

5/2006

MUSEUM

МУЗЕЙ

ИЗДАНИЕ НА МУЗЕЯ НА СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Автор и съставител - Цвета Тодорова
Компютърен дизайн - Мирослав Богданов

УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

5/2006

ISSN 1312-1596

МУЗЕЙ

**СТАНЕТЕ ЧЛЕНОВЕ НА КЛУБ „ПРИЯТЕЛИ НА МУЗЕЯ НА
СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“**

**За контакти: 986 16 80, 9308 558, 9308 279
E-mail: museum@uni-sofia.bg**

**РАБОТНО ВРЕМЕ:
Вторник, четвъртък 14 - 17ч.**

1090 ГОДИНИ ОТ УСПЕНИЕТО НА СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ

Водещо място в университетската символика принадлежи на личността на патрона.

Патронът е висша и сакрална по своята същност ценност на всяка общност. За Софийския университет тази ценност се въплъщава от средновековната личност на св. Климент Охридски (около 840 – 916), съчетала идеала за духовното единство и просветните стремежи на българите. Като един от най-бележитите ученици на славянските първопросветители Кирил и Методий, Климент е назован от княз Борис I с трудната мисия на покръстител и учител на славянството в областта Кутмичевица с център Охрид. В резултат на седемгодишна усилена работа той подготвя близо 3500 ученици, които развиват образователна дейност по цялата страна. По инициатива на княз Симеон през 893 г. Климент става пръв епископ на български език. Двамата просветители Климент и Наум са създатели и възхвалители на прочутите за времето си Охридска и Преславска книжовни школи.

Климент умира през 916 г. в дълбока старост. Учениците му го погребват в построения от него манастир „Св. Пантелеймон“ в гроб, който Климент си приготвя сам. Сведенията за канонизацията на Климент са още от X в., т.е. скоро след смъртта му той е приобщен към пантеона на българските светци наред с равноапостолите Кирил и Методий. В Асеманиевото изборно евангелие от края на X в. е записано, че паметта на Климент се чества от българската църква на 27 юли – деня на Успението на свети Климент, определен и за ден на светите Седмочисленици. По-късно се приема св. Климент Охридски да бъде честван на датата 25 ноември – деня на св. Климент, римски папа, чиито мощи са намерени и пренесени в Рим по време на мисията на братята Кирил и Методий при хазарите, в която се предполага и участието на самия Климент Охридски.

Благодарение на делото на Кирилометодиевите ученици през IX в. България се превръща в трети по значение културен център на средновековна Европа, наред с Византия и Италия. В поздравителния адрес на Столичната община по повод 50-годишнината на Университета през 1939 г. е записано, че „още в самото начало на своето държавно съществуване преди хиляда години, носещ като расов гений жаждата за просвета и знание и неспирния стремеж към духовен възход, българският народ създаде първия университет на славянството, като с делото на светите братя Кирил и Методий, на свети Климента и на редицата славянски просветители, изгради всеславянската писменост и постави устоите на духовния ръст и културна самобитност на

половината от днешния европейски свят“. В този смисъл изборът на св. Климент Охридски за патрон на първото висше училище в България е изключително сполучлив. Неговият образ става емблематичен и много популярен в академичното пространство през всичките години на съществуването на Университета. (сн.1)

„Дястовице златоуста, славею добропесен, ум духовен, светилнико светозарен, очи златозрачни, уста богогласна, език методичен, Клименте светителю, моли се за почитащите паметта ти“.

(Из началото на службата „Възхвала на Климент“, писана от негов ученик и публикувана по препис от XV в. в деня на светеца – 27 юли)

ОБРАЗЪТ НА СВЕТИ КЛИМЕНТ ПРЕЗ ГОДИНИТЕ

РЕЛЕФЪТ НА СВЕТИ КЛИМЕНТ ОТ ЕДНОИМЕННАТА ЦЪРКВА В ОХРИД

Представлява фигура на св. Климент, висок релеф от гърво, с височина 141 см и ширина 33 см, от църквата „Св. Климент“ в Охрид, строена през 1295 г. Според Н. Кондаков фигурата е правена за манастирската трапезария, а по-късно е пренесена в църквата. Някои считат, че е била поставена над гроба или мощите на светеца.

Светецът е представен в цял ръст, във фас, в спокойна и внушителна поза. Дясната ръка е леко издигната напред за благослов, а в лявата държи затворена книга. Главата е слабо

2

3

уголемена, с дълга и добре моделирана брада. Скулите са изгадени, носът правилен, челото високо, устните надобелени и изразителни. Очите са малки, с твърд и съсредоточен поглед. Според изследователите този образ съдържа портретни черти (същите като на

4

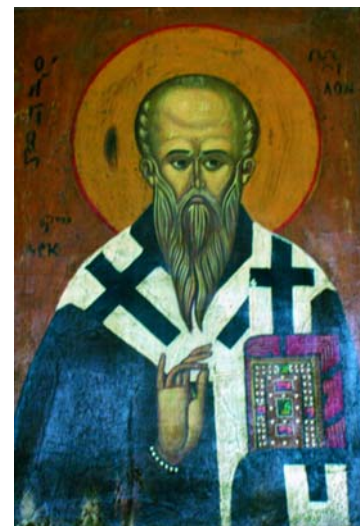
иконата на св. Климент от иконостаса на същата църква). Облеклото е епископско според канона на византийската църква: туника, ман-

тия и широк омофор, праметнат през двете рамена с три големи кръста.

В. Григорович твърди, че релефът е бил покрит със златотъкано платно, обшито с бисери. Дрехата е добре изработена и пада надолу на много гънки, леко повдигната с лявата ръка. Според него местните хора са я отнасяли „по времето на латинците“. Фигурата е с цвета на самото дърво. Лицето на светеца се отличава с индивидуални черти и е изобразено реалистично, което не е типично за византийската живопис. Според специалистите релефът е работен от местен български скулптор със свой собствен стил, повлиян от образци на западното изкуство. Датира се от първата половина на XIII в., времето на кръстоносните походи и разцвета на Латинската империя. Кръстовете по омофора, които се явяват във Византия едва след XII в., също са основание за подобна датировка. (сн.2) В Музея на СУ се съхранява репродукция с изображение на релефа – издание на сп. Минало. (сн.3) През 1931 г. скулпторът проф. А. Дудулов изработва от орех великолепен релеф с образа на св. Климент Охридски, който се намира в Националната художествена галерия. Образът е използван през 60-те години на XX в. по повод 80-годишнината на Университета. (сн.4)

ИКОНИ, СТЕНОПИСИ, КАРТИНИ

В предверието на Музея на СУ и подхода към него са изложени иконата на св. Климент Охридски от XIV в. (авторско копие на худ. Й. Шентов, аналогично на поставеното в централното фоайе пред Аулата.) (сн.5), копието на иконата на св. Климент от едноименната църква в Охрид на худ Н. Кожухаров (сн.6) и портрета на кв. Климент Охридски на худ. Й. Шентов от 2001 г. (сн.6а) Картина на светеца от худ. А. Митов краси зала № 1 на Академичния съвет (сн.7), а картината на светеца от Г. Денчев се намира в Университетската библиотека. (сн.8) От стенописните изображения в музейните издания е използван стенописен фрагмент от Музея на Възраждането Ила-

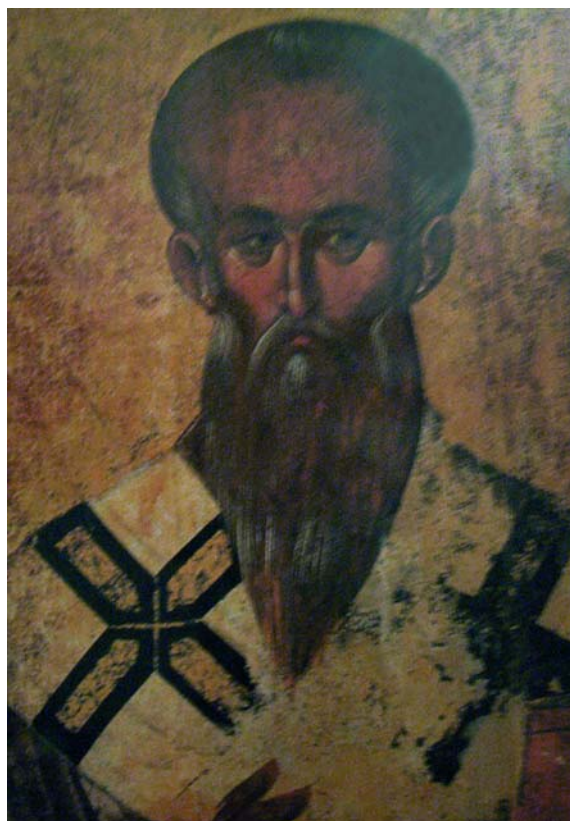
5

рион Макариополски в гр. Елена от началото на 19 в. на зографите Давид и Яков. (сн.9)

В параклиса на св. Климент Охридски в Богословския факултет на Университета се намират иконата на светеца от 1939 г. на худ. Богданов (сн.10), руска икона на св. Климент от 1991 г. (сн.11), подарената от монахиня Магдалина (Княжевски манастир, 2006) икона, както и копие от Охридската икона в коридора пред параклиса. Стенописни изображения на светеца от по-ново време са известни от параклиса в Богословския факултет и църквата Св. Седмочисленици в София (сн.12). Образът на

6

12

11

10

7

Картина на художника Антон Миров - 25 ноември 1905 г. - 100 години

8

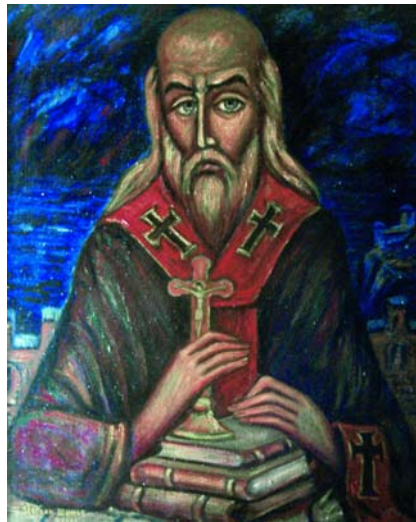
Gencho Denchev
„St. Kliment Ohridski“

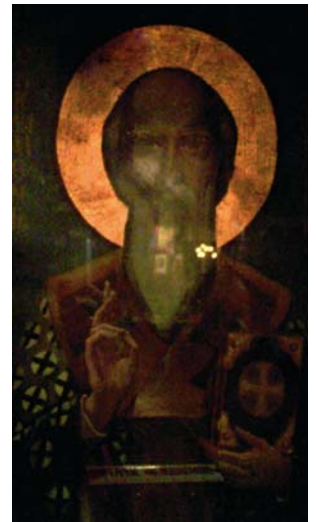
13

12

6a

13

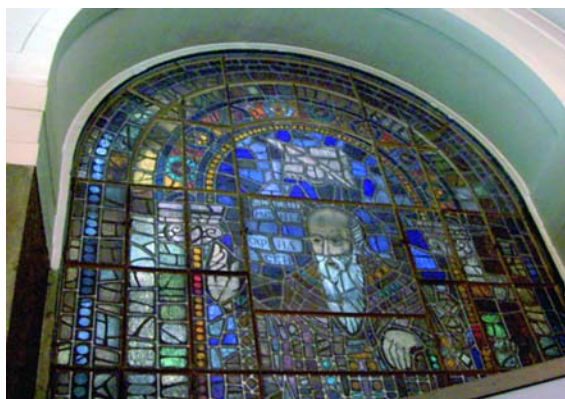
9

12

14

18

13

13

свѣтеца се откроява и в общите композиции на светите Седмочисленици. (сн.13)

СКУЛПТУРИ, ПЛАКЕТИ,
РЕКТОРСКИ РЕГАЛИИ,
ПЕЧАТИ, МОНЕТИ, МАРКИ

В Музея на СУ е изложена авторската гипсова скулптурна фигура на св. Климент от проф. А. Дудулов, която поставя началото на популярното университетско изображение на патрона през 30-те и 40-те години на ХХ в. върху ректорската огърлица, тържествени медальони, плакети, значки и пр. (сн.14) По-малко известна е скулптурната фигура на св. Климент от 1930 г. на худ. И. Лазаров, изработена по поръчка на Софийския университет като сватбен дар за царското семейство, която се намира в Националния природно-научен музей. (сн.15) Печатът на Университета от началото на ХХ в. наподобява изображението от картината на А. Митов, което се използва в различни печатни издания. (сн.16) В изработения през 1984 г. от худ. Ставри Калинов български вариант на ректорския жезъл е пресъздаден образът на патрона с отворена книга. По повод юбилейни годишнини изображението на св.

16

9

16a

17

17

17

17

17

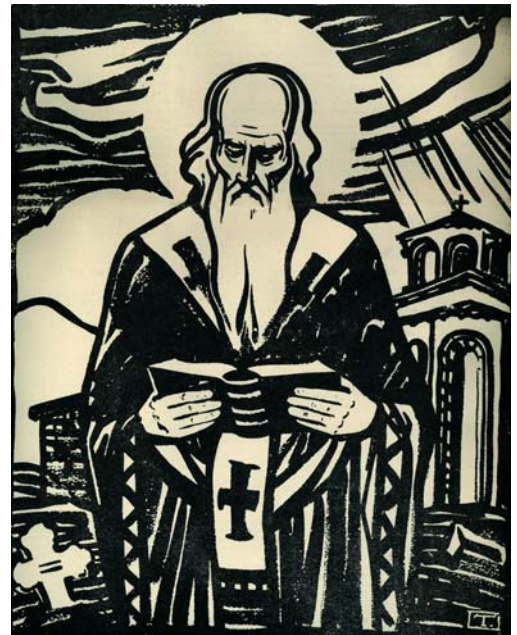
17

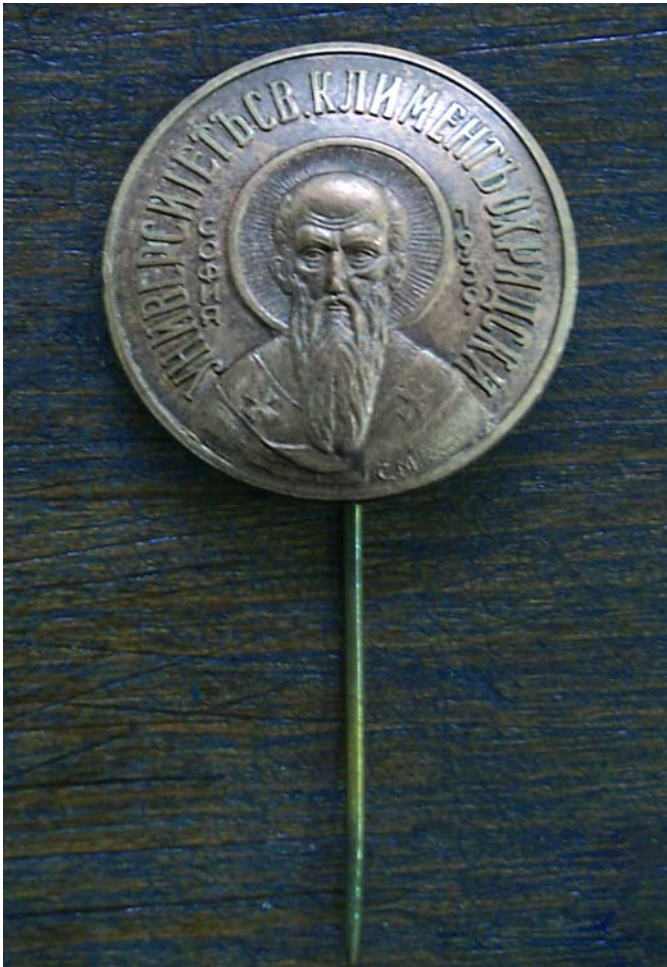
15

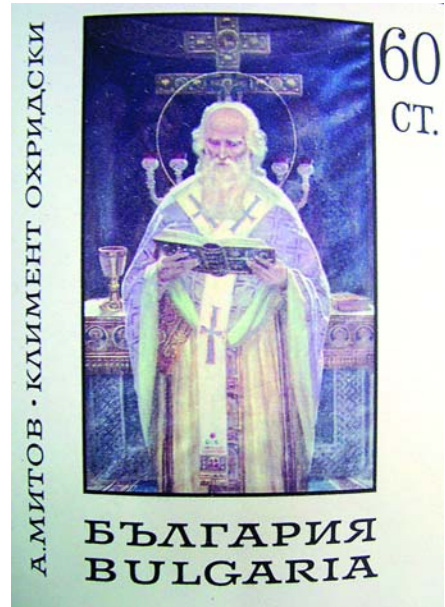
18

18

17

17

17

17

19

19

19

20

20

Климент присъства върху цялото разнообразие от юбилейни знаци, монети, марки и пр. (сн.17)

АРХИТЕКТУРНИ ДЕТАЙЛИ И СТЪКЛОПИСИ

Образът на патрона намира място в различни архитектурни детайли по фасадата и интериора на централната университетска сграда, както и в цветната стъклопис в представителното фоайе на Ректората. (сн.18)

ПОЗДРАВИТЕЛНИ АДРЕСИ

В Музея на СУ се съхранява сборният поздравителен адрес на немските университети от май 1939 г. по повод 50-годишния юбилей на Софийския университет с образа на св. Климент Охридски. От същото време е и адресът от православния Богословски факултет при университета Йосиф Пилсудски във Варшава с изображение на св. Климент. (сн.19)

ПАМЕТНИКЪТ НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ

През 1916 г. по повод 1000-годишнината от Успението на св. Климент Охридски пред бъдещата сграда на Ректората е поставена плоча, която маркира мястото за паметник на патрона. През 1978 г. паметникът на св. Климент Охридски е открит в градинката пред Ректората и в деня на патрона – 25 ноември се превръща в център на тържественото шест-вие на Академичния съвет начело с Ректора на Университета. (сн.20)

ХИЛЯДАГОДИШНИНАТА НА СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ ОТ ЈУЛИ 1916 г.

На 4 декември 1913 г. проф. А. Теодоров-Балан прави предложение в Академичния съвет да се обърне отбелязването на предстоящата хилядагодишнина на св. Климент Охридски, патрон на Университета. Съветът препоръчва специално проучване от страна на Историко-филологическия факултет. На 18 декември с.г. Академичният съвет решава да се създаде специален Климентов отбор, който да включва представители от Университета, Министерството на просветата, Светия синод, Академията на науките, Художествено-индустриалното училище и Музикалното училище. По-късно комитетът изработва специално Предизвестие за прославата на патрона и Наредби за своята работа. (сн.21) В член 1 от Наредби за Климентовия отбор при университета в София се посочва: „Пред вид на хилядогодишнината от смъртта на чутния свети Климент Охридски (27 юли 1916), пръв учител в българската земя и епископ на българските словени, покровител на първия български университет в София, съставен е при тоя университет „Климентовски отбор“, който да действа, за да се прослави българския род

21

22

както заслужава историческият момент на „Климент словенски“ в деня 27 юли 1916 година и хилядогодишницата на българските словени“. С цел да бъдат събрани материали за живота и дейността на св. Климент Академията на науките натоварва професорите В. Златарски и Й. Иванов да посетят някои чужди библиотеки, а от 2 април 1914 г. да получат 45 дневен отпуск.

От пестеливата хроника на Университета в условията на Първата световна война научаваме, че на тържеството в Охрид на 27 юли 1916 г. от Университета присъства представителна делегация с участието на Ректора, деканите и проф. А. Теодоров-Балан.

По същия повод е изработена специалната чугунена плоча с надпис, която маркира мястото за паметник на св. Климент Охридски пред бъдещата сграда на Ректората. (сн.22)

85 ГОДНИ ОТ ПОРЕДНИЯ УНИВЕРСИТЕТСКИ КОНФЛИКТ

Формално началото на конфликта е положено по повод празника на Университета на 8 декември 1920 г., когато е променено мястото на традиционното му провеждане от залата на Народния театър в салона на Военния клуб, а просветният министър С. Омарчевски не присъства на тържественото представяне на новия ректор проф. Методий Попов. През 1921–1922 г. взаимоотношенията се влошават още повече при обсъжданията на семестриалните такси, бюджета, нуждата от допълнителни помещения, назначенията и освобождаването на университетските преподаватели, отмяната на стария правопис и пр. В специален доклад на Ректора от 14 декември 1920 г. се посочва, че „несъгласията между университета и министерството не се дължат на това, че академическият съвет не „обича да се

месият в работите му“, както твърди г-н министърът, а само на това, че г-н министърът не е искал да се гържи в рамките, определени му от закона. А академическият съвет е длъжен да защитава автономията на университета от всяко посегателство“. В контекста на конфликта е случаят с неутвърждаването на Иван Странски за редовен доцент по общо земеделие през 1920 г., избран от Академичния съвет дори за и.д. декан на Агрономическия факултет през юни с. г. Новият избор на доц. И. Странски, утвърден от Министерството, е едва от 18 юни 1921 г. Аналогичен характер имат проблемите около избора за редовен доцент на Стефан Консулов, както и при недопускането до четене на лекции на частните доценти Ст. Данев, В. Моллов, Й. Фагенхехт, Г. Данаилов, П. Абрашев и В. Ганев, заемащи отговорни постове в политически организации. Общо броят на преподавателите, чието уволнение се иска от министъра по това време достига 23. Университетската криза се дълбочава и се стига до затварянето на Университета по решение на Академичния съвет. Преодоляването ѝ се осъществява едва на 16 август 1922 г. чрез споразумение между министъра на войната и зам.-министъра на народното просвещение К. Томов и Ректора на Университета проф. Л. Милетич. (сн.23)

ЗА ДУХОВНАТА ЗНАЧИМОСТ НА АЛМА МАТЕР

Няма наука без лаборатории, без добре уредени институти, без семинари, без аудитории, без библиотеки, без обширни хигиенични читални. Без всичко това университетът ще крее, ще кроят и неговите питомци, ще крее и целият духовен живот на България, защото през неговата, през университетската сграда преминава ето вече 30 години почти цялата наша интелигенция, болшинството от нашите магистрати, адвокати, чиновници, учители в гимназиите и педагогическите училци; през него ще минават в скоро време и почти всички наши medici, богослови, агрономи и ветеринарни лекари. И всички те носят и ще носят трайния отпечатък от нашия университет, от неговия научен подем и схващания... Университетът е първоизточникът ни,

от здето потичат всички духовни струи, които проникват и до най-далекостоящите слове на нашия народ. Поради това всички грижи трябва да бъдат устремени към него.

Из отчета на Ректора Методи Попов от 8 декември 1921 г.

ПОЧЕТНИТЕ ДОКТОРИ НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

Първият почетен доктор на Софийския университет е Екзарх Йосиф I (почетен магистър на правото от м. април 1902 г.) (сн.24) Следват народният поет Иван Вазов по славянска филология и литература от м. октомври 1920 г. (сн.25), цар Борис III по природни науки от ноември 1928 г. (сн.26), Павел Н. Милоков, бивш професор по всеобща и славянска история във Висшето училище в София (1 март 1897–30 юни 1898), министър на външните работи на Русия от 1917 г., публицист и общественик, почетен доктор от януари 1929 г.

24

И. Вазов 25

26

27

28

29

(сн.27), Марин Русев, доктор, бивш директор на Народното здраве, от юни 1930 г. (сн.28) и други.

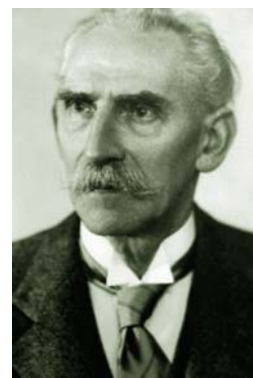
През май 1939 г. по повод 50-годишния юбилей на Софийския университет с титлата почетен доктор са удостоени 99 души, от които четирима българи – проф. А. Теодоров-Балан – първия ректор на Университета, д-р Димо Тянев по медицина, проф. М. Попруженко и Йордан Трифонов по славянска филология.

Сред чужденците се открояват имената на Игнаци Мошчицки – председател на Полската република (сн.29), на Джузепе Ботай – професор по кооперативно право в университета в Пиза и министър на просветата на Италия (сн.30), Пиетро де Франчисчи – професор по история на римското право и Ректор на Римския университет (Италия) (сн.31), Емил Борел – професор по математика в Сорбоната (Париж, Франция) (сн.32), Тадеуш Лер-Славински – професор по славянска филология, Ректор на Краковския университет (Полша), Агостино Джемели, професор по приложна психология, Ректор на Католическия университет в Милано (Италия), Уилям Ръсел, професор по педагогика при Колумбийския университет (САЩ) (сн.33), Любор Нидерле, професор по антропология и етнология в Чешкия Карлови университет (Бохемия) (сн.34), Андре Мазон, професор по славянски езици и литература в Колеж гьо Франс (Париж, Франция), Еужен Дарко, професор по класическа филология, декан на Философския факултет при университета в Дебрецен (Унгария), Егон Фрайхер фон Айкщедт, професор по антропология при университета в Бреслау (Германия) (сн.35), Пол Ланжвен, професор по експериментална физика в Колеж гьо Франс (Париж, Франция), Едуард Клапаред, професор по експериментална психология в Женевския университет (Швейцария) (сн.36), Сър Джоузеф Баркроф, професор по физиология в Кеймбридж (Англия), Георг Магнус, професор по хирургия в Мюнхенския университет (Германия) и много други. (сн.37)

До края на 1998 г. броят на почетните доктори на Софийския университет достига 224

33

34

36

35

души. Сред тях са имената на Фредерик и Ирен Жолио Кюри (Франция, март 1948), Бруно Крайски (федерален канцлер на Република Австрия, април 1981), Индира Ганди (министър-председател на Република Индия, октомври 1981) (сн.38), Хавиер Перес де Куеляр (генерален секретар на ООН, Перу, февруари 1984), Джулио Андреоти (външен министър на Италия, септември 1988), Дмитрий Лихачов (СССР, септември 1988) (сн.39), Рихард фон Вайцекер (президент на ФРГ, ноември 1988), Франсоа Митеран (президент на Република Франция, януари 1989), Хелмут Кол (федерален канцлер на Германия, юни 1993), Романо Проди (президент на Италия, февруари, 1998) и много други изтъкнати световно известни учени и общественици. (сн.40)

31

30

32

37

39

**ИВАН ВАЗОВ
ПОЧЕТЕН ДОКТОР
НА УНИВЕРСИТЕТА**

На 21 октомври 1920 г. Академичният съвет одобрява решението на Историко-филологическия съвет да провъзгласи народния поет Иван Вазов за почетен доктор на Университета по славянска филология и литература по случай 50-годишния му литературен юбилей и натоварва Ректора да представи Университета на юбилейното честване по случай неговата 70-годишнина от рождението и 50-годишна творческа дейност, като поднесе съответен поздравителен адрес. (сн.41)

38

41

40

41

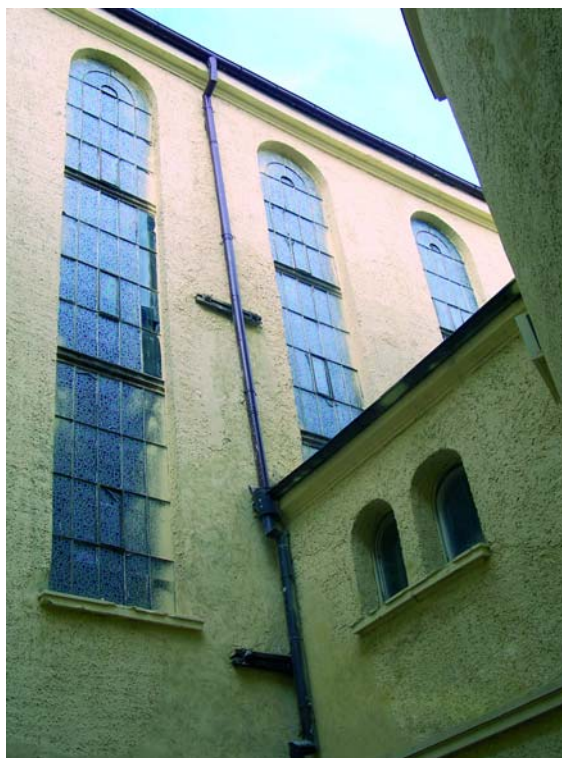

40

АРХИТЕКТИТЕ ИВАН ВАСИЛЬОВ И ДИМИТЪР ЦОЛОВ

Строителите на нова София арх. Иван Васильов (сн.42) и арх. Димитър Цолов работят заедно от 1927 г. Плод на 20-годишното им сътрудничество (архитектурно бюро „Васильов–Цолов“) са сградите на Университетската библиотека (1934), Българската народна банка (1939), Националната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“ (строена в продължение на 12 години), на преустроената църква „Св. Неделя“ (1930), на шведското посолство на ул. Оборище, жилищните сгради на бул. В. Левски и Цар Освободител и др.

Събира ги родното Оряхово, откъдето произхождат и двамата. Иван Васильов се ражда през 1893 г., а Димитър Цолов през 1896 г. И двамата завършват висше образование в Германия (Иван Васильов – в Мюнхенската художествена академия, а впоследствие през 1913 г. се прехвърля във Висшето техническо училище в Карлсруе, а Димитър Цолов – архитектура в Мюнхен).

42

43

43

43

С оригиналните си архитектурни решения интерес предизвиква и до днес сградата на Университетската библиотека в София. Сполучливото нестандартно изпълнение на интериора чрез разположението и формата на по-

мещенията, арковидните прозорци, витите дървени стълбища, богатата ламперия, вътрешният английски двор. (сн.43) Всичко това в съчетание създава неповторим уют и атмосфера на библиотечните фойета и зали. Солидни стелажи приютяват стотиците хиляди тома в подземните хранилища на академичната библиотека. (сн.44) И така вече осмо десетилетие без видими промени и модернизационни намеси, като се абстрахираме единствено от навлизането на компютъра в библиотечното информационно обслужване. (сн.45)

43

43

44

43

МУЗЕЙТ ПО ПАЛЕОНТОЛОГИЯ И ИСТОРИЧНА ГЕОЛОГИЯ НА 40 ГОДИНИ

Намира се в подкуполното пространство на северното крило на Университета. Уреден е в навечерието на конгреса на Карпато-балканската геологична асоциация през 1965 г. Началото му е поставено с оформянето на катедрената учебна сбирка по палеонтология от проф. Г. Златарски. От нейния фонд са хилядите фосили (вкамелости с останки от животна дейност), закупени от чужбина за нуждите на университетското обучение. Следват първите български палеонтоложки колекции, събирани от преподаватели и студенти в началото на ХХ в. Наред с тематичните колекции от фосили в музея се съхраняват и геоложки карти. Колекцията от геоложки карти е единствената в България. Тя съдържа всички геоложки карти на българската територия, отпечатани у нас и в чужбина. Безспорен интерес представляват картите на Хохстер (1870), Тоула (1882, 1890) и на Л. Ванков (1905).

46

46

46

Централното място, непосредствено срещу Входа, е отредено на гордостта на палеонтолозите – реставрирания скелет на род Дейнотериум (*Deinotherium thraciensis* Nikolov). Импазантният скелет (7 м дължина и 4,20 м височина), изграден от автентично запазени кости (повече от 90%), привлича интереса на посетителите. Скелетът е намерен през 1965 г. в плиоценските пясъци край с. Езерово, Пловдивско. По степенята на изтритост на зъбите може да се предположи, че принадлежи на средно възрастен индивид на около 40–45 г. Дейнотериумът е загинал преди около 10 милиона години. Реставриран е от ст.н.с. д-р Иван Николов в продължение на седем години. От разкриването му до днес дейнотериумът предизвиква огромен интерес на посетители и медици. Създаден е и научно-популярен филм, отразяващ работните етапи – от намирането до окончателната реставрация на скелета. Копие на оригинала (в мащаб 1:10) е показано на редица международни изложения. Сред получените многобройни отличия най-престижен е златният медал от панаира във Виена. (сн.46)

Сред останалите неогенски представители се открояват хищниците саблезъб тигър и порче, жирафът, тапирът и майmunата, както и фосилизираният скелет на делфин, произхождащ от сарматските седименти край гр. Балчик. Тази находка е интересна поради възможността да бъде установена родоначалната форма на делфините, живели в предшествващия Черно море басейн и заради субстратът, върху който се е вкаменил гаденият екземпляр.

В музейната зала са оформени две различни експозиции – по палеонтология и исторична геология. Разположени са по геохронологично-еволюционен и по тематичен принцип. В 23-те шкафа на палеонтоложката колекция (от лявата страна на залата) могат да се видят основните фосилни безгръбначни и отчасти растителни организми от палеозоя до кватернера. В изложбата по исторична геология (от дясната страна на залата) са подредени скални образци и вкаменелости, както и геоложки карти.

20 ГОДИНИ УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

Началото на Университетското издателство „Св. Климент Охридски“ е положено през 1986 г. в навечерието на 100-годишнината на Софийския университет. Тематиката му е насочена както към специализираната академична аудитория, така и към студентите, учащите се и всички ценители на стойностната книга. Днес то е едно от престижните български издателства с трайно място в националните духовни изяви. Годишният му обем е над 300 издания с научна, научнопопулярна, учебнопомощна и груга многообразна тематика. Една от най-актуалните инициативи на издателството е възстановяването на изключително популярната академична поредица Университетска библиотека. (сн.47) Повече от 15 години директор на Университетското издателство е Димитър Томов, който освен издател е и писател. Член е на Съюза на българските писатели и е председател на Българо-руския юридически клуб.

22 ГОДИНИ УНИВЕРСИТЕТСКИ КЛУБ „ЯЙЦЕТО“

На 26 май 1984 г. отваря врати новият битово-рехабилитационен комплекс при Университета. Откриването е съпроводено от словата на Ректора на Софийския университет акад. Георги Близнаков, на зам.-ректора проф. д-р Христо Панайотов, на председателя на тогавашния университетски профсъюзен комитет проф. Георги Костадинов, а Министърът на народната просвета проф. Александър Фол прерязва трикоцветната лента.

Новият комплекс е създаден по проект на колектив с ръководител засл. арх. Атанас Азура и гл. проектант арх. Станислав Константинов. Художественият дизайн е дело на нар. художник Иван Радев. По време на откриването проектантите и изпълнителите са отличени с почетния медал на Университета, грамота и предметни награди.

48

48

48

49

48

48

Великолепната архитектурна гаденост на овалната подземна зала на централната сграда на Ректората е съчетана с оригинален интериор, който създава подчертано изискана атмосфера. (сн.48) През 80-те години на ХХ век преподавателският комплекс „Яйцето“ се превръща в емблематичен столичен център на дисидентски настроени преподаватели и известни публични личности. Сполучливото название „Яйцето“ (от овалния таван) остава в съзнанието на поколението, преминало през залата на академичната кръчка, със спомена за неповторимостта на неформалните срещи и контакти, случили се на нейната територия. В символиката на названието се съдържа смисълът за съвършения универсум, както и за тайната на неговия произход. Космогоничният аспект на символа е свързан със семантиката на възраждането и е неотменим атрибут на много ритуали, измолващи добра реколта (в случая на успешни университетски начинания). Според някои изследователи Яйцето е символ на прехода в дематургичния процес

– между хаоса и подредения вече универсум. В рамките на шегата проф. Николай Генчев (Ректор на Университета 1991–1993 г.) откъждествяваше названието със зародишното състояние на българската университетската наука. (сн.49)

25 ГОДИНИ ОТ УЧРЕДЯВАНЕТО НА „AUDITORIUM MAXIMUM“

През 1980 г. излиза първият брой на университетския информационен бюлетин „Auditorium maximum“. Той е създаден с цел да отразява многоликия научен, учебно-преподавателски, международен и културен живот на Алма матер като цяло, както и на отделните факултети. Изданието е за университетските преподаватели и служители, както и на преподавателите и служителите. То излиза повече от 10 години и задоволява потребностите от вътрешноуниверситетска информация. За съжаление в годините на прехода бюлетинът е спрял и краткото му възобновяване не успява да го задържи като актуално издание на Софийския университет, от каквото той несъмнено се нуждае. (сн.50)

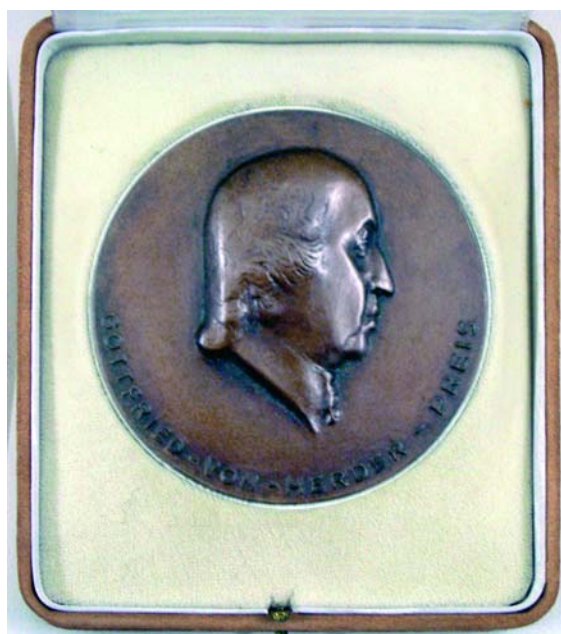
50

ХЕРДЕРОВАТА НАГРАДА

Наградата „Готфрид фон Хердер“ е учредена през 1964 г. от фондацията „Фридрих Шюлер“ за високи постижения в областта на науката, културата и изящните изкуства, допринасящи за изграждане на културен мост

51

51

51

51

между народите от Източна и Югоизточна Европа. Тя се връчва тържествено в Австрийската академия на науките. Носителят на наградата има право да предложи един стипендиант от своята научна област за едногодишна специализация във Виенския университет или друго висше учебно заведение. (сн.51)

ДАРТЕЛИ И ДАРЕНИЯ

ПРЕПОДАВАТЕЛИ – ДАРТЕЛИ

Нерядко близки на починали преподаватели основават фондове на тяхно име. Например, братът на покойния д-р Стайчо Георгиев, Иван Георгиев, основава през 1925 г. фонд от 100 000 лв. за издръжка на студент, родом от останалите под чужда власт български територии. Наред с това той подарява на Медицинския факултет библиотеката на покойния.

През 1928 г. поетесата Дора Габе Пенева, съпруга на починалия в предходната година проф. Боян Певев, дарява на семинара по българска и славянски литератури 4814 съчинения. Дарението се намира днес във филиалната библиотека по славянски филологии.

От 1926 г. е учреден фонд от 10 000 лв. за завещание на покойния професор – чеха Антон Шоурек, титуляр на катедрата по геометрия през 1921–1926 г., за награди на студенти по математика и физика (сн.52). Същата година е създаден фондът на името на покойния доц. Никола Алексиев в размер на 34 000 лв. за награди на студентски трудове по експериментална психология. От 1929 г. са даренията на д-р Марин Русев в размер на 8000 лв. за награди на двама завършили с най-висок успех студенти-медици; на д-р Иларион Бурев (сн.53) и Марийка Бурова в размер на 50 000 лв. за най-добър труд по медицина на лекар, българин, завършил в България; на проф. Ст. С. Бобчев в размер на 40 000 лв. за награди на студентско изследване по сравнителна история на старото славянско право (респективно на старото българско право); на М. Ботушарова на името на покойния ѝ син Боян Ботушаров, студент по класическа филология (сн.54), в размер на 10

000 лв. за отличил се студент в тази специалност.

С писмо от 3 март 1934 г. наследниците на починалия проф. Жеко Рагев, титуляр на катедрата по физическа география, поставят началото на фонд от 150 000 лв., предназначен за подпомагане на научните изследвания по българска география, след като фондът достигне границата 200 000 лв. Аналогичен е случаят с фонда на починалия доц. Димитър Близнаков, чиито наследници даряват 100 000 лв. на името на починалия за подпомагане на бедни студенти от Ветеринарно-медицинския факултет.

Ако даренията и завещанията (според проф. Михаил Арнаудов – Ректор на Университета през 1935–1936 г.) за чуждите университети представляват главни доходи за издръжка покрай държавния бюджет, то в България нещата са далеч по-скромни. Независимо от това, според неговите наблюдения, с течение на годините щедростта и усилията в тази посока нарастват. Особено ясно се наблюдава тази тенденция при професорите, успели да спестят известна сума за благотворителност. Така проф. д-р Богомил Берон през 1936 г. завещава къща на ул. Гурко и Преслав за образуване на фонд на името на покойния му син доц. Васил Берон, чиито приходи да служат за лечение в университетската кожно-венерическа клиника. (сн.55)

В завещанието на покойния проф. Анастас Иширков в налични пари и ценни книжа са дарени 900 000 лв. за основаване на два фонда – стипендия А. Иширков за специализация по география в чужбина за срок от 2 години и за награди на студентски научни трудове по българска география. Правилниците за двата фонда са одобрени на 11 май 1938 г. Така например предвидената по втория фонд награда от 3 000 лв. за 1942 г. е дадена на студента по география Кирил Иванов, а за 1943 г. – на студентката Елена Колчева за отлична семинарна работа по българска география. Освен това проф. А. Иширков завещава цялата си библиотека и всичките си вещи от научно значение на Географския институт при Университета.

Според завещанието на майка му от 1937 г. на името на покойния проф. Михаил Хаджиев се учредява фонд от движимите и недвижимите имоти, пари и ценности на семейството, от чиито приходи да се подпомагат бедни студенти по земеделска химия, да се награждават оригинални научни трудове на студенти и преподаватели от същата област, да се отпуска годишна субсидия от 5 000 лв. на Института по земеделска химия. През 1942 г. например две награди по 2000 лв. се дават на студентите по ветеринарна медицина Любен Икономов и Владимир Миланов.

В духа на добрите традиции на Университета мнозина завещават своите библиотеки. През 1943 г. дарения в книги се правят от името на покойния проф. д-р Параскев Стоянов (210 тома), на д-р Теодосий Витанов (350 тома за библиотеката на Медицинския факу-

52

55

54

53

лтет), на проф. д-р Стефан Бончев (извънредно ценни за Института по геология книги, както и преработването на списание *Geologica balkanica* заедно с всички течения на института), на д-р Базов (книги за Ветеринарно-медицинския факултет) и др.

Чести дарения през годините прави на Университета цар Борис III като негов височайши покровител и почетен доктор. Така например през изтеклата 1943 г. от името на вече покойния цар 20 000 лв. са раздадени за Великденските празници на бедни студенти. Освен това от царската институция е отпусната сумата 100 000 лв. за новоучредения фонд на негово име и 30 000 лв. за студентските летни колонии.

По повод българските победи на 6 май (Герзювден) 1943 г. проф. д-р Александър Станишев (Ректор на Университета за учебната 1938–1939 г.) предава на Ректора проф. Д. Казаров сумата от 40 000 лв. за парично подпомагане на крайно бедни студенти от Медицинския факултет, предимно от Македония (самият проф. Станишев е родом от гр. Кукуш в Македония).

Средства се набират и чрез волни пожертвования сред гражданите. През 1895 г. по повод честването на 25-годишната литературна дейност на Иван Вазов е организирана всенародна подписка и е учреден фонд за премиране на най-добрите съчинения по изясняваща литература. През 1923 г. отново с подписка във връзка със 100-годишнината от рождението на Луи Пастър е създаден фонд за подпомагане на научните изследвания на химическите лаборатории при Физико-математическия факултет.

20 ГОДИНИ ЦЕНТЪР „ИВАН ДУЙЧЕВ“

През социалистическия период продължава традицията на индивидуалните, но и на колективните (институционалните) дарения. Както най-мащабно до 1988 г. се откроява дарението, свързано със създаването на Центъра за славяно-византийски проучвания „Ив. Дуйчев“. През 1986 г. основа за неговото учредяване става личната библиотека и архив на проф.

56

Иван Дуйчев (сн.56), една от най-богатите медресистични библиотеки не само в България. Помещаващият се в дома на проф. Иван Дуйчев Център за славяно-византийски проучвания приема до 1995 г. даренията от близките им библиотеки на проф. Христо Гандев (1987), на проф. Т. Герасимов (1989), на проф. Т. Боров (1993) и на проф. В. Бешевилов (1994). Библиотеките на проф. Петер Харанис от Университета „Рудгерс“ в Ню Джърси (1986), на проф. А. Василиев (1987), на проф. Д. Михалчев (1988) постъпват в Центъра чрез откупки. Общо в Центъра се съхраняват 60 000 библиотечни единици. Сбирката е с историко-филологична медресистична насоченост. Ръкописният фонд наброява 650 ръкописа и фрагменти от славянски, гръцки, ориенталски произход, гвезични и триезични ръкописи, които отразяват езиковото богатство на Балканите. Ръководството на Центъра в лицето на неговия директор проф. д-р Аксиния Джурова успява да набави чрез дарения средства за микрофилмиране на целия ръкописен фонд от Японската фондация и музея „Фуджи“ в Токио, фондацията „Тисен“ в Кьолн и библиотеката на Ватикана. (сн.57)

ДАРЕНИЯТА ЗА 100-ГОДИШНИЯ ЮБИЛЕЙ НА УНИВЕРСИТЕТА

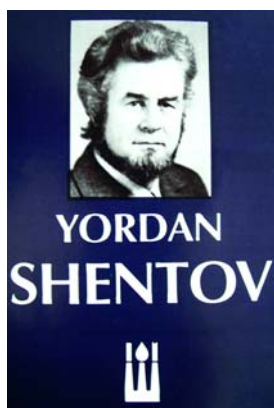
Сред множеството поздравителни адреси, почетни знаци, медали, произведения на изкуството (картини, пана, вази, купи, скулптури, релефи), книги, албуми, техника, проспекти се открояват чекът от 1000 долара (Марин Пундев, САЩ), копията на икони с лица на св. Климент Охридски на обща стойност 2 100 лв. (Йордан Шентов, София), 12 броя керамични пана на стойност 3 390 лв. (Руска Вълкова, София), бронзовият релеф на св. Климент Охридски на стойност 1 200 лв. (Николай Султанов, Сливен), 630 тома книги на стойност 4 500 лв. (Лиляна Младенова-Танева, София), гвата тома пълен лекционен курс по гражданско право от проф. Йосиф Фаденхехт (Йосиф Сърчаджиев, София) и много други.

Колективните дарители за честванията са представени от 68 институции, сред които са Министерствата на химическата промишленост, на правосъдието, на металургията и минералните ресурси, на народната отбрана, на народната просвета, Машиноек-

спорт, Интерпрег, Балканкарподем, Българската академия на науките, Българската патриаршия, Народната библиотека „Кирил и Методий“, Библиотеката на Народното събрание, Комитетът на българите в чужбина, Домът на съветската наука и култура, Съюзът на българските журналисти, Главното управление на архивите при Министерския съвет и много други.

ХУДОЖНИКЪТ ЙОРДАН ШЕНТОВ

Роден е през 1930 г. в софийското село Бенковски, кръстено на името на един от водачите на Априлското въстание от 1876 г. по предложение на пращяго му Петър, близък сподвижник на Г. Бенковски. Художникът е сред изтъкнатите иконописци в България. Има над 16 самостоятелни изложби в Австрия, Германия, Франция, Великобритания, Белгия, Швейцария, Канада и др. Твърди, че в чужбина са откупени над 1500 негови икони. Дарител е на фонд 13 века България и на Софийския университет. Вече четвърт век в централното фоайе на Ректората е изложена иконата на св. Климент Охридски от XIV в. – дело на Й. Шентов. (сн.58) В Музея на Софийския университет е изложена негова картина на св. Климент Охридски, дарение от 2001 г.

58

59

59

59

Отдавам по-голямо значение на духовното, на вътрешната светлина... Например образът на св. Климент Охридски. Виждаш, че няма общо с иконата си, няма ореол. Но очите му наистина говорят. На мен ми се иска да изчистя картината от случайното, да оставя на хората нещо, което да ги възвиси – споделя художникът.

През м. февруари 2006 г. той показа свои платна, посветени на Копривица, под купола на Алма матер. За него Копривица е и предизвикателство, и кауза. С много сили и средства той превръща занемареното копривиченско килийно школо в художествена галерия за чудо и приказ. Чрез нея нашето българско градче повече заприличва на тези в Австрия или Германия, например... В Копривица, и точно настоящата юбилейна година, е повод това да се заяви, могат да се разкрият още Църковно-исторически музей в църквата „Св. Николай“, Музей на просветното дело, Астрономическа обсерватория... И продължава: Те, чужденците, понякога имат по-добър усет за голямото богатство, за което повечето българи не си дават сметка. Сигурно съм краен, но за мен е престъпление да се откъснеш от корена си. Щом си напуснал такава красота за нищо не ставаши, колкото и да изглеждаш гражданин на света или европеец. А вижте историята ни – личности като светите братя Кирил и Методий, Климент Охридски, Патриарх Евтимий, Поп Богомил, Орфей... Кой друг народ има такива личности, история, природа? (сн.59)

ДАРТЕЛИТЕ НА МУЗЕЯ НА СУ ПРЕЗ 2005

ОТ КАРЕН АГУРА,
ВИВИАН И ЕДУАРД АГУРА (САШ)

На 13 юни 2005 г. в кабинета на зам.-ректора на СУ "Св. Климент Охридски" проф. Георги Бакалов Карен Агура, вдовица на покойния Димитър (Джеймс) Агура (най-големият от внуците на проф. Димитър Д. Агура, архитект, живеещ от доста години в САЩ, участвал в изграждането на световния търговски център, разрушен на 11 септември), от свое име и от името на децата си Вивиан Агура (компютърен програмист) и Едуард Агура (един от световните специалисти по присаждане на костен мозък) връчи на Декана на Историческия факултет проф. Иван Илчев дарение в размер на 5000 долара (8000 лв. в българския еквивалент) за научноизследователска дейност на Историческия факултет и за стимулиране развитието на Музея на СУ в присъствието на представители на семейството Агура (братята Атанас и Константин Агура и неговата дъщеря Велимира Агура).

60

Този дарителски жест за пореден път потвърждава следваната от поколения в семейството максима да бъдат полезни на обществото. Нашият баща ни е учил да бъдем достойни да носим фамилията на дядо и цял живот сме се старали да не я посрамям – споделят братята Агура, които през 2004 г. финансираха издаването на юбилеен сборник, посветен на дядо им – проф. Димитър Д. Агура, четири мандата ректор на Софийския университет. (сн.60)

ОТ ПРОФ. ДИН НАДЯ ДАНОВА

На 10 октомври 2005 г. проф. дин Надя Данова дари на Музея на СУ документи, материали, ордени, медали, почетни знаци и вещи на проф. дин Христо Данов, преподавател по стара история и ръководител на Катедрата по стара и средновековна обща история в СУ (1963–1976) в Историческия факултет на Софийския университет, носител на Хердеровата награда за 1975 г. (сн.61)

60

61

60

61

ОТ ПРОФ. НАДЕЖДА АНДРЕЕВА

На 14 юли 2005 г. проф. Надежда Андреева гари на Музея на СУ своето културологично изследване Покръстването на българите в немски пиеси от XVIII – XIX в. Велико Търново, 2004. (сн.62)

62

ОТ ДОЦ. КРАСИМИР СТОИЛОВ

Доц. Красимир Стоилов, ръководител на Катедрата по етнология в Историческия факултет, гари дипломата от Софийския университет на Надежда Грудева от гр. Асеновград (негова майка), завършила Медицинския факултет на Софийския университет като доктор по медицина от 1945 г. (сн.63)

63

ОТ СТ. Н. С. ДИН ДОБРИНА ЖЕЛЕВА – МАРТИНС

На 31 май 2005 г. ст. н. с. г-р Добрин Желева Мартинс гари на Музея на СУ студентската книжка на майка си Бонка Кунчева, постъпила в Софийския университет през март 1936 г. (сн.64)

64

ОТ Д-Р ВЕСЕЛКА ГЪРКОВА

През юли 2005 г. гл. ас. г-р Веселка Гъркова от Историческия факултет на Софийския университет гари четало от 40-те години на XX в., принадлежало на роднината ѝ Митко Стойчев от с. Малка Желязна, Ловешко. (сн.65)

65

ОТ ИНЖ. ИЛИЯ МАСЛАРОВ

През м. юли 2005 г. инж. Илия Масларов от ГГФ гари на Музея на СУ дипломите на гядо си Илия Петрушев, завършил Юридическия факултет на Софийския университет през 1909 г. (сн.66)

66

ОТ ВЯРА ДЯНКОВА

На 15 септември 2005 г. г-жа Вяра Дянкова гари на Музея на СУ книгата си Отломъци горди, отломъци горестни..., свои стихосбирки (И порив и стон и Тлеещи рани). (сн.67) и семейни снимки на баща си Стоян Димитров Терзийски, първият военен аерофотограф в света и наблюдател от аероплан по време на Балканските войни (заснел стратегическото разположение на турските войски при Одрин през 1912 г.) (сн.68), студент по право в Софийския университет от 1913 г. Особен интерес представляват снимките с министъра на народната просвета в правителството на А. Стамболийски – С. Омарчевски сред студенти по време на трудови дни. (сн.69)

67

68

69

69

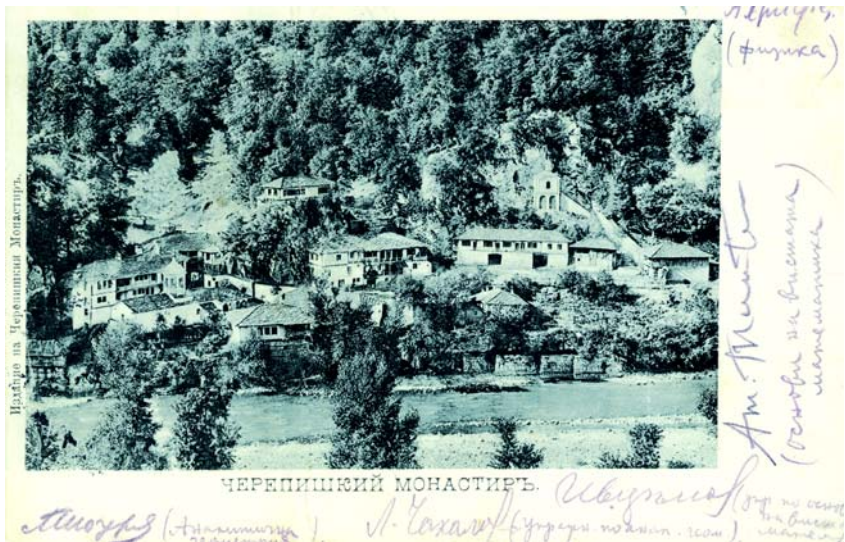
69

69

69

69

ОТ ПОЛЯНА ПЕТКАНОВА

Дъщерята на бележития български бележист акад. К. Петканов – Поляна Петканова гари на Музея на СУ копие от снимка на тримата приятели – академиците Михаил Арнаудов, Константин Петканов и Стоян Романски (сн.70), фотос на фамилната къща на сем. Петканови на ул. Герлово № 13, в която е написан прочутият роман *Морава звезда кървава*, мащабен разказ за трагедията на българския селянин в годините на Първата световна война, снимки на сестра си Съюза Петканова (сн.71) и уникалната ѝ колекция от автентични предмети на африканското изкуство, голяма част от която се намира като дарение в Дома на хумора и сатирата в Габрово, както и снимка на проф. Блавестин Доланчиев.

70

71

ОТ НЕНЧО НЕНОВ
(УНИВЕРСИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА)

Г-н Ненчо Ненов от Университетска библиотека гари на Музея на СУ стереоскоп (оптичен прибор за разглеждане на две плоски фотозображения от различни гледни точки с впечатление за релефен обем на предмет) от края на XIX в., заведен в нея навремето си като учебно пособие. (сн.72)

72

ОТ ДОЦ. Д-Р МИНКА ЗЛАТЕВА
КАТЕДРА НА ЮНЕСКО
КОМУНИКАЦИЯ И ВРЪКИ
С ОБЩЕСТВЕННОСТТА НА ФЖМК

Доц. д-р Минка Златева гари на Музея на СУ следните сборници, материали и фотоси:

- Юбилейна книга *Първото десетилетие Връзки с обществеността за демокрация 1995-2005* (съст. Тодор Петев, Минка Златева, Соня Алексиева) (сн.73)

- Първи българо-американски студентски сборник *Джон Атанасов и новата цивилизация* (съст. Минка Златева)

- Материали от Пекиния международен форум *Медии и джендър*, организиран от катедрата на ЮНЕСКО Медии и джендър на Комуникационния университет на Китай (Пекин, 12-14 януари 2006 г.) (сн.74)

73

73

74

74

74

74

ОТ КАТЕДРАТА
ПО КИРИЛОМЕТОДИЕВИСТИКА

През октомври 2005 г. от Катедрата по Кирилometодиевистика (каб. 143 на Ректората) в Музея на СУ постъпи като дарение шкаф-грамофон на акад. А. Теодоров-Балан с

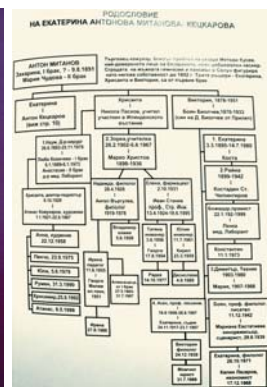
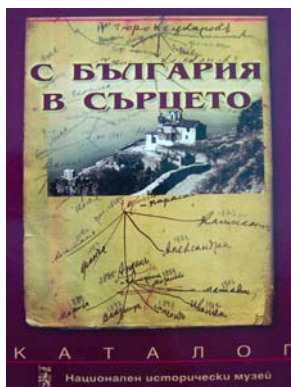

75

комплект грамофонни плочи с изпълнения на Вазовите произведения Клепалото бие, Новото гробище над Сливница, Кочо и Иде ли от изтъкнатите артисти от Народния театър Владимир Трендафилов, Иван Димов, Константин Кисимов и Невена Бюклиева. (сн.75)

ОТ ВИОЛЕТА ВЕЛИКОВА
НАЦИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ

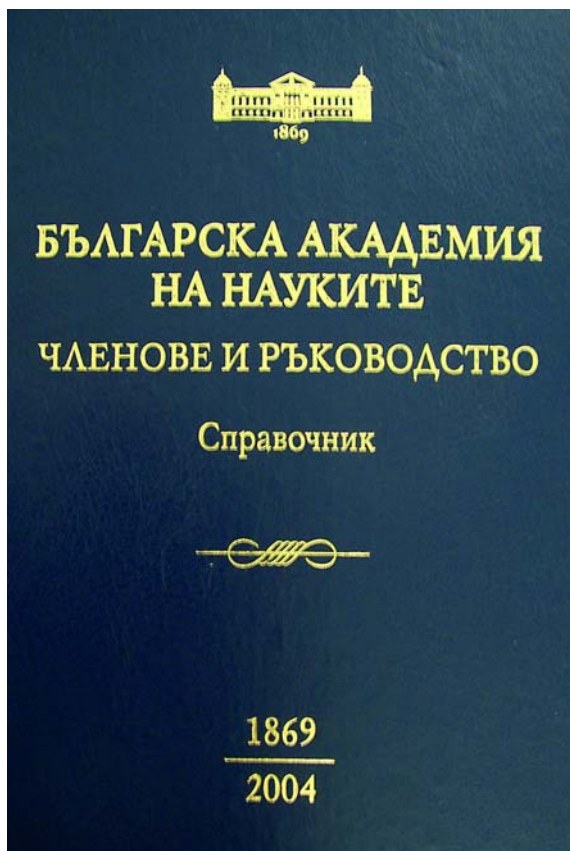
Ст. експерт Виолета Великова – Кошелева от Националния исторически музей гари през август 2005 г. на Музея на СУ Каталога от изложбата на НИМ, посветена на 140-годишнината от рождението на Антон Кецкаров (активен участник в Илинденското въстание от 1903 г. и общественик в Охрид и София) и 100-годишнината от рождението на Методи Кецкаров (скулптор и учител, директор на Охридската гимназия 1942–1945 г.) под нас-лов: С България в сърцето. Охридският род Кецкарови. Ноември 2004 – април 2005. София. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. (сн.76)

76

ОТ ЕМИЛИЯ МОМЧИЛОВА

Колегата от Централна библиотека при БАН г-жа Емилия Момчилова гари на Музея на СУ съставения от нея Алманах на членовете и ръководството на БАН 1869 – 2004 г. – Българска академия на науките. Членове и ръководство (1869– 2004). Справочник. С., 2005. (сн.77)

77

ОТ БОРИС АНГЕЛОВ

През м. юли 2005 г. г-н Борис Ангелов, управител на централната сграда Ректорат, гари на Музея на СУ учебник по биология и снимка на проф. Стефан Консулов (негов дядо). (сн.78)

ОТ КАТЕДРАТА

78

ПО ИСПАНИСТИКА И ПОРТУГАЛИСТИКА

През декември 2005 г. колегията от Катедрата по испанистика и португалистика при ФКНФ гари на Музея на СУ стола, на който е седял през целия си трудов стаж в Университета основателят и доайенът на катедрата проф. д-рн Иван Кънчев. (сн.79)

79

ОТ ЖЕЛЮ КАПСАМАЛОВ (ФЖ МК)

Желю Капсамалов от ФЖМК гари на Музея на СУ диск със 180 фотоса от патронния празник на Университета – 25 ноември 2005 г. (сн.80)

80

80

80

80

80

ОТ КАТЕДРАТА
ПОЛЕЗНИ ИЗКОПАЕМИ И ГЕОХИМИЯ
ПРИ ГГФ

През февруари 2006 г. Катедрата по полезни изкопаеми и геохимия при ГГФ на Софийския университет с ръководител доц. Филип Мачев гари на Музея на СУ бюро и кантонерка от 30-те години на XX в., ползвани последователно от акад. Георги Бончев, от основателя на катедрата – проф. Цоню Димитров Попов (1896–1985) и неговия син Димитър Цонев Попов (1937–2005). (сн.81)

80

81

ОТ МИРЧО ЦОНЕВ

На 5 април 2006 г. по повод 110-годишнината от рождението на баща си проф. Цоню Димитров Мирчо Цонев Попов временно ползване в Музея на СУ документи, материали и ордени, принадлежали на професора, които са изложени в зала Пътят на постоянната експозиция.

80

ОТ ДИМИТЪР ГРЪНЧАРОВ
И ИНЖ. ПЛАМЕН ПИРОВ

Д. Грънчаров и инж. П. Пиров дариха на Музея на СУ календари, посветени на 130-годишнината на Априлското въстание. (сн.82) В Музея на СУ се съхраняват значки от 100-годишнината на Априлското въстание през 1976 г. (сн.83)
ОТ МУЗЕЯ „ИВАН ВАЗОВ“

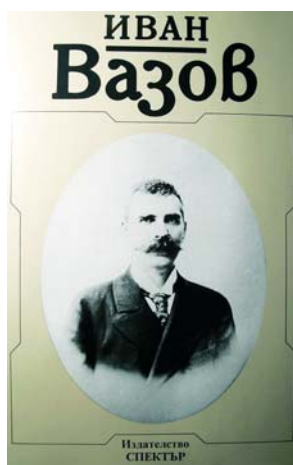
82

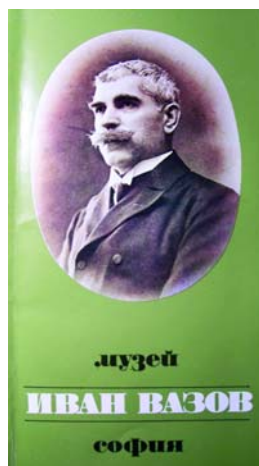
83

През март 2006 г. колегите от музея „Иван Вазов“ в София дариха свои издания на Музея на СУ. (сн.84)

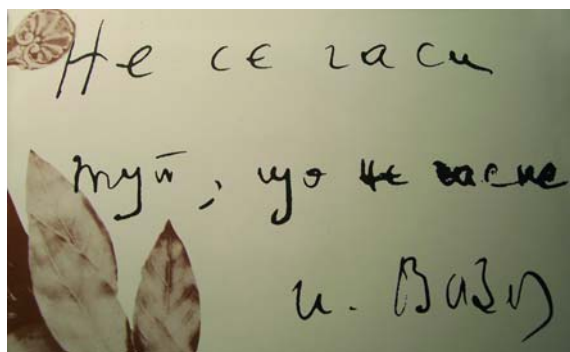
ОТ НИКОЛАЙ ВЪРБАНОВ

84

84

На 30 март 2006 г. г-н Николай Върбанов, управител на антиквариат на ул. Кракра № 12, дари на Музея на СУ 4 броя снимки на студенти химици от 1911 г. и на студенти юристи от 1933 г., 6 броя сп. Пламък от 1924 г., цяло течение на сп. Ново време от 1923 г. и изданието на Г. И. Капчев Къща-музей „Карол I – Ромънски крал“ в Пордум, подарено на проф. Д.

85

85

Азура от автора през 1907 г с автограф на Стоян Заимов. (сн.85)

РЕКТОРИ И РЕГАЛИИ

70 ГОДИНИ ОТ ВРЪЧВАНЕТО НА ОКСФОРДСКИЯ ЖЕЗЪЛ

На 24 май 1936 г., в деня на славянските равноапостоли светите братя Кирил и Методий, председателят на Балканския комитет в Лондон Сър Едуард Бойл тържествено връчва на Ректора на Софийския университет проф. Михаил Арнаудов в присъствието на цар Борис III, на министъра на просветата, на английския пълномощен министър Бентинг, на цялото професорство и видни граждани ректорския жезъл на Оксфордския университет. (сн.86) След представянето на писмата на канцлера на Оксфордския университет лорд Халифакс и на ректора Линдсе Сър Едуард Бойл произнася реч, в която обяснява смисъла на гарението:

Аз съм тук днес в двойното си качество – като член на Оксфордския университет и приятел през целия си живот на българския народ. Това породи в мен идеята да свържа тези две качества, като поднеса на вашия университет, със сърдечното одобрение на ректора на моя университет, едно точно копие на жезъла, който повече от около 200 години е бил носен пред рек-

86

ля в отношенията между великобританския и българския народи.

Да живее Цар Борис! Да живее Софийският университет! Да живее българският народ!
(сн.87)

В отговор Ректорът на Университета проф. М. Арнаудов отговаря с благодарствено слово:

Високоуважаеми сър Едуард! Изпитвам особена радост, че мога от името на Академическия съвет и на цялото професорско тяло при Софийския университет да приема с почителна благодарност ценния дар, който ни поднасяте днес, в деня на славянските равноапостоли св. св. Кирил и Методий.

Този дар ще символизира за нас от сега нататък не само едно ректорско достойнство, но и едно сърдечно отношение между двата университета и между двата народа.

Като отличителен знак на академическата власт, жезълът, който ни връчвате в присъствието на толкова представители на българската наука и на българските културни учреждения, става особено скъп за всички ни, които тачим бляскавите традиции на университета в Оксфорд.

Истинско щастие е за нас, млад народ, излязъл на попрището на свободното умствено развитие едва преди 60 години, че можем да се приобичим и чрез днешния знаменателен дар към благородното дело на Оксфордския университет, който Вие, уважаеми сър Едуард, представяте така достойно...

Нека Вашето присъствие между нас, уважаеми сър Едуард, както и тази великолепна инсигния, която получаваме радостно развълнувани от Ваши ръце, бъдат залог за нашите неразривни духовни връзки, които ще свързват завинаги двата университета – за благото и процъфтяването в мир на английския и българския народ.

Да живее крал Георг V! Да живее Оксфордският университет! Да живее английският народ!

145 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. СТЕФАН КИРОВ

Роден на 12 (24) август 1861 г. в гр. Стара Загора. Завършва Роберт колеж в Цариград през 1885 г. Следва социални науки в Женева (1886–1888), където завършва с *Licencie es Sciences sociales*. По-късно следва обща философия и държавни науки в Лайпциг (1889–1892) и право и административни науки в Брюксел–*Universite libre* (1895–1896). *Docteur en Sciences politiques et administratives* и *Docteur en Droit* на Брюкселския университет от 1897 г.

Извънреден преподавател по държавно и конституционно право във Висшето училище от 1 октомври 1894 г. Редовен доцент при Катедрата по държавно и конституционно право (1 януари 1896–14 май 1898). Извънреден професор при същата катедра от 1 юни 1902 г. Редовен професор, титуляр на същата катедра (от 1921 г. по общо държавно и българ-

87

тора на Оксфорд, като символ на академическа власт.

Аз се надявам, че той ще може да служи като едно звено през идващите години между университета в Оксфорд и университета в София, и че той може да бъде като един символ на добра во-

ско конституционно право) – (15 февруари 1906 –15 септември 1934).

Декан на Юридическия факултет през учебните 1900–1901, 1909–1910, 1911–1912 и 1925–1926 г. Ректор на Университета през учебните 1906–1907 и 1912–1913 г.

Действителен член на БАН от 1907 г. Член на Международната дипломатическа академия в Париж. Член на Института за административни науки в Букурещ. Член-кореспондент на Американския институт по право и сравнително законодателство в Мексико. Почетен член на Института за административни науки в София. Член на Международния постоянен арбитражен съд в Хага (1920–1924).

Лекционни курсове: Общо държавно право, Българско конституционно право, Административно право, Земеделско право и горско право (за студенти агрономи и лесовъди).

Основни трудове: Кратък курс по общо държавно право. С., 1908, 141 с. трето изд. 1930; Кратък курс по българско конституционно право. С., 1920, 160 с.; Българско конституционно право. Ч. I. Устройство на българската държава. С., 1938, 452 с.

Ректорски речи: Против абсолютното схващане за върховната държавна власт, произнесена на 25 ноември 1906. Год. на Соф. у-т, общ, III–IV (1906–1907), 37–60 и Демокр. преглед, 1907, кн. 2, 129–148.

Главен редактор на ежедневника в. Новини, по-късно Вести (1899–1900 в Цариград) и на сп. Мир чрез съюзяване (1919), едновременно и на френски *Rah per foederationem*. (сн.88)

145 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. Д-Р НИКОЛА ДОБРЕВ

88

Роден на 8 март 1861 г. в гр. Шумен. Учи в *Burgerschule* (1874–1878) и в *K. K. Lehrerbildungsanstalt* във Виена, където завършва през 1881 г. Следва химия в Йена, Германия (1881–1883) и Женева, Швейцария (1883–1885), където завършва. Доктор на Женевския университет от 1885 г.

Извънреден преподавател по химия във Висшето училище от 1 октомври 1889 г. Редовен преподавател, впоследствие и редовен професор, титуляр на катедрата по аналитична и неорганична химия, (15 октомври 1894 – 5 януари 1907). Частен доцент по неорганична и аналитична химия (1907–1914).

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1896–1897 и 1902–1903 г. Ректор на Висшето училище през учебната 1899–1900 г.

Основни курсове: Неорганична химия (металоиди, редки елементи), Аналитична химия (качествен анализ и количествен анализ).

Научни трудове: *Recherches sur les acides dibenzylidicarboniques et diphaliques*. Geneve, 1896 (дисертация); Кратко ръководство по качествената химическа анализа. С., 1891; Върху взривните вещества. Сборник Василий. 1891–1893. Принос към химическото изследване на българските термални и минерални извори. Год. Физ. мат., I, (1904–1905), 126–167.

Починал на 1 август 1925 г. в София. (сн.89)

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. ГЕОРГИ БОНЧЕВ

89

Роден на 6 август 1866 г. в с. Жеравна, Котленско. Завършва гимназия в Габрово през 1888 г. Следва естествени науки в Загреб, Хърватско (1888–1893), когато завършва. Доктор на философията на Загребския университет от 1893 г. Асистент по минералогия и геология в университета в Загреб от януари 1891 г.

Извънреден преподавател по минералогия и геология във Висшето училище от 1 октомври 1893 г. Редовен доцент при Катедрата по минералогия и геология от 1 октомври 1895 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 октомври 1900 г. Редовен професор, ти-

титуляр на катедрата по минералогия и петрография от 1 октомври 1905 до 1 октомври 1936, когато навършва пределна възраст.

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1906–1907, 1907–1908, 1919–1920 и 1927–1928 г. Ректор на Университета през 1914–1915 г.

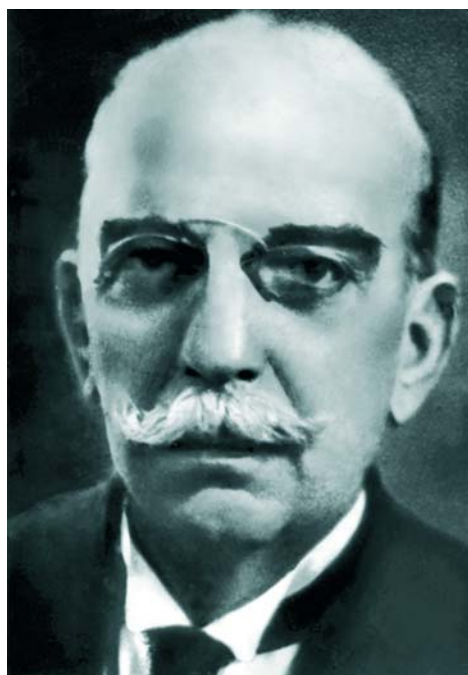
Действителен член на БАН от 1900 г. Почетен гражданин на гр. София и Грузи.

Лекционни курсове: Стратиграфска геология (1893), Кристалография (1894), Обща и специална минералогия и обща и специална петрография (1896–1935), Практическо използване на скалите (1935), Трайност и издържливост на скалите при строежите (1936) и други.

Главни трудове: Еруптивните скали в България. СБНУ, кн. XXIV, 1908, 1–170; Петрографията и минералогията на Рила планина. Списание Българска акад., кн. II, 1912, 1–176; Кристалини шисти, Год. физ. мат., кн. X–XI (1913–1914, 1914–1915); Седиментните скали в България. Сборн. Българска акад., VII, 1917, 1–162; Увод в изчислението на кристалите. Универс. библ. № 12, С., 1921, 1–220; Минералите в България. Год. физ. мат., XIX (1922–1923). Ч. I, 1–207; Петрография (за студентите агрономи и пр.). Универс. библ. № 77, С., 1928, 1–200. Обща минералогия. Универс. библ. № 85, С., 1929, 1–380; Специална минералогия. Универс. библ. № 175, С., 1936, 1–368; Скалите в България с оглед практическото им използване. С., 1938, 1–306; Петрография. Универс. библ. № 188, С., 1938, 1–530.

Ректорска реч: Мраморът в България. Год. физ. мат., X–XI (1913–1914, 1914–1915). Ч., I, 1–23. (сн.90)

**140 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
АКАД. ВАСИЛ ЗЛАТАРСКИ**

90

Роден на 14 ноември 1866 г. в гр. В. Търново. Завършва Петро-Павловската семинария в С. Петербург през 1881 г. и Петроградската класическа гимназия през 1887 г. Следва история в Петроградския университет (1887–1891), който завършва. Специализира археология в Берлин (1893–1895).

Извънреден преподавател по българска история във Висшето училище от 1 октомври 1895 г. Редовен доцент при Катедрата по българска история от 1 септември 1897 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 януари 1901 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по българска история и история на балканските народи от 1 януари 1906 г. до деня на смъртта му 15 декември 1935 г. (от 1921 г. титуляр само на катедрата по българска история).

Декан на Историко-филологическия факултет през учебните 1906–1907, 1907–1908 и 1919–1920 г. Ректор на Университета през учебните 1913–1914 и 1924–1925 г. Honoris cau-

91

92

92

92

sa доктор славянской филологии на Харьковския университет от 1907 г.

Действителен член на БАН от 1900 г. (до 1921 г. секретар на историко-филологическия клон, а от 1921 г. – председател на същия клон). Действителен член на Българския археологически институт от 1910 г., на Историческото дружество в София от основаването му 1905 г. (от 1912 г. председател на същото), на Руския археологически институт в Цариград от 1899 г., на Общество истории и древностей российских при Московском уни-

верситетите от 1904 г. Дописен член на: Петербургската академия на науките от 1911 г., на Чешката академия на науките и изкуствата от 1911 г., на Югославянската академия в Загреб, на Фино-угорското общество в Хелзинки от 1921 г., на School of Slavonic Studies при Лондонския университет от 1925 г., на Маджарското учено дружество Korosi Csoma в Будапеща от 1928 г. Почетен член на Кондаковия институт в Прага.

Лекционни курсове: Българска история (от основаването на Първото българско царство до 17 в.), Българска историография, Извори за богомилското вероучение, Византийските хронисти като извор за българската история, Отговорите на папа Николай I по допитванията на българите, „История славянобългарская“ на отец Паусия и нейните извори. Турска история, с оглед върху положението на българите през време на турското владичество, История на Румъния, История на Сърбия.

Основни трудове: История на българската държава през средните векове. Т. I. История на първото българско царство. Част 1: Епоха на хуно-българското надмощие (679–852). С., 1918, 485 с. Второ фототипно издание, 1939; История на българската държава през средните векове. Т. Част 2: От славянизацията на държавата до падането на първото българско царство. С., 1927, с. XVI+863; История на българската държава през средните векове. Т. II. България под византийско владичество. С., 1934, с. XX+965; Нова политическа и социална история на България и Балканския полуостров. С., 1921. 159 с.

Ректорски речи: Национализацията на българската държава и църква в IX век., произнесена на 8 декември 1924 г. Год. ист. фил., 1926, 1–32.

Редактор на *Известия на историч. д-во и на Българска историческа библиотека*.

Умира на 15 декември 1935 г. в гр. София. (сн.91) В Музея на СУ са изложени фотос на акад. В. Златарски в кабинета му, неговото тефтерче от 90-те години на XX в., стол, мас-тилица, копие на лична карта и визитки. (сн.92)

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. СТЕФАН ПЕТКОВ

Роден на 5 юни (ст. ст.) 1866 г. в гр. Ловеч. Завършва гимназия в Габрово през 1887 г. Следва в Ecole Normal des Sciences в Ганд, Белгия, през учебната 1889–1890 г., а след това естествени науки в Гандския университет (1890–1894), където завършва. Доктор по природните науки на Гандския университет от 1894 г.

Като учител командирован за асистент по ботаника във Висшето училище (1 ноември 1896–31 август 1898). Редовен доцент при Катедрата по ботаника от 1 юни 1901 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 юни 1906 г. (учител в Българската солунска гимна-

93

зия по времето на затварянето на Университета от 19 септември 1907 г. до 1 февруари 1908 г.). Редовен професор, титуляр на Катедрата по специална ботаника (7 юни 1911–1 октомври 1936 – поради навършване на пределна възраст).

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1915–1916, 1918–1919 и 1924–1925 г. Ректор на Университета през учебната 1925–1926 г.

Действителен член на БАН от 1907 г. и неин подпредседател. Председател на Българското природоизпитателно дружество, на Българското ботаническо дружество и на Съюза за защита на родната природа. Бивш председател и почетен член на Българското пещерно дружество. Действителен член на научното дружество „Шевченко“ в гр. Львов, Украйна. Дописен член на Чехословашкото ботаническо дружество в Прага, на Полското ботаническо дружество във Варшава, на Женевското ботаническо дружество и на Югославянската академия на науките в Загреб.

Лекционни курсове: Анатомия, физиология и морфология на растенията, Систематика на растенията (специална ботаника), Обща ботаника.

Главни трудове: Водораслите в Югозападна България и тяхното разпръскване. Год. физ. мат., 1908–1909, 1–88; Растителността на витошките води. (Принос към хидрологията на столицата). Год. физ. мат., 1921–1922, 1–207; Водорасловата флора на Пирин планина. Сб. на Бълг. акад., 1925, 1–123; Основи по ботаника. Първа част: Обща ботаника. С., 1928, 471 с. Универс. библ. № 73; Основи по ботаника. Втора част: Специална

ботаника. С., 1929, 155 с. Универс. библ. № 73 и много други.

Ректорски речи: Геоисторичен развой и биофизиологична важност на нашата растителност, произнесена на 8 декември 1925 г. Год. на СУ, офиц. дял, 1924–1925, 27–46. (сн.93)

120 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. ЛЮБОМИР ЧАКАЛОВ

Роген на 6 февруари (ст.ст.) 1886 г. в гр. Самоков. Завършва Пловдивската мъжка гимназия през 1904 г. Следва математика и физика в Софийския университет (1904–1908), който завършва, като летния семестър на 1907 и зимния 1907–1908 г. прекарва в Загреб и Белград. Специализира в Лайпциг и Гьотинген (през учебните 1910–1911 и 1911–1912 г.) и в Париж и Неапол през учебната 1924–1925 г. Доктор на Неаполския университет от 1925 г.

Като учител в Първа мъжка гимназия командирован за асистент по математика в Университета (10 септември 1908–31 декември с.г.). Редовен асистент по математика в Университета от 1 януари 1909 г. Редовен доцент при Катедрата по висш анализ от 1 октомври 1914 г. Извънреден професор при същата катедра от 14 октомври 1919 г. Редовен професор,

титуляр на Катедрата по висш анализ, от 1 април 1922 г.

Декан на Физико-математическия факултет през учебната 1923–1924 г. Ректор на Университета през учебната 1943–1944 г.

Действителен член на БАН (и председател на Природо-математическия клон през съща-

та 1936–1937 г.). Дописен член на Кралската чешка академия на науките, на Географското дружество в Лима и на Варшавската академия на науките. Член на Берлинското математическо дружество и на Сдружението на немските математици.

Лекционни курсове: Теория на функциите, Диференциални уравнения, Вариационно смятане, Избрани въпроси от елементарната математика, Елиптични функции, Тригонометрични редове.

Временни: Диференциално и интегрално смятане, Висша алгебра, Аналитична геометрия, Дескриптивна геометрия.

Основни трудове: Увод в теорията на аналитичните функции. С., 1931, 512 с., Унив. библ. № 83. (сн.94)

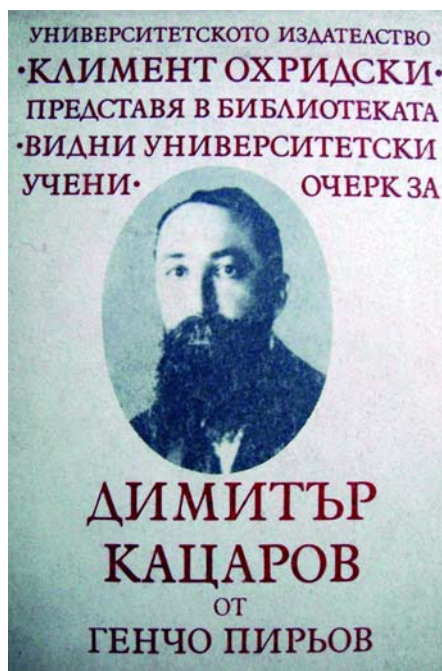
125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НАЧЛЕН-КОР. ДИМИТЪР КАЦАРОВ

Роген на 14 (17) 1881 г. в гр. Ботевград (Орханлие). Завършва Военното училище в София (пълен курс) през 1900 г. Следва философия и педагогика в Женева, Швейцария (1904–1909), където завършва висшето си образование. Доктор по философия на Женевския университет от 1910 г.

Асистент по психология в Женевския университет (1907–1910). Асистент по педагогия в Историко-филологическия факултет на Софийския университет от 15 октомври 1910 г. Редовен доцент при същата катедра от 1 май 1920 г. Извънреден професор от 12 февруари 1923 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по обща педагогия, от 14 май 1930 г.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебните 1928–1929 и 1938–1939 г. Член-кореспондент на БАН от 1947 г.

Лекционни курсове: Теория на образованието (обща педагогия), Експериментална педа-

95

Завършилите педагогич. зимно полугодие, ян. 1942/43 г. сь професора сн-рентора на университета г. Д.И.Ищаровъ и г. Д.Пирнубъ

гогия, Опитна детска психология, Педагогика (наука за детето), Лечебна педагогика, Професионална ориентировка, История на педагогиката и на образованието, Съвременна педагогическа мисъл, Философия на образованието.

Основни трудове: Корелация между училищните способности на децата. Гог. ист. фил., X–XI (1913–1914 и 1914–1915), 200 с.; Професия и професионално образование. Социално-педагогическа студия. Библ. Наука за всички № 10. С., 1922, 206 с.; Педагогически перспективи. Гог. ист. фил. 1926, 1–90 и други.

Редактор на сп. *Свободно възпитание* от 1922 г.

Починал на 6 февруари 1960 г. (сн.95)

125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. МЕТОДИЙ ПОПОВ

Роден на 17 април (ст.ст) 1881 г. в гр. Шумен. Завършва Варненската мъжка гимназия – класически отдел – през 1898 г. Следва естествени науки в Софийския университет (1900–1904), който завършва. Специализира зоология, биология и сравнителна анатомия в Мюнхен (1904–1909). Доктор на Мюнхенския университет от 1906 г. На специализация през 1911–1912 г. по бактериология в Института Robert Koch (за инфекциозни болести) в Берлин и в Institut Pasteur в Париж.

Асистент по зоология и сравнителна анатомия в Мюнхенския университет (април 1907–март 1909). Асистент по зоология във Физико-математическия факултет на Софийския университет (15 март 1909–25 септември с. г.). Редовен доцент при Катедрата по зоология (обща биология) от 11 декември 1910 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по сравнителна анатомия и хистология на гръбначните животни във Физико-математическия факултет, (27 август 1916–17 декември 1923). Редовен професор, титуляр на Катедрата по обща биология в Медицинския факултет, от 26 август 1931 г. (назначен още през 1925 г., но заел длъжността през 1931 г.).

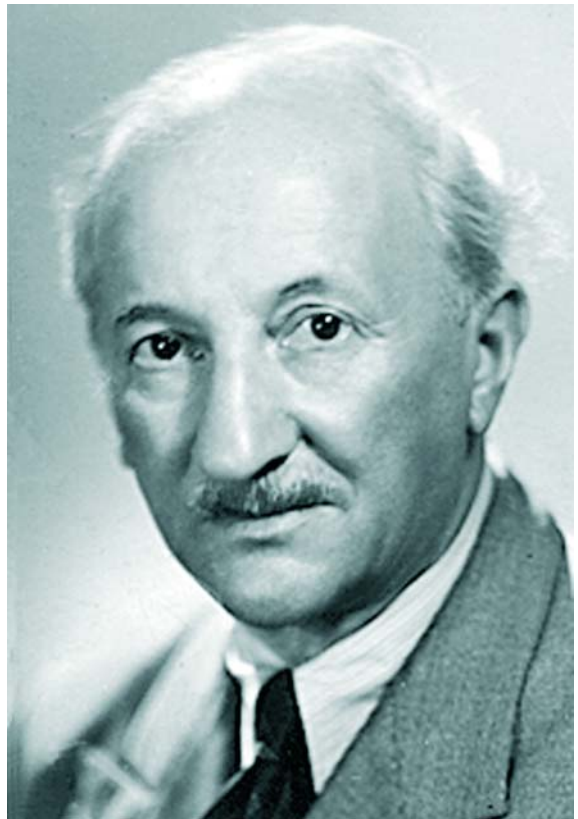
Пълномощен министър в Берлин (17 декември 1923–1 август 1931 г.). Ректор на Университета през учебната 1920–1921 г. Носител

на наградата Cothenius от Берлинската академия на науките от юни 1925 г. Член на Kaiserlich Leopoldinische Academie в Хале от 1926 г. Член на Academie Tchechoslovaque d'Agriculture в Прага.

Лекционни курсове: Във Физико-математическия факултет – Обща биология, Хистология на гръбначните животни, Сравнителна анатомия и ембриология на гръбначните животни, Физиология на гръбначните животни, Зоология на гръбначните животни, Систематика на гръбначните животни.

В Медицинския факултет – Обща биология, Хистология и ембриология на човека (временно), Наследственост и раса (монографичен курс).

Основните трудове са предимно на немски език: Die Zellstimulation ihre Anwendung in der Pflanzenzucht und Medizin. Berlin, 1931, 375 S. (сн.96)

96

96

110 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. ГЕОРГИ НАДЖАКОВ

Роден на 26 декември (8 януари) 1896 (1897) в гр. Дупница. Завършва гимназия в София през 1915 г. и единствен получава дипломата си с пълно отличие от министъра на просвещението на тържество в Народния театър. Следва физика и математика в Софийския университет, където завършва през 1920 г. Специализира в Париж през учебната 1925–1926 г. по физика в лабораторията на Р. Langevin и по методите на радиоактивните измервания в лабораторията на мадам Кюри.

Асистент в института по физика във Физико-математическия факултет на Софийския университет от 1 юли 1921 г. Доцент при Катедрата по опитна физика от 21 юни 1927 г. Извънреден професор при същата кате-

97

97

дра от 28 март 1932 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по опитна физика от 10 декември 1937 г. Директор на Физическия институт на Университета от 1937 г.

Лекционни курсове: Опитна физика (до 1938 г. за естественици, лесовъди, медици, агрономи и ветеринари, след 1938 г. за физици, математици, химици и фармацевти), Физически основи на електротехниката (за физици, математици и химици).

Декан на Физико-математическия факултет (1939 и 1943–1947). Отговаря за евакуацията на Университетската печатница в с. Чурек, под Витиня през 1944 г. Ректор на Университета (1947–1951). Академик от 1945 г. и подпредседател на БАН. Създател и ръководител на Физическия институт при БАН през 1946 г. През 1955 г. по инициатива на акад. Г. Наджаков във Физическия институт при БАН е прехвърлена от ФМФ на Университета като старши научен сътрудник Е. Карамихайлова, с което се слага началото на лаборатория по радиоактивност и радиометрия. Представител на България в Обединения институт за ядрени изследвания в гр. Дубна край Москва. (1956–1970) и член на неговия международен научен съвет до 1972 г. Чуждестранен член на Академията на науките на СССР от 1958 г.

Носител на четири ордена Георги Димитров, на два ордена Народна република България, първа степен, на орден Кирил и Методий, първа степен, на званието Герой на социалистическия труд, на златния медал „Фредерик

97

Жолио-Кюри, на златния медал за заслуги на република Австрия и други български и международни знаци за отличие.

Основни трудове: Фотоелектрична проводимост в твърди диелектрици и външен фотоелектричен ефект. Част Първа и Втора. Год. физ. мат. 1925–1926, кн. 1, 61–103 и 1926–1927, кн. 1, 48–80; Към методите за определяне константите и капацитетата на един торзионен електрометър. Год. физ. мат., 1930–1931, кн. 1, 235–292; Към теорията на латентния образ. Год. физ. мат. 1936–1937, кн. 1, 433–448 и много други. Приносите на акад. Г. Наджаков са свързани с разработването на високочестотни методи на изследване на вътрешния фотоелектричен ефект при широко-

МУЗЕЙ

зонни полупроводници, в областта на електро-статичната електрометрия, на фотоелектретното състояние в света, на нови експериментални методи във физиката на повърхностните явления и т.н.

Починал на 24 февруари 1981 г. на 84-годишна възраст в гр. София. (сн.97)

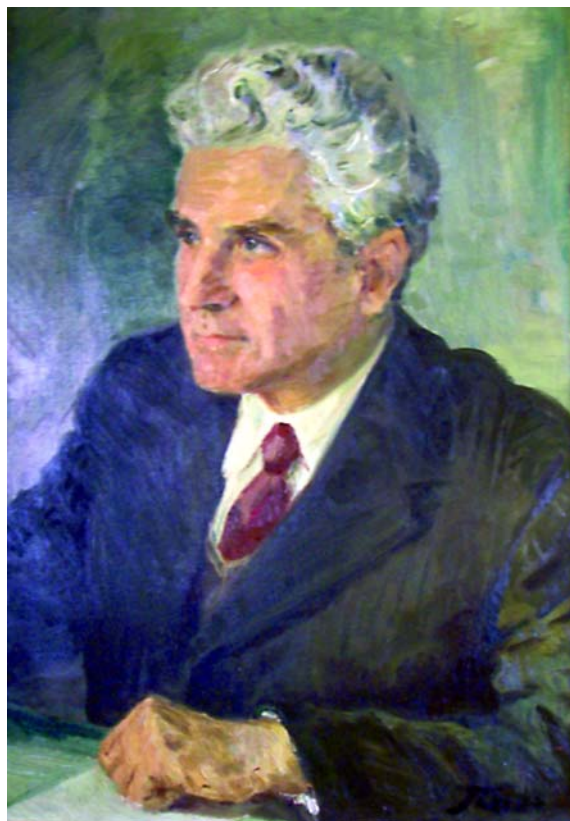
90 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. ХРИСТО ХРИСТОВ

Роген на 12 юни 1915 г. в гр. Варна. Учи гимназия във Варна и Разград, която завършва с отличен успех. Също с отличен успех завършва и висшето си образование по физика през 1938 г. във Физико-математическия факултет на Софийския университет. Като извън-стен студент е изпратен на специализация в Сорбоната (Париж, Франция), прекъсната поради избухването на Втората световна война.

Асистент във Физико-математическия факултет на Университета от 1941 г., доцент – от 1947 г., професор по теоретична физика – от 1952 г. В продължение на почти 40 години е титуляр на курса по математически методи на физиката, а над 30 години чете курса по електродинамика – една от основите на теоретичната физика.

Автор е на многобройни публикации в областта на теоретичната физика и математиката.

Декан на Физико-математическия факултет (1958–1960). Ректор на Софийския университет (1972–1974). Зам.-директор на Обединения институт за ядрени изследвания в Дубна (СССР, 1968–1970). През 80-те години на

98

XX в. е директор на Института за ядрени изследвания и ядрена енергетика при БАН и председател на централното ръководство на Дружеството на физиците в България.

Носител е на високи държавни награди като народен деятел на науката, лауреат на Димитровска награда, ордениите *Народна република България* I и III степен, *Кирил и Методий* I степен, на медалите *1300 години България* и гр. (сн.98)

75 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. ИЛЧО ДИМИТРОВ

Роген на 3 юни 1931 г. в гр. Дупница. Ученик в Дупница (1938–1941, 1944–1949) и в София (1941–1943). Следва в Софийския университет – специалност история (1949–1953). Доктор

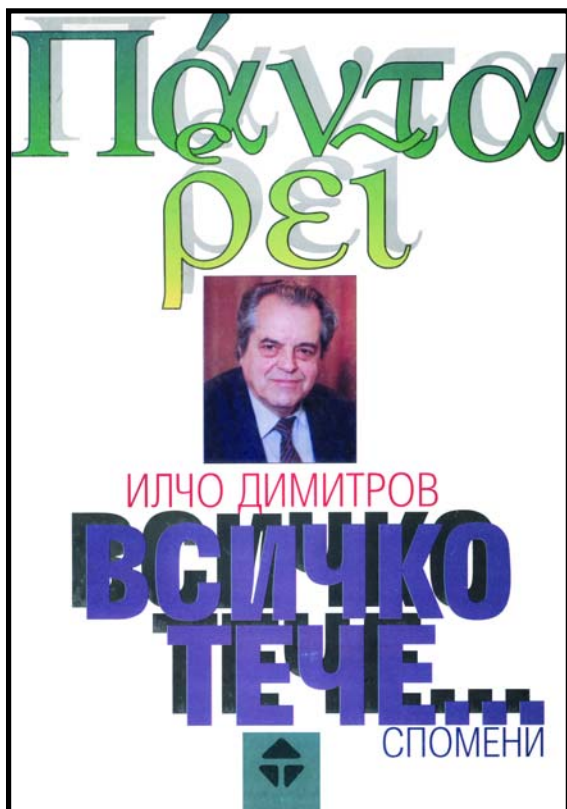

99

по история от 1963 г. с дисертационен труд на тема: Борбата на Либералната партия срещу режима на пълномощията (1891–1894). Доктор на историческите науки от 1976 г. с докторат на тема: Българо-италиански политически отношения (1922–1943). Специализира във Франция (1966–1967, 1975, 1983), в Италия (1971–1972) и Англия (1976). Редактор в изд. *Народна младеж* (1953–1959).

Асистент във Философско-историческия факултет на Софийския университет (1959–1970). Доцент (1970–1974). Професор по нова българска история от 1974 г. Ръководител на Катедрата по история на България в Историческия факултет (1984–1993).

Ректор на Софийския университет (1979–1981). Зам.-директор на Единния център

99

по история (1972–1977). Научен секретар на БАН (1977–1978). Чл.-кор. на БАН (1981–1989). Академик от 1989 г. Зам.-председател на БАН (1984–1988). Директор на Центъра по българистика (1984–1986). Министър на народната просвета (1986–1989). Министър на образованието, науката и технологиите (1995–1997).

Основни трудове: Буржоазната опозиция в България (1939–1944). С., 1969, 251 с.; Князът, конституцията и народът. Из историята на политическите борби в България през първите години след Освобождението. С., 1972, 220 с.; Българо-италиански политически отношения (1922–1943). С., 1976, 472 с.; Българската демократична общественост, фашизмът и войната (1934–1939). С., 1976, 335 с.; България на Балканите и в Европа. 2 изд. С., 1983, 321 с.; Историята през погледа на очевидеца и изследвача. 1990, С., 231 с.; Богдан Филов. Дневник. (рег., съст., бел. и гр.), С., 1990, 315 с.; Всичко тече... С., 2000, 767 с. и много други.

Починал на 11 март 2002 г. в гр. София. (сн.99)

75 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЧЛЕН-КОР. НИКОЛАЙ ГЕНЧЕВ

Роден на 2 ноември 1931 г. в с. Николаево, Хасковска област. Завършва история в Софийския университет през 1956 г. Доктор по история от 1963 г. с дисертационен труд на тема: *Окончателното укрепване на народнодемократичната власт*. 1947–1948 г. Доктор на историческите науки от 1978 г. с докторат на тема: *Франция в българското духовно възрождение*. Съветник на министъра за национал-

на ориентация на Алжирската демократична и народна република (1964–1965).

Асистент във Философско-историческия факултет на Софийския университет (1959–1971). Доцент (1971–1974). Професор от 1974 г.

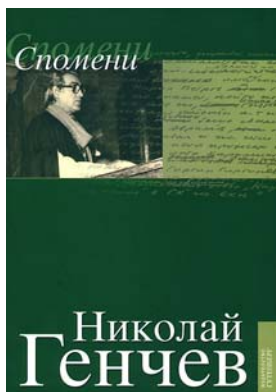
Декан на Историческия факултет (1975–1982). Ръководител на Катедрата по история и теория на културата от 1981 г. и на Центъра по културознание при Софийския университет от 1986 г. Чл.-кор. на БАН от 1989 г. Ректор на Софийския университет (1991–1993). Председател на движението Конституционен форум от 1992 г. Носител на международната Хердцова награда за 1989 г. и на френската награда Академична палма от 1993 г.

Основни трудове: Алжирската национална революция 1954–1962 г. С., 1967, 330 с.; Левски, революцията и бъдещият свят. С., 1973, 156 с.; Българското възрождане. С., 3 изд., С., 1988, 434 с.; Франция и българското духовно възрождане. С., 1979, 419 с.; Възрожденският Пловдив. Принос в българското духовно възрождане. Пловдив, 1981, 520 с.; Васил Левски. С., 1987, 231 с.; Българската култура XV–XIX в. Лекции. С., 1988, 304 с.; Българска възрожденска интелигенция. С., 1991, 411 с.; Българо-руски културни общувания през Възрождението. 2 изд. С., 2002, 307 с. и много други.

Починал на 22 ноември 2000 г. в гр. София. (сн.100)

100

5 ГОДИНИ СРЕЩИ НА РЕКТОРИТЕ ОТ ЦЕНТРАЛНА ЕВРОПА

По инициатива на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ проф. д-р Боян Биолчев вече пета година се провеждат срещи на ректорите от Централна Европа. Форумът отразява ролята на университетите и учените в решаването на обществено значими проблеми от типа на Средноевропейският университет и XXI век (2000), Средноевропейският меридиан на елитното образование (2001), Финансирането на големите университети (2002), Преподавателската и студентската мобилност (2003), Голяма Европа и големият университет (2004) и Трите степени – хоризонтал или вертикал на образованието (2005). Редовни гости и приятели са ректорите от Белград, Краков, Лондон, Скопие, Чанакале. В различните години в срещите участват представители на столичните университети в Албания, Австрия, Беларус, Германия, Литва, Молдова, Румъния, Словения, Словакия, Унгария, Хърватска, Чехия. Ректорските контакти на практика стимулират комуникацията и диалога в съвременното глобално пространство чрез преодоляването на географските и политическите граници. (сн.101)

Руските колеги ни дойдоха в помощ в един момент, когато нашите собствени сили не бяха достатъчни и ние сме били особено доволни, че те като хора с преподавателска опитност, а някои от тях и със своите авторитети, ще ни помогнат, за да издигнем престижа на Софийския университет...Българското професорско тяло е особено доволно, че то може в зловещи за Русия дни да привлече в своята среда тия по неволя изгнаници...

На 27 март 1920 г. е одобрен изборът на Никодим Кондаков (Петроградски университет) – редовен професор по археология и история на изкуството (сн.102), Михаил Попруженко (Одески университет) – редовен професор по българска и славянска литература, Константин Мочулски – доцент по романска филология, Александър Бунин – лектор по новата руска литература, на 30 юни с. г. – на княз Николай Трубецкой (Московски и Донски университет) – редовен доцент по сравнително езикознание, д-р Ервин Грим (Петроградски университет) – редовен професор по нова и най-нова история, на 19 май 1921 г. – д-р Сергей Абрамов (Московски университет) – редовен професор по обща патология и патологична анатомия. (сн.103)

ФАКУЛТЕТИТЕ

РУСКИ ПРЕПОДАВАТЕЛИ В СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

ПЪРВИЯТ ДЕКАН НА МЕДИЦИНСКИЯ ФАКУЛТЕТ

Първият декан на Медицинския факултет при Софийския университет е редовният професор при Катедрата по ушни, носови и гърленни болести от 1 април 1919 г. до 31 декември

102

1921 г., когато е освободен по болест, Иван Купров.

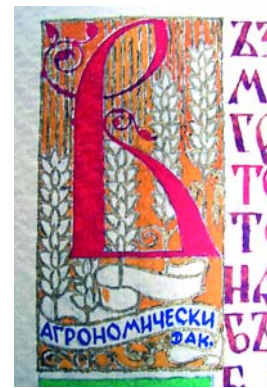
103

СИМВОЛНИ ЗНАЦИ НА ФАКУЛТЕТИТЕ НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

В Музея на СУ се съхранява поздравителният адрес на Столичната община по повод 50-годишния юбилей на Университета от май 1939 г., в който са намерили място оригинални изображения на седемте факултета на Софийския университет, отразяващи символиката на отделните науки. (сн.104)

104

104

40 ГОДИНИ ФКНФ

Факултетът по класически и нови филологии води началото си още от създаването на Висшето училище, когато се въвежда изучаването на френски, немски, гръцки и латински език. Първият редовен преподавател по френски език е Алфред Оден (1 ноември 1889–9 февруари 1896) (сн.105), частен доцент по романска филология в Лайпцигския университет до 1889 г. Никола Михайловски (гръцки език и литература от 1888–1889), Марко Балабанов (гръцки език и литература 1889–1897) (сн.106), Иван Данев (френски език 1 януари 1889–30 септември с.г.) (сн.107), Иван Брожка (латински език 1889–1893, 1909–1914, 1914–1918) (сн.108), Стоян Михайловски (френски език от 1892–1894 в Юридическия факултет и 1897–1899 в ИФФ) започват като извънредни преподаватели. (сн.109) Първата самостоятелна катедра по класическа филология е от 1921 г. с титуляр

105

106

проф. А. Балабанов. През 1923 г. са създадени катедрите по германска филология с титуляр проф. К. Гълбов и по романска филология с титуляр проф. Тома Томов.

Филологическите специалности се отделят в самостоятелен факултет през 1950 г., а от 1965 г. се обособява Факултетът по западни филологии, който на 31 май 1978 г. е преименуван във Факултет по класически и нови филологии. Първият декан на самостоятелния факултет е преподавателят по френски език доц. Божил Николов (1965–1967). Следват

108

107

проф. Стефан Станчев по немска литература (1967–1970), проф. Александър Ничев по старогръцка литература (1970–1972), доц. Анка Илиева по методика (1972–1977), доц. Павел Петков по немски език (1977–1983), доц. Александър Шурбанов по английска литература (1983–1987), проф. Красимир Манчев по френско езикознание (1987–1989), доц. Руска Симеонова по немски език (1989–1991), проф. Андрей Данчев по лингвистика (1991–1993), проф. Бистра Алексиева по английски език (1993–1995), проф. Майя Пенчева (1995–2003) и доц. Петя Янева от 2003 г.

ОТНОВО МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИ СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ

С Постановление на Министерския съвет № 316 от 19 декември 2003 г. се открива Медицински факултет в структурата на Софийския университет "Св. Климент Охридски" с учебно-клинична база „Лозенец“ – София. (сн.110)

20 ГОДИНИ СПЕЦИАЛНОСТ КУЛТУРОЛОГИЯ

Специалността Културология е въведена за пръв път като специализация в рамките на Историческия факултет през 1982 г. от проф. Николай Генчев. Катедрата по история и теория на културата прераства в център по културознание през 1986 г. От 1991 г. функциони-

110

ра специалност Културология със срок на обучение 5 години, която от 1992 г. е в рамките на Философския факултет. (сн.111)

20 ГОДИНИ ФАКУЛТЕТ ПО ПЕДАГОГИКА

Факултетът по педагогика се обособява като самостоятелен факултет през 1986 г., което поставя началото на нов етап в развитието на историята на педагогиката.

Началото си педагогиката води още от откриването на Висшето училище през 1888

111

г. с лекционните курсове на извънредния преподавател Йосиф Ковачев по история на педагогиката, педагогика и педагогическа психология. До края на 50-те години на ХХ в. преподаватели по различни педагогически дисциплини са такива учени като П. Нойков (1868 – 1921), Д. Кацаров (188 – 1960), П. Цонев (1875–1950), Хр. Негенцов (1881–1953), М. Герасков (1874–1957) и др., възпитаници на университетите в Цюрих, Лайпциг, Женева. (сн.112)

МЕЖДУНАРОДЕН СИМПОЗИУМ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ И ПРЕПОДАВАНЕ

112

112

НА БЪЛГАРСКАТА ИСТОРИЯ

През 1981 г. Историческият факултет поставя началото на международен симпозиум, посветен на проблемите на университетското изучаване и преподаване на българската история у нас и в чужбина в гр. Смолян. До края на 80-те години (1984, 1987) тяхното провеждане се превръща в традиция. Постоянни гости на симпозиума са изтъкнатите чуждестранни учени-българисти като проф. А. Колинс (Великобритания), проф. В. Гееземан (ФРГ), проф. Ф. Хейл (Чехословакия), проф. Ст. Пападопулос (Гърция), проф. Ж. Бланкоф (Белгия), проф. Фр. Чери (САЩ), проф. Л. В. Горина, проф. Г. И. Чернявский, Д. Б. Мельцер (СССР) и много други. (сн.113)

В словото си по повод откриването на Втория международен симпозиум акад. Г. Близнаков, Ректор на Университета, посочва:

113

ПЪРВО ПЛЕНАРНО ЗАСЕДАНИЕ	
Председатели: Георги Наумов, Ф. Хейл	
Секретар: Мария Радева	
10.00—10.20	— Илчо Димитров — „Някои въпроси на Деветосептемврийската социалистическа революция в България“
10.20—10.40	— Николай Генчев — „Традицията в българската култура“
10.40—11.00	— Иваницка Георгиева — „Мирогледна основа на българската народна култура“
11.00—11.15	— Почивка
11.15—11.35	— Петър Петров — „Въстанието на Асен и Петър“
11.35—11.55	— Л. В. Горина — „Марин Дринов и неговите ученици“
11.55—12.15	— Ф. Хейл — „Резултати на чехословашката историография в областта на изследванията по история на България и чехословашко-българските отношения и нейните задачи“

113

15.20—15.40	— М. Танти — „България и Балканите в полската историография“
15.40—16.00	— Ст. Пападопулос, Й. Теохаридис — „Обзор на изследванията по българска история в Гърция през последното десетилетие“
16.00—16.15	— Почивка
16.15—16.35	— Ф. Чери — „Модернизацията на България“
16.35—16.55	— Ж. Кабадаиев — „Цели и задачи на СИБАЛ“
21 февруари 1984 г.—вторник	
АНТИЧНОСТ И СРЕДНОВЕКОВИЕ	
зала № 5	

113

Ние придаваме много голямо значение на вашия симпозиум. Това е симпозиум, който е посветен не само на изучаването на историята, на нашата българска история, но и на преподаването на историята в нашите и чуждестранни университети.

След близо 20 годишно прекъсване през м. май 2006 г. Историческият факултет възобновява работата на форума отново на територията на гостоприемния Смолян.

ФАКУЛТЕТНА ПРОМОЦИЯ

На 20 май 2005 г., на официалната промоция на Историческия факултет Академичният съвет на Софийския университет удостои с почетния знак със синя лента по повод кръгли годишнини и цялостна преподавателска и научноизследователска дейност преподавателите от факултета – акад. Васил Пюзелев, проф. дин Цветана Георгиева и проф. дин Иваницка Георгиева. (сн.114)

ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ

114

114

114

**165 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
ПРОФ. МИХАИЛ ДРАГОМАНОВ**

Роген на 6 септември 1841 г. в гр. Гагяч, Полтавска губерния, Русия. Завършва Полтавската гимназия през 1859 г. Следва история в Киевския университет, който завършва през 1863 г. Учител по география в Киевската гимназия и доцент по история в Киевския университет. От 1870 г. щатен доцент, впоследствие професор по всеобща история при същия университет.

Редовен професор по всеобща история във Висшето училище от началото на учебната 1889–1890 г. до деня на смъртта му – 8 юни

115

1895 г. Дъщеря му Лидия Драгоманова е съпруга на проф. Иван Шишманов.

Лекционни курсове: История на източните народи, История на Гърция, История на северозападните народи.

Основни трудове: Историческя песни малорусского народа (при сътрудничество на Вл. Антонович). 2 тома, Киев, 1874; Политични песни украинского народу XVIII–XIX ст. 2 тома, Женева, 1883–85; Вольный Союз – Вильна Спілка. Женева, 1884 и др. (сн.115)

**150 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
ДОЦ. СТОЯН МИХАЙЛОВСКИ**

Роген на 7 януари 1856 г. в гр. Елена. Учил в Елена, В. Търново и Цариградския лицей, който завършва през 1872 г. Следва правни науки в Екс, Франция (1874–1879).

Извънреден преподавател по френски език в Юридическия факултет от откриването му – началото на учебната 1892–1893 до 31 декември 1894 г. и в Историко-филологическия факултет (учебните 1897–1898 и 1898–1899). Частен хоноруван доцент при Катедрата по всеобща литературна история (1 януари 1895–30 юни 1899).

Основни лекционни курсове по: Всеобща история на литературата, Сравнителна литературна история, История на сатирата в западноевропейската, предимно френската литература; Френски език.

Главни трудове: Стихове: Поема на злото (1889), Железни струни (1890); Сатира: Нашите писачи и газетари (1893), Книга за българския народ (1897), От развала към провала (1905); Драма: Кога боговете се смеят (1922); Съчинения, Т. I (1928).

116

Ст. Михайловски дълго живее с мисълта да напише стихотворение в прослава на светите братя Кирил и Методий за училищния празник – 24 май. Написва го внезапно и бързо вечерта на 15 май 1892 г. в Русе. Към него пише музика колежата му от гимназията – учителят по музика Божинов. Публикувано е в кн.9 и 10 на сп. „Мисъл“, 1892 г. Произведението му става популярно години по-късно, когато учителят от Ловешката гимназия Па-найот Пипков също така бързо за няколко минути, в час по пене, съчинява песен, която написва с тебешир на дъската и веднага разучава с учениците си. Оттогава химнът на славянските просветители се запява от цяла България.

Умира на 3 август 1927 г. в болницата на „Червен кръст“ в София. (сн.116)

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. КРЪСТЬО КРЪСТЕВ

Роген на 31 май 1866 г. в гр. Пирот. Завършва класическа гимназия в София. Следва философия в Лайпциг (1885–1888). Доктор на Лайпцигския университет.

Редовен преподавател по философия във Висшето училище (1 януари 1895–30 септември 1896). По-късно като учител в Софийската мъжка гимназия е командирован да чете лекции във Висшето училище (1899–1904). Лектор по философия във Висшето училище и Университета (1 юли 1902–5 януари 1907 и 7 февруари 1908–15 октомври с.г.). Извънреден професор по философия (19 октомври 1908–5 април 1919).

117

Лекционни курсове: Въведение във философията, Теория на познанието, Логика, Естетика, Психология, Метафизика, Етика, Психология на религиозното преживяване, Новата българска литература от философско и художествено гледище, Университет и университетско образование, Гьоте, П. П. Славейков.

Главни трудове: Психология. Част I. Психология на интелекта. С., 1891, 104 с., 2 издание, С., 1894, 103 с.; Етюди и критики. С., 1894, 279 с.; Литературни и философски студии. Плов-

див, 1898, 273 с.; Нашият университет. Тургатракан, 1907, стр. 166+XL; Хрис-то Ботъов, П. П. Славейков, П. Ю. Тодоров и П. К. Яворов. С., 1917, 199 с.; Алеко Константинов. С., 1917.

Многочислени статии, печатани в: Литер. науч. сп. на Казанлъшкото училище, сп. *Мисъл*, *Критика*, *Пер. спис.* Писал е под псевдоними В. Миролобов, К. Столетов, Cognitus.

Действителен член на БАН от 1910 г.

Умира на 5 април 1919 г. (сн.117)

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. Д-Р ПЕТЪР НОЙКОВ

Роген на 27 април (ст.ст.) 1866 г. в гр. Ямбол Завършва гимназия – класически отдел – през 1888 г. в София. Следва философия и педагогия в Берлин и Лайпциг, където завършва през 1898 г. Доктор на Лайпцигския университет от 1898 г.

Като учител в Първа софийска мъжка гимназия командирован във Висшето училище да преподава педагогия от 1 декември 1899 г. Редовен доцент при Катедрата по педагогия от 1 септември 1900 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 април 1905 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по педагогия (18 септември 1910–1 декември 1920). Освободен от длъжност по болест.

Декан на Историко-филологическия факултет (през учебните 1911–1912 и 1914–1915).

118

Лекционни курсове: Обща педагогия, Методика, Методика на гимназиалното обучение, История на педагогиката, Дидактика, Възпитание, Обща теория на обучението, История на българското образование и гр.

Главни трудове: Лични наблюдения във френските училища. Учил. преглед. 1902, кн. 11, 830–841 и кн. 12, 909–929; Оксфордският университет. Учил. преглед, 1903, кн. 8–9; Активното образование. Год. на СУ (общ), 1904–1905, 3-27; Педагогията на Л. Н. Толстой, Год. Ист. фил. 1908–1909, 1–234; Физиологически прояви на половото съзряване у българските ученички и ученици. С., 1919, 88 с. (заедно с Д. Кацаров), Поглед върху развитие-

то на българското образование го Паусия. Гог. Ист. фил. 1925, 1-60 и много др. (сн.118)

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. ПЕТЪР АБРАШЕВ

Роден на 23 март 1866 г. в гр. Котел. Завършва Николаевската класическа гимназия в Русия през 1887 г. Следва правни науки в Одеса (6 семестра–1887-1890) и в Женева, където завършва с *licencie en droit* през 1891 г.

Частен хоноруван доцент при Катедрата по гражданско съдопроизводство във Висшето училище, съответно в Университета, от 19 ноември 1901 до 9 декември 1925 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по гражданско съдопроизводство (10.12.1925–17. 06.1930).

Лекционни курсове: Гражданско съдопроизводство.

Основни трудове: Гражданско съдопроизводство в три тома. 1910–1918.

119

119

119

119

Министър на търговията и земеделието (9. 03. 1902–5. 05. 1903). Министър на правосъдието в кабинета на И. Евстр. Гешов (12.03.1911–2.06.1913) и в кабинета на г-р Данев (2.06.1913–5.07.1913). Професор по съдебно право в Близкоизточния балкански институт (Свободния университет) в София от 1921 г. и по гражданско право от 1923 г. Дописен член на БАН от 1922 г.

Умира на 17 юни 1930 г. в София. По повод кончината му в Университета са получени съболезнователни писма и телеграми от много чуждестранни университети, част от които се съхраняват в личната му преписка в Музея на СУ. (сн.119)

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. Д-Р, DR. Н. С. МИХАИЛ ПОПРУЖЕНКО

Роден на 25 юли (ст.ст.) 1866 г. в гр. Одеса, Русия. Завършва гимназия в Одеса през 1884 г. Следва славянска филология в Одеса, където завършва през 1888 г. Доктор на Харковския университет от 1889 г. Професор по славянска филология в Университета в Одеса от 1891 г.

Редовен професор по История на руската литература при Катедрата по славянска литература от 1 април 1920 г.

Почетен доктор (*honoris causa*) на Софийския университет от 1939 г. Дописен член на БАН от 1923 г. Действителен член на Българския археологически институт от 1928 г. Член на Македонския научен институт от

1938 г. Почетен член на Славянското дружество в България от 1936 г.

Лекционни курсове: История на руската литература, История на руската литературна критика, Руска лирика, Увод в историята на руската литература, Руска народна поезия, Руският роман, Руският театър през XVIII и XIX в., Сантиментализъм и романтизъм в руската литература, История на литературния руски език, Западните славяни: история, бит и литература, История на Русия: бит, култура и епоха на преобразованието, Религи-

120

озно-етичните проблеми в западноевропейската и руската художествена литература (за студенти от Богосл. фак.)

Главни трудове: Из истории литературной деятельности в Болгарии и Сербии в XV в. Одесса, 1894, 176 с.; Синодик царя Борила. Одесса, 1899, с. XV+230; Синодик царя Борила. С., 1928; Козма Пресвитер, болгарский писатель X века. С., 1936; Документи по българската история. Т. I. С., 1930, 592 с., Т. II, С., 1932, 317 с.; Библиографски преглед на славянските кирилски източници за живота и дейността на Кирила и Методия. С., 1935, 65 с. (печатано като ръкопис) (сн. 120)

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. БОГОМИЛ БЕРОН

Роден на 17 октомври 1866 г. в гр. Болград, Бесарабия. Завършва реална гимназия в гр.

Дармшат, Германия през 1885 г. Следва медицина във Вюрцбург, Германия, където завършва през 1889 г. Специализира 10 месеца във Виена (1889–1890), 2 години във Виена и Париж (1893–1894) и три месеца в Бреслау и Берлин (1896) и седем месеца в Берлин (1921).

Редовен доцент при Катедрата по кожно-венерически болести от 7 февруари 1920 г. Извънреден професор при същата катедра от 10 март 1923 г. Редовен професор, титуляр на катедрата от 16 март 1927 г. до деня на смъртта му – 4 септември 1936 г.

Лекционни курсове: Специална дерматология и венералогия, Кожни болести и Кожно-венерически болести.

Основни трудове: Обща дерматология. Унив. библотека № 59, С. 343 с.

121

Декан на Медицинския факултет през учебната 1926–1927 г. Директор на Университетската клиника по кожно-венерически болести. Действителен член на БАН от 1907 г. Дописен член на Дружеството на чешките природоизпитатели и лекари от 1911 г. Дългогодишен почетен председател на Българското дерматологично дружество. Член на Берлинското дерматологично дружество. Член на Германското дерматологично дружество. Почетен член на Югославското дерматологично дружество.

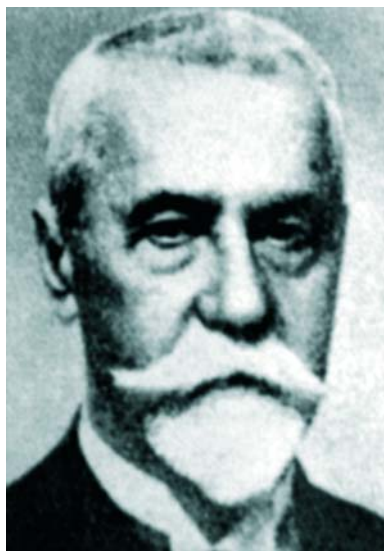
Умира на 4 септември 1936 г. в София. (сн. 121)

140 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. СТЕФАН ВАТЕВ

Роден на 6 февруари 1866 г. в гр. Ловеч. Завършва реална гимназия в Пардубиц, Чехия през 1882 г. и полага допълнителен матуриретен изпит в Софийската класическа гимназия през 1889 г. Следва медицина в Хайделберг (учебната 1884–1885), Тюбинген (1885) и Лайпциг (1888–1893), където завършва с докторат

и държавен изпит. Специализира детски болести в Берлин (1895–1897).

Частен хоноруван доцент по съдебна медицина в Юридическия факултет на Висшето училище, респективно на Университета, от 24 ноември 1899 г. до края на учебната 1920–1921 г. Редовен доцент при Катедрата по детски болести в Медицинския факултет от 29 октомври 1920 г. Извънреден професор при същата катедра от 29 октомври 1923 г. редовен професор, титуляр на катедрата от 11 март 1927 г. до 1 октомври 1936 г., когато

122

е освободен от длъжност поради пределна възраст.

Лекционни курсове: Съдебна медицина (психопатология) и Обществена (социална) хигиена – в Юридическия факултет; Детски болести, Хранене на кърмачето, Балнеология, Физическо възпитание – в Медицинския факултет.

Основни трудове: Антропология на българите. Универс. библиотека № 207, С., 1939; Ловеч и Ловчанско – антропологично изучаване. 1934.

Декан на Медицинския факултет през учебната 1927–1928 г. Директор на Университетската детска клиника до 1936 г. Директор на народното здраве от 15 февруари 1908 до 1 януари 1912 г. Председател на Върховния медицински съвет през 1918 и 1919 г. Председател на: Съюза за закрила на децата в България (основан от него през 1925 г.), на Педиатричното дружество (1929), на Дружеството за народно здраве и социална хигиена (1929), на Балнеоложкото дружество (1930), на Научния комитет Ловеч и Ловчанско (1933), на Всеславянския съюз на педиатричните дружества (през 1935 г.) и др. Действителен член на: БАН (1898), на Българския археологически институт (1921), на Императорское общество любителей естествознания, антропологии и етнографии в Москва (1909), на Наукове товариство имени Шевченко в Львов (1925). Дописен член на Антропологичното дружество в Па-

риж (1907), на Немското дружество за антропология, етнография и праистория (1913), на Унгарското дерматологично дружество (1937). Член на Немското дружество за детски болести (1924) и на Международното дружество за медицинска хидрология в Лондон (1927). Почетен член на Югославянското педиатрично дружество, на Дружеството за хигиена и предпазна медицина и пр. Почетен гражданин на гр. София от 1931 г. и на гр. Ловеч от 1936 г. (сн.122)

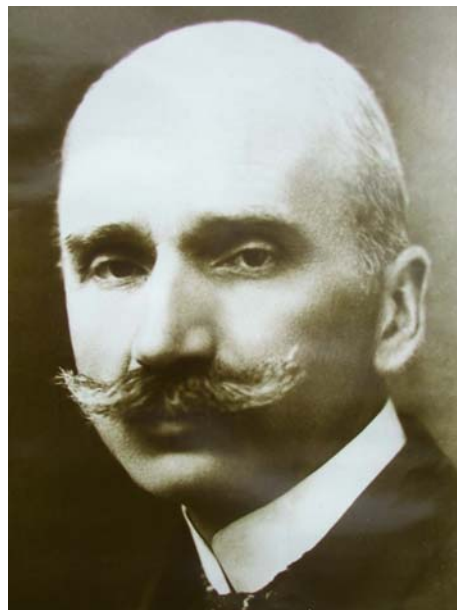
135 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. СТОЯН АРГИРОВ

Роген на 10 февруари (ст.ст.) 1870 г. в гр. Пазарджик. Завършва Пловдивската класическа гимназия през 1888 г. Следва славянска филология в Прага, където завършва през 1892 г. Следва два семестъра и във Виенския университет.

Частен хоноруван доцент по библиотекознание в Университета (7 ноември 1924–1 октомври 1935 г.), когато е освободен поради навършване на пределна възраст.

Лекционен курс: Библиотекознание

Поддиректор на Софийската народна библиотека (1893–1894). Директор на Пловдивската народна библиотека (1894–1901). Като неин директор е командирован да управлява библиотеката на Висшето училище в София.

123

Титулярен библиотекар на Висшето училище (1 април 1901–31 декември с.г.). Главен секретар на Българската екзархия (1 януари 1902–1 декември с. г.). Директор на Университетската библиотека (24 май 1903–22 октомври 1936). Лектор по чешки и български език в Балканския близкостоичен институт (Свободен университет) до 1931 г. Действителен член на БАН от 1900 г. Дописен член на Българския археологически институт от 1920 г. Почетен член на Върховния читалищен съюз.

Умира на 10 август 1939 г. в София. (сн.123)

135 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. Д-Р СТЕФАН БОНЧЕВ

Роден на 4(16) януари 1870 г. в гр. Габрово. Завършва гимназия в гр. В. Търново през 1889 г. Следва естествени науки в Женева (1889–1901), когато завършва с *diplome de Bachelier es sciences physiques et naturelles*. Специализира геология (специалност тектоника) в Цюрих (учебната 1892–1893) и палеонтология в Мюнхен (1893–1896). Доктор на Мюнхенския университет от 1896 г.

Редовен професор, титуляр на Катедрата по геология и палеонтология в Университета от 4 юли 1923 г. Основател и редактор на списанието Геология на Балканите (*Geologica balcanica*).

Лекционни курсове: Обща геология, Исторична геология, Геология на България, Извори и минерални находища, Рудни находища.

Главни трудове: Геология на Западна Стара планина. II. Главните линии от геологическия строеж (направа) на Западна Стара планина.

124

Трудове на Бълг. Природо-изпит. Др-во, 1910, кн. IV, 59 с., с цветна тектонска скица; Обяснение на листа „Цариброд“ от геоложката карта на България 1:126000. Универс. библ. № 100, С., 1930, 116 с., с таблица профили. (сн.124)

125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. ДИМИТЪР МИХАЛЧЕВ

Роден на 25 декември 1880 г. в гр. Лозенград, Одринско. Завършва Одринската българска гимназия „Д-р Петър Берон“ през 1900 г. Завършва философия в Софийския университет (1901–1905). Специализира в германските университети в Грайфсвалд, Берлин, Фрайбург i./Br. и Мюнхен (1905–1910).

Редовен доцент при Катедрата по систематическа философия от 6 март 1910 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 юли 1915 г. Редовен професор, титуляр на катедрата по систематическа философия (24 март 1920–20 юни 1923) и от 12 април 1927 г.

Декан на Историко-филологическия факултет през учебната 1922–1923 г. Пълномощен министър в Прага (юни 1923–1927). Пълномощен министър в Москва (септември 1934–март 1936). Член на *Kantgesellschaft* в Германия от 1910 г. Един от основателите на *Johannes-Rehmke Gesellschaft* в Берлин. Редовен член на БАН. Допусен член на *Usena Sprolesnosi Safarikova* в Братислава.

Лекционни курсове: Обща психология, Логика, Теория на познанието, Световната пробле-

125

ма като основа на метафизиката, Етика, Философия на историята, Увод във философията, Проблемата за свободата на волята.

Главни трудове: Диалектически материализъм и теория на познанието. Мисъл, 1903, № 1, 2, 3 и 5, 66 с.; Историята наука ли е?, Мисъл, 1905, № 7, 8, 9 и 10, 63 с.; Форма и отношение. Принос към учението за познанието. Том I, С., 1914, 760 с. Универс. библ. № 4. Второ преработено издание. С., 1931, 547 с. Универс. библ. № 7 и много др.

Редактор на сп. *Философски преглед*. Един от редакторите на немското философско списание *Grundwissenschaft*. (сн.125)

125 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. КИРИЛ ПОПОВ

Роден на 3 (15) май 1880 г. в гр. Шумен. Завършва Варненската мъжка гимназия през 1897 г. Следва математика и физика във Висшето училище в София (1898–1902), което завършва. Учи в Сорбоната в Париж (1907–1909), като в същото време слуша лекции и в *College de France*. Специализира по различно време в Берлин, Гьотинген и Мюнхен. Прекарва тригодишен стаж в лабораториите на Ница, Париж, Хайделберг, Гринвич, Страсбург и Постдам. Доктор на Парижкия университет от 1912 г.

Асистент по астрономия във Физико-математическия факултет на Софийския уни-

МУЗЕЙ

верситет (25 август 1904–31 март 1905 и 1 септември 1905–30 септември 1914). Редовен доцент при Катедрата по основи на висшата математика от 1 октомври 1914 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 август 1920 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по диференциално и интегрално смятане от 1 април 1922 г.

126

Лекционни курсове: Диференциално и интегрално смятане, Небесна механика, Теория на застраховките по живот.

Основни трудове: Върху уравненията на Фредхома. Спис. На Бълг. Акад., кн. 9, 1914, 48–74. (Същото публикувано преди това в отделно издание Като хабилитационен труд); Учебник по диференциално и интегрално смятане. С., 1923. 2 изд. С., 1937, 554 с. Универс. библ. № № 30 и 179 и много други на френски и немски език по проблемите на външната балистика, разпределението на земното магнитно поле, термодинамиката на необратимите процеси, теоретичната физика и пр.

С широки интереси и познания в областта на изобразителното изкуство и архитектурата.

Гостуващ професор на Парижкия университет през 1926 г. Лауреат на Парижката академия на науките от 1926 г. Член на: Societas Scientiarum Varsoviensis, Societe Royale des Sciences et des Letters de Boheme–Prague, Academia de Ciencias Exactas, Fisicas y Naturales de Lima–Peru.

Починал през 1966 г. (сн.126)

120 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. Д-Р, DR. H. S. ЙОХАНЕС НЬОР

Роден на 25 юни 1886 г. в Цумхаус, Бавария. Завършва класическа гимназия в Гюнцибург на Дунава през 1905 г. Следва ветеринарна медицина в Мюнхен, Берлин и Дрезден, където завършва през 1911 г. Доктор по ветеринарна медицина от 1912 г.

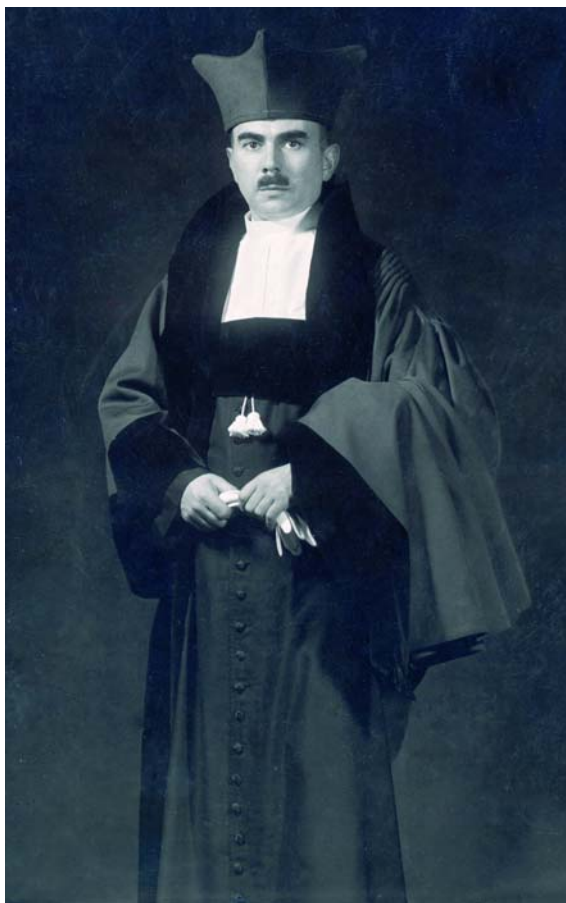
Асистент във Физиологичния институт на Висшето ветеринарно училище в Берлин от 1912 г. Асистент в поликлиниката при същото училище от 1914 г. Главен асистент в Медицинската клиника при Висшето ветеринарно училище в Дрезден от април 1920 г. Частен доцент по вътрешна медицина от 1921 г. Извънреден професор в Лайпцигския университет през 1923 г. Редовен професор в Университета в Гисен, Германия от 1927 г. Редовен професор в Университета в Мюнхен от 1930 г.

Редовен професор, чужденец с договор, по обща терапия, фармакология, фармация и токсикология във Ветеринарномедицинския факултет на Софийския университет (11 март 1925–10 март 1927).

Почетен доктор (honoris causa) на Софийския университет от 1939 г.

Лекционни курсове: Фармакология, Обща терапия, Токсикология, Пропедевтика.

Основните трудове по ветеринарна медицина са публикувани изцяло на немски език и в немски издания. (сн.127)

127

**120 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
ПРОФ. Д-Р СТЕФАН КОНСУЛОВ**

Роден на 19 август (ст.ст.) 1885 г. в гр. София. Завършва Първа софийска мъжка гимназия през 1902 г. Следва естествена история в Софийския университет (1902–1907) – с прекъсване поради затварянето на Университета, през което време прекарва летния семестър на учебната 1904–1905 в Загреб и летния семестър на 1906–1907 г. в Белград). Завършва в София през юни 1908 г. Специализира в Триест (1912, 1913 и 1914), Ерланген (1915), Бреслау (учебната 1920–1921) и в Пастъоровия институт в Париж (1930). Доктор на Университета в Бреслау от 1921 г.

Асистент по зоология от 23 декември 1909 г. във Физико-математическия факултет на Софийския университет. Частен хоноруван доцент при Катедрата по зоология от юли 1919 г. Редовен доцент при същата катедра от 1 април 1922 г. Извънреден професор от 1 декември 1923 г. и редовен професор, титуляр на Катедрата по зоология (анатомия и систематика на безгръбначните животни) от 21 декември 1935 г.

Декан на Физико-математическия факултет през учебните 1932–1933 и 1938–1939 г.

128

Редовен член на Българското биологическо дружество, на Българското природоизпитателно дружество, на Българското географско дружество и на Германското зоологическо дружество.

Лекционни курсове: Анатомия и систематика на безгръбначните животни, Анатомия и систематика на гръбначните животни, Сравнителна физиология на животните, Обща биология, Кратък общ курс по зоология (за студенти от Медицинския, Агрономо-лесовъдния, Ветеринарно-медицинския факултет), Паразитология, Екология и зоогеография, Наследственост.

Главни трудове: Експериментални изследвания върху етиологията на гушата. Год. Физ. мат., (1932–1933), кн. 3, 123–156 (Премиян 1933 г. на междунар. научен конкурс за най-добрите оригинални изследвания върху гушата); Върху теоретичното обяснение на лекуването чрез повишение на температурата в свързка с проблемата на рака. Год. физ. мат. (1925–1926), кн. 3, 1–24; Същността на проблема за рака. Действието на морската вода върху растежа на раковите образувания. Год. физ. мат. (1934–1935), кн. 3, 161–169 и др. (сн.128)

**120 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
АКАД. ИВАН ГОШЕВ**

Роден на 8 септември 1886 г. в гр. Пловдив. Завършва Духовната семинария в София през 1909 г. Следва богословие в Черновицкия богословски факултет (1911–1914). Завършва висшето си богословско образование във Виена през 1917 г.

Началник на Църковно-археологическото отделение при Св. Синод до 1922 г. Първ директор на създадения и уреден от него Църковен историко-археологически музей при Св. Синод от 1922 г.

Редовен доцент при Катедрата по литургия (с църковна археология и християнско изкуство) на Богословския факултет при Софийския университет от 17 февруари 1926 г. Редовен професор, титуляр на катедрата по литургия от 1 април 1933 г. до 1950 г.

Декан на Богословския факултет през учебните 1927–1928 и 1933–1934 г. Редовен член на Археологическия институт в София. Членкор. на БАН (1941–1945). Академик от 1945 г.

129

МУЗЕЙ

Лекционни курсове по: Църковна археология, Литургия.

Основни трудове: Антиминсът. Литург. и църковно-археологическо изследване. С., 1925, 130 с.; Историческият образ на Спасителя по археологическите паметници на старохристиянското изкуство и древните литературни предания от I–VI в. Год. богосл., 1926–1927, 165–208; Старобългарската литургия (според български и византийски извори от IX–XI в.), Год. богосл., 1931–1932, 1–80; Старобългарски глаголически и кирилски надписи. С., 1961, 196 с. и много други.

Умира на 2 октомври 1965 г. в София. (сн.129)

120 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. ИВАН Т. СТРАНСКИ

Роден на 6 април (ст.ст.) 1886 г. в гр. Сливен. Завършва гимназия – класически отгел в Пловдив през 1903 г. Следва естествени науки в Киевския университет, който завършва през 1911 г., а се дипломира в Москва през 1914 г. Следва още агрономически науки във Висшия земеделски институт в Москва (Тимирязевска земеделска академия в Петровское-Разумовское), който завършва през 1915 г.

Редовен доцент при Катедрата по общо земеделие в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет от 26 март 1920 г. до 31 август с.г. и от 7 юли 1921 г. Извънреден професор при същата катедра от 15 декември 1926 г. Редовен професор, титуляр на Катед-

130

рата по общо земеделие от 30 декември 1929 г.

Декан на Агрономо-лесовъдния факултет през учебната 1924–1925 г. Главен секретар на Министерството на земеделието и държавните имоти (19 май 1930–15 август 1931). Директор на Централния земеделски изпитателен институт в София (11 ноември 1938–1 ноември 1939). Уредник на службата за подобре-

ние на растенията и изучаване на почвите в същия институт (14 май 1938–1 ноември 1939).

Дописен член на БАН. Член на дружеството на агрономите в България и на Дружеството на специалистите в земеделските опитни институти в България. Член на международния комитет на земеделските библиотеки в Рим. Член на Международната асоциация по почвознание. Член на международния център за мюмюна в Рим.

Лекционни курсове: Общо земеделие, Въвеждане в земеделието, Биология на плевелите, Опитно дело, Отглеждане на мюмюна.

Главни трудове: Почвознание. С., 1935. Уни-верс. библ. № 160; Плевелите в земеделието от биологично гледище. Пловдив, 1920, 182 с.(хабилитационен труд); Обработване на почвата при сухи условия. С., 1932, 198 с.; Общо земеделие. Част. I. Почвознание. С., 1929, 253 с.; Обработване на почвата. С., 1940. (сн.130)

110 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. ИВАН Н. СТРАНСКИ

Роден на 21 декември (ст.ст.) 1896 г. в гр. София. Завършва Първа Софийска мъжка гимназия – полукласически отгел през 1915 г. Следва химия във Виена (лет.сем. на уч. 1917–1918) и в Софийския университет (1918–1922), който завършва през 1922 г. След това следва химия и физика в Берлинския университет (1922–1925). Доктор на Берлинския университет от 1925 г. Rockefeller-Fellowship в Берлин (септември 1930–септември 1931). Организатор на научен отгел в Уралския физико-тех-

131

нологичен институт в Свердловск, Русия (по покана декември 1935– декември 1936).

Редовен доцент при Катедрата по теоретична химия на Софийския университет от 29 декември 1929 г. Извънреден професор при същата катедра от 15 юни 1929 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по теоретична химия (физико-химия) от 26 юни 1927 г. От 1941 г. работи в Берлин.

Лекционни курсове:

Основни: Физико-химия (теоретична химия)–за студенти физици и химици, Кратък курс по физико-химия–за студенти естественици и математици

Монографични: Колоидна химия, Електрохимия, Катализа, Адсорпция.

Трудове: Теоретичната химия, нейното развитие и нейната цел. Встъпителна лекция. Год. физ. мат. (1925–1926), кн. 2, 97–112; Върху растежа и разтварянето на кристалите от типа на NaCl. Год. физ. мат. (1928–1929), кн. 2, 348–351 и (1929–1930), кн. 2–3, 167–224 и много други, от които по-голямата част на немски език. (сн.131)

110 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. НИКОЛА ОБРЕШКОВ

Роген на 6 март (ст.ст.) 1896 г. в гр. Варна. Завършва Втора софийска мъжка гимназия през 1915 г. Следва математика и физика в Софийския университет (с прекъсване поради участие във войната). Завършва през юни 1920 г. Доктор по математика на Университета в Палермо от 1932 г. и доктор es sciences на Сорбоната (Париж) от 1933 г.

Асистент по диференциално и интегрално смятане в Математическия институт от 1 октомври 1920 г. Редовен доцент при Катедрата по висша алгебра от 1 април 1922 г. Извънреден професор при същата катедра от 1 април 1925 г. Редовен професор, титуляр на Катедрата по висша алгебра от 7 декември 1928 г.

Декан на Физико-математическия факултет през учебната 1937–1938 г.

Член на различни научни сдружения в страната и чужбина.

Лекционни курсове: Висша алгебра: част I и част II, Теория на вероятностите, Теория на безкрайните редове.

Главни трудове: Върху разпределението на корените на алгебрическите уравнения. Год. Физ.мат. (1918–1920), Хабилюационен труд; Висша алгебра. Том I, С., 1930, 522 с. Универс. библ. № 93; Висша алгебра. Том II, С., 1935, 488 с. Универс. библ. № 165; Сборник от задачи и теореми по висша алгебра. С., 1932, 502 с. Универс. библ. № 110 и др. (сн.132)

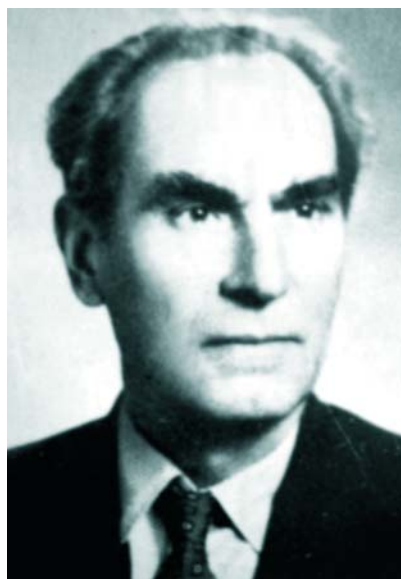
110 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. ЦОНЮ ДИМИТРОВ

132

Роген на 2 (15) май 1896 г. в героичното село Мусина, В. Търновско. Потомък на родолюбивите и бунтовни българи – Димитър Недялков (учител, псалт и свещеник в с.Мусина), свещеник Иринчо Петров (организатор на революционния комитет в с. Мусина), Цоню поп Димитров (революционер от Възраждането). Завършва гимназия във В. Търново през 1919 г. Следва естествена история в Софийския университет (1922–1926). Дипломира се през м. октомври 1926 г. Учителства през 1926–1927 г. в София и Русе.

Асистент в Минерално-петрографския институт на Физико-математическия факултет на Софийския университет по покана на проф. Георги Бончев от м. ноември 1927 г. до 15 септември 1932 г. и от 1 юли 1933 до 15 март 1939 г. На пряка производствена и организаторска геоложка работа (1939–1948). Доцент в Софийския университет (1948–1956). Професор, създател, ръководител на Катедрата полезни изкопаеми и геохимия от 1956 г. и активен участник в дейността ѝ до смъртта

133

му през 1985 г., достигнал почти 90-годишна възраст.

Основни трудове: Принос към геологията и петрографията на Конява планина. Спис. на Бълг. геолог. г-во, кн. 3, 1931, 3–52; Западната връзка между Балкана и средна гора. Год. физ. мат. 1935–1936, кн. 3, 175–208; Върху генезата на манганорудните местонахождения в Средногорието. – Год. СУ БГГ фак., 48, 1954, 2, геология (в съавт. с И. Костов) и много други. (сн.133)

100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. ВЛАДИМИР ТОПЕНЧАРОВ

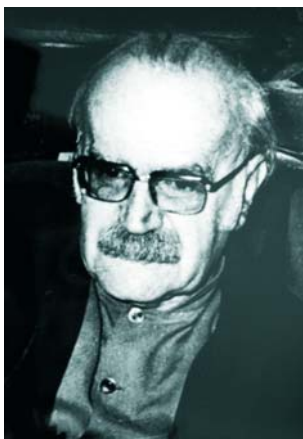
Роген на 2 април 1906 г. в София. Завършва история в Софийския университет през 1934 г.

Политемигрант във Франция (1936–1941). Главен редактор на в. Отечествен фронт (1944–1945). Директор на печата, зам.-министър на външните работи (1947–1949). Български посланик във Франция и Холандия (1965–1974).

Доцент по нова обща история в Софийския университет (1958–1963). Професор от 1963 г. Академик от 1974 г.

Председател на Съюза на българските журналисти (1955–1957). Член на ЦК на БКП (1966–1989). Народен представител в VII и VI-II НС (1976–1986).

Основни трудове: Произход на расите. С., 1936, 56 с.; 150 години Франция. От 1789 до 1939. (съавт.), С., 1939, 272 с. Портретът на Паусий. 2 изд. 1961, 136 с.; Константин-Кирил Философ – АБВ на Ренесанса. 1100 години от смъртта на Константин-Кирил Философ. 2 изд. 1984, 199 с.; Две жарави – един пламък. Бурги-катари. Защо първата общоевропейска народна вълна против феодализма бе наречена

134

българска ерес. С., 1974, 336 с.; Кладенецът на спомените – (мемоари). С., 1989, 352 с. и други. (сн.134)

100 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЧЛЕН-КОР. БЛАГОВЕСТ ДОЛАПЧИЕВ

Роген на 16 (29) декември 1905 г. в гр. Сливен. Завършва гимназия в Сливен през 1924 г. Следва математика в Софийския университет (1925–1929), който завършва. Специализира в Гьотинген, Германия (три семестра през 1935–1937). Доктор на Софийския университет от 1937 г.

Асистент по аналитична механика във Физико-математическия факултет на Софийския университет (2 ноември 1929–15 септември 1932 и от 1 юли 1933).

Член на Deutsche Mathematiker-Vereinigung (от 1936) и на Физико-математическото дружество в София (от 1926). Член-кореспондент на БАН от 1967 г.

135

Основни трудове: Синтетично разглеждане на параболата. Спис. на физ. мат. г-во, XV, 1930, 305–323; Принос към стабилитета на Карман`овите вихрени улици и траекториите на отделните вихри. Дисертация. София, 71 с. Спис. Бълг. акад., LVII, 1938, 149–218.

Починал на 3 февруари 1974 г. (сн.135)

95 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. ЕМИЛ ГЕОРГИЕВ

Роген на 10 януари 1910 г. в гр. Шумен. Завършва Музикалната академия в София през 1931 г. и Славянска филология в Софийския университет през 1938 г. Специализира в Прага и Виена. Доктор по философия на Виенския университет от 1939 г. с дисертация на тема: Италианската легенда. Доктор на филологическите науки от 1955 г. с дисертационен труд: Кирил и Методий – основоположници на славянските литератури.

Гимназиален учител в София (1939–1943). Доцент във филиала на Софийския университет в Скопие (1943–1944). Доцент по славянски литератури във Филологическия факултет на Софийския университет (1945–1947).

136

Професор и ръководител на Катедрата по славянски литератури в СУ (1947–1976). Зав. секция в Института за литература при БАН (1948–1981).

Член-кор. на БАН (1967–1977). Академик от 1977 г. Директор на Центъра по българистика при БАН (1975–1982). Председател на Славянското дружество в България (1968–1982).

Основни трудове: Начало на славянската писменост в България. Старобългарските азбуки. С., 1942. 88 с.; Славянски литератури в очерки и образци. Ч.1 – 3. С., 1949 (267 с.), 1950 (461 с.), 1954 (368 с.); Разцветът на българската литература в IX – X в. С., 1962, 348 с.; Кирил и Методий. Истината за създателите на

българската и славянската писменост. С., 1969, 366 с.; Основи на славистиката в България. С., 1980, 355 с. и много други.

Умира на 1 май 1982 г. в София. (сн.136)

95 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ЧЛЕН-КОР. АЛЕКСАНДЪР БУРМОВ

Роден на 2 февруари 1911 г. в гр. Бяла черква, Ловешка област. Завършва славянска филология и история в Софийския университет през 1939 г. Специализира във Виена (1940–1941).

Доцент по обща история в Университета в Скопие (1943–1944). Хоноруван доцент по българска история в Софийския университет (1945–1946). Професор, Ръководител на Катедрата по българска история и история на Византия в Историко-филологическия и Философско-историческия факултет на Софийския университет (1947–1965). Основател и пръв ректор на Университета във В. Търново. Ст.

137

н. с. в Института за история при БАН (1950–1952, 1954–1958). Зав. секция за изворите и библиографията в същия институт (1954–1965). Член-кор. на БАН от 1958 г. Основател и главен редактор на сп. Исторически преглед (1945–1965).

Основни трудове: Народни умотворения от с. Бяла черква – Търновско. СБНУ, 38,1930, 360 с.; Бачо Киро Петров. Материали и документи. С., 1937, 360 с.; Христо Ботев през погледа на съвременниците си. С., 1945, 383 с.; Български революционен централен комитет (1868–1877). 2 изд. С., 1950, 224 с.; История на България. Т. 1, (съавт.) 2 изд. С., 1961, 760 с.; Избрани произведения (в 3 тома). Т. 1. Средновековна история на България. С., 1968; 328 с. Т. 2. С., 1974, 338 с. Т. 3. С., 1976, 300 с. и много други.

Умира на 3 септември 1965 г. в София. (сн.137)

ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ПО СТЕНОГРАФИЯ СТЕФАН БАНОВ

Роден през 1910 г. в гр. Стара Загора, където завършва средното си образование. През 1935 г. завършва право в Софийския университет и става първият щатен преподавател по стенография във Висшия институт за финансови и стопански науки (сега Стопанска академия „Д. А. Ценов“) в гр. Свищов (1936–1942).

В Софийския университет постъпва през 1949 г. след първите двама пионери в преподаването по стенография в най-старото висше училище – проф. Антон Безеншек и Теодор Гълъбов и близо 23 години (до 1971) подготвя плеада висококвалифицирани специалисти в областта на стенографията. Професионалните лекционни курсове по История на стенографията, Теоретични основи на стенографията и Методика на обучението на стенография оставят незабравими впечатления в

138

паметта на учениците му. Обучил е над 17 000 стенографи, от които 7000 в Университета, където обучението е задължително за студентите по журналистика и факултативно за останалите. Публикувал е над 200 статии и 20 книги по проблемите на стенографията. По-важните сред тях са: Масов бързопис (1936), Нова писмена система за широка употреба (1975), Система за машинно стенографиране на български език (1976), Възлови въпроси на теоретичните основи на стенографията (1979), Поява и развитие на стенографията (1979) и множество учебници и учебни помагала.

Председател на научноизследователската секция към Българския стенографски съюз и Държавния стенографски институт при МНП (1934–1962) и председател на секция История на стенографията и на стенографското движение в България при Националния съвет по стенография и машинопис и Съюза на стенографите и машинописците в продължение на 15 години от 1985 г.

Гордея се, че съм посветил целия си живот на бързописа. – споделя стенографът – дълголетник и добавя оптимистично – Каквито технически средства са открити или ще се открият,

те не могат да заместят стенографията – тя ще съществува, докато съществува обикновеното ръкописно писмо и ще обслужва цялото човечество. (сн.138)

85 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА АКАД. НИКОЛАЙ ТОДОРОВ

Роден на 19 юни 1921 г. в гр. Варна. Завършва медицина (1947) и история (1950) в Софийския университет. Доктор по история от 1957 г. с дисертационен труд на тема: *Зараждане на капиталистическите отношения в текстилното производство на България през първата половина на XIX в.* Доктор на историческите науки от 1971 г. с докторат на тема: *Балканският град. XV–XIX в. Социално-икономическо и демографско развитие.*

Н. с. в Института по история при БАН (1950–1959). Старши научен сътрудник (1960–1963). Професор от 1966 г. Директор на Института за балканистика при БАН (1964–1969). Хоноруван преподавател по История на балканските народи (1957–1966). Директор на Института по външна политика (1969–1979). Директор на Центъра за исторически науки при БАН (1972–1978). Директор на СИБАЛ от 1979 г. Посланник на България в Гърция (1979–1983). Народен представител и председател на VII Велико народно събрание

139

(1990–1991). Член-кор. на БАН (1973–1979). Академик от 1979 г. Зам.-председател на БАН (1983–1988). Член-основател (1963) и подпредседател от 1967 г. на Международната асоциация за проучване на Югоизточна Европа (СИБАЛ). Член на много международни исторически организации в Европа.

Основни трудове: Положението на българския народ под турско робство. Документи и материали. (съст.). С., 1953, 464 с.; Филки Етерия и българите. 1965, 170 с.; Българи – участници в борбите за освобождението на Гърция. 1821–1828. (съавт.). С., 1971, 1020 с.;

Балканският град XV–XIX в. Социално-икономическо и демографско развитие. С., 1972. 504 с.; Стопанска история на Балканите. 681–1981. (съавт.). 620 с. и много други. (сн.139)

80 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. ДИН БИСТРА ЦВЕТКОВА

Родена на 30 август 1926 г. в гр. София. Завършва история в СУ“Св. Климент Охридски“ през 1947 г. Специализира ислямски цивилизации и османистика в Каиро (1958) и Париж (1961–1962). Доктор по история от 1952 г. с дисертационен труд на тема: *Принос към изучаването на турския феодализъм в българските земи през XV–XVII в.* Доктор на историческите науки от 1972 г. с докторат на тема: *Европейският югоизток и османското проникване (края на XIV–първата половина на XV в.)*.

Хоноруван асистент в СУ от 1950–1951 г. Научен сътрудник в Института за история (1952–1961). Старши научен сътрудник (1962–1969). Хоноруван преподавател по История на Турция във Философско-историческия факултет на СУ (1955–1958 и 1966–1969). Доцент по История на балканските народи в Историческия факултет на СУ (1969–1974). Професор (1974–1982). Извънреден професор по История на Европейския югоизток в университета на Екс-ан-прованс в Марсилия, Франция (1974–1976). Ръководител на Комисията за турски извори през XV – XVIII в. в Институту-

140

та за история при БАН (1952–1977). Секретар на Съюза на научните работници (1976–1982).

Основни трудове: Принос към изучаването на турския феодализъм в българските земи през XV–XVI в. Ч. 1. – ИИБИ, 5, 1954, 71–153. Ч. 2. ИИБИ, 6, 1956, 115–191; Залезът на спайхството. С., 1964, 84 с.; Паметна битка на народите. 2 изд. 1979, 335 с.; Хайдутството в българските земи през XV–XVIII в. (Студия и документи). Т. 1, 428 с.; Османски институции в Европа. 1979. (на фр. ез.) и много други.

Починала на 16 август 1982 г. в София. (сн.140)

80 ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО НА ПРОФ. Д-Р ПЕТЪР ТИВЧЕВ

Роден на 25 април 1926 г. в Нови пазар. Завършва история в СУ през 1951 г. Специализира в Германия (1965) и Гърция (1966–1967). Доктор по история от 1958 г. с дисертация на тема: *Аграрните отношения във Византия през XI–XII век.*

Асистент по История на Византия в СУ (1958–1966). Доцент (1966–1973). Професор (1973–1981). Ръководител на Катедрата по история на Византия и балканските народи в Историческия факултет на СУ (1974–1981). Зам.-декан на Историческия факултет на СУ (1976–1978). Хоноруван доцент във ВТУ (1964–1973) и хоноруван професор (1973–1981).

Основни трудове: Гръцки извори за българската история. (съст. и съавт.). Т. 3, С., 1960, 330 с., Т. 4, с., 1961, 352 с.; Т. 5. 1964, 335 с.; Т. 6. С., 1965, 370 с.; Управлението на византийския император Андроник I Комнин (1183–1185). – BSI, 22/1, Прага, 1962, 19–40; Купърската хроника на Леотий Махера.–ИП, 1972, № 5, 77–98; Документи за положението на населението в европейската част на Османската империя (XVI–XIX в.) – ГСУ – ФИФ, 55, 1973, № 3, 385–450 и други.

141

МУЗЕЙ

Умира на 17 юли 1981 г. в София. (сн.141)

**70 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
ПРОФ. Д-Р ДИМИТЪР ПАВЛОВ**

Роден на 27 май 1936 г. в София. Завършва специалност педагогика в Софийския университет през 1966 г. Загочен аспирант в МГПИ „В.И.Ленин“ в Москва (1969–1975). Доктор от 1975 г.

Методик, инспектор и старши училищен инспектор по професионално образование в Министерството на народната просвета. Старши преподавател в ЦИУУРК София (1970–1975), където създава катедра Технически средства за обучение. Главен асистент в Техническия университет в София (1975–1979). Хоноруван преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“ от 1968 г. Доцент в СУ от 1979 г., професор във Факултета по педагогика от 1990 г.

Научните интереси на проф. Д. Павлов са ориентирани към проблемите на философията на образованието и образователните технологии. Разработва за първи път у нас курс по педагогическа реторика. Чете курсове по Педагогика на висшето образование и по Конфликти в образованието. Има над 150 публикации (книги, учебни помагала, студии и статии).

Главен редактор на сп. Професионално образование (1976–1982). Директор на ЦИУУРК – София като факултет на СУ (1986–1989). Декан на факултета по педагогика при СУ през 1989. Член на научната комисия по обществени науки при ВАК (1990–1991). Председател на Специализирания научен съвет по педагогика при ВАК от 1995 г. Зам.-ректор на Софийския

142

университет по учебната дейност (1993–1995).

Починал на 27 септември 2005 г. (сн.142)

**70 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
АКАД. ВАСИЛ ГЮЗЕЛЕВ**

Роден на 19 октомври 1936 г. в гр. Димитровград на р. Марица, Хасковска област. За-

143

вършва специалност история с профил археология в Софийския университет през 1959 г.

Асистент в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ от 1961 г. Доктор по история от 1971 г. с дисертационен труд на тема: *Институциите кавхан и ичиргу-боила. Принос към военно-административната уредба на Първата българска държава (VII–XI в.)*. Доцент от 1972 г. Професор от 1982 г.

Ръководител на Катедрата по история на България в Историческия факултет (1976–1983). Директор на Националния исторически музей (1976–1977). Ръководител на секцията по Средновековна история на България в Института за история при БАН (1978–1983). Ръководител на Катедрата по средновековна обща история в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ (1989–1993). Директор на българския изследователски институт във Виена (1984–1989). Член на управителни съвети на фондации, на чуждестранни и международни научни сдружения, на множество редколегии. Гост-професор в университетите в Москва, Кьолн, Лайпциг, Мюнхен, САЩ, Япония. Автор на 230 научни труда (монографии, книги, студии и статии).

Член-кореспондент на БАН от 1995 г. Академик от 2003 г.

Носител на почетния знак на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ със сина лента от 2005 г. (сн.143)

**70 ГОДИНИ
ОТ РОЖДЕНИЕТО НА
ПРОФ. ЛЮДМИЛ ГЕТОВ**

Роден на 15 септември 1935 г. в с. Бутан, Врачанско. Завършва специалност история в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1960 г.

143

Асистент в Историческия факултет на Софийския университет от 1971 г., доцент от 1975 г., професор от 1991 г.

Доктор по история от 1971 г. с дисертационен труд на тема: *Погребални обичаи и гробни съоръжения в Мизия и Тракия I – IV в.* Доктор на историческите науки от 1989 г. с дисертационен труд на тема: *Търговско-икономическите връзки на Кабиле IV–II в. (по данни на керамичната епиграфика).*

Ръководител на Катедрата по археология (1976–1993). Заместник-декан на Историческия факултет (1978–1983). Декан на Историческия факултет на Софийския университет (1983–1984, 1989–1993). Член на специализирания научен съвет при ВАК (1981–1993). Председател на научната комисия за история при ВАК от 1997 г.

По-важни трудове: *Тракийската гробница при Казанлък. С., 1983. Мъглижката гробница. С., 1988. Амфори и амфорни печати от Кабиле (IV–II в.). С., 1995.*

Носител на почетния знак със синя лента на Софийския университет от 2005 г. (сн.144)

ДРУГОТО ИЗМЕРЕНИЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ

(сн.145)

НАПУСНА НИ ПРОФ. ДИН АЛЕКСАНДЪР ФОЛ

Роден на 3 юли 1933 г. в София. Завършва история в Софийския университет през 1957 г. Асистент по история на българските земи в древността и на стария свят в Историческия факултет на Софийския университет

144

от 1960 г. Доцент от 1968 г. Професор от 1974 г.

Общопризнат европейски учен, историк-траколог, доктор на историческите науки, професор по антична и българска култура в СУ „Св. Климент Охридски“ и по стара история и тракология в Нов български университет. Основател и пръв директор на Института по тракология при БАН. Член-кореспондент на Германския археологически институт и член на Академията Лайбниц в Берлин, на Академията Медичи, на Европейското общество на

СНЕЖАНА НАЧЕВА

За тези, които я познават в академичните среди, тя е:

- Доцент, д-р по право от Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“
- Чете лекционен курс по конституционно право в този факултет и във ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“
- Автор на 45 научни публикации

За юристите тя е:

- Председател на Съюза на юристите в България (1990–1994)
- Експерт към Комисията за подготовка на проекта за Конституция на 7-то Велико народно събрание, 1991 г.
- Зам.- председател на Международната асоциация на юристите-демократи – Брюксел (1990–1994)
- Член на Бюрото на Европейската асоциация на юристите за демокрация и защита на правата на човека – Дюселдорф (1993–1995)

ПРОЛОГИЧНО

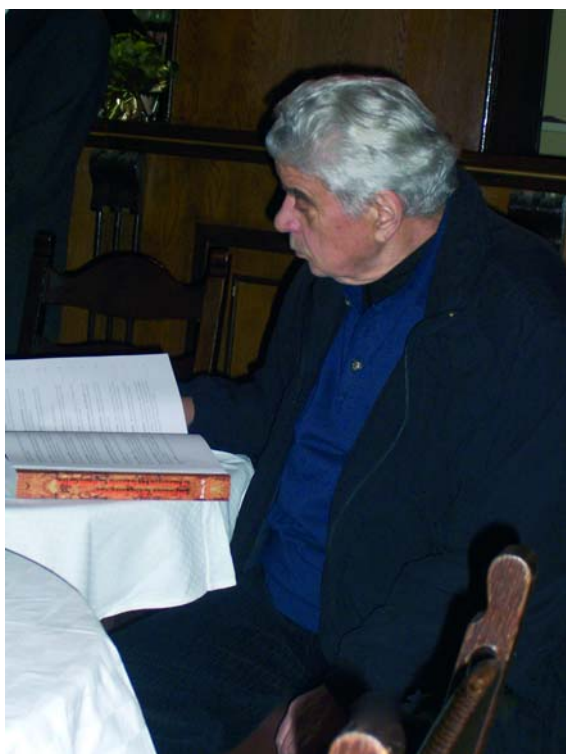

Благодаря ти,
че те има,
поетично
измерение.
Благодаря,
че си незримо,
че си и болка
и изцеление.
Благодаря ти
за живота
във всяко
твое мигновение.
Благодаря
и за твоята Голгота,
която ме бичува
със прозрение.

*Всяко е толкова
кстатино и, толкова мое,
че трябва да бъде споделяно.
1982 г.*

*Всяко е толкова
кстатино и, толкова мое,
че трябва да бъде споделяно.
2002 г.*

културата и др. Лектор в университети във Великобритания, САЩ, Русия, Германия, Япо-

146

ния, Гърция, Швеция, Италия, Унгария и Франция. Автор на повече от 370 научни монографии, студии, статии и доклади. Заместник-министър на културата и министър на просветата (1980–1986). Кавалер на орден *Стара планина* I степен. (сн.146)

СТУДЕНТИТЕ

СЪВЕТИТЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ПО ЛАТИНСКИ

ПО БРАНИСЛАВ НУШИЧ

Трябва прилежно да се учиш и работиш, защото non volet in bussas tuas columba (печеният гълъб няма сам да влезе в устата ти). Трябва да мислиш какво говориш, а не quidquid in bussat (каквото ти гоиде на устата), тъй като трябва да знаеш и помниш, че всичко това ще ти трябва в живота – non scholae, sed vitae discimus (учим не за училището, а за живота).

Из Иван Чобанов, Хора като хора или още за математиката, математиците и някои други неща. С., 2005.

ЗА СТУДЕНТИТЕ ОТПРЕДИ 120 ГОДИНИ

Иена (1884–1885)

За Иена заминах с (Иван) Георгова. Помня, че носехме със себе си едно малко буренце берковско малиново вино, което почна да купи във ва-

гона и изхвърли запушалката с шум и трясък... С Георгова бяхме неразделни. Винаги наедно. Той беше моят квартир-майстор. Той държеше и моите сметки, когато пътувахме или ход(ехме) по екскурзии. Прекарахме една истинска Fliegerjahr (Хвърчаща година). Направихме си фант(астични) костюми, ходехме с ботуши и шарени шопски чорапи из града, да покажем, че сме българи. Носехме калпаци. Веднаж се и фотографирахме в тия от нас композирани носии с портрета на Люб(ен) Каравелова в средата...

Не всички професори в Йена ми се понравиха, обаче аз бях тъй убеден в дълбочината на техните познания, щото слушах и най-скучните лекции с голямо внимание и записвах всичко – стенографически. Да имаше възможност, аз бих записал лекциите на всички професори, които четяха нещо общо с моите тогава широки умств(ени) интереси (и по теология и по право и по физиология и естествени науки)...

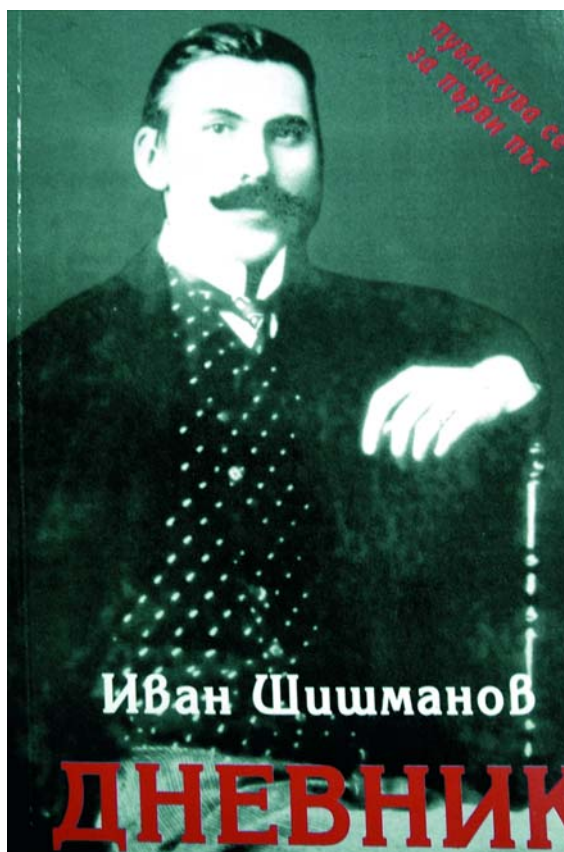
У Хайне се хранеха всички ориенталци: българи, армяни, маджари и гр., които образуваха един вид негласен клуб. Прекрасно се разбирахме, особено когато заговорехме за матер(иалната) ориент(алска) култура, за яхнии, суджуци, пастърма, сарми и пр...

Йена не може да се хареса на човек научен на великосветски живот, но за млад студент, който тепърва започва своите сериозни занятия – тоя малък градец представя всички удобства: тих, спокоен, безшумен живот. Гражданите понеже се поддържат от студентите – колкото и да са филистери, не избягват знакомството с младите хора и много им търпят. Какви ли не нощни скандали, па и дневни не създават разните Couleur-Studenten, – но кой иска търпи. Полицията гаже мижи. Студентите всеки ден, когато времето е топло и хубаво, обикалят паметника на Kurf. Johan (?) по жилетка с пълни чаши в ръка, изпяват някоя песен и остатъка хвърлят върху невъзмутимия бронзов Landersrater. Често ще видиш студ(ентни) im Gaensemarsch, тръгнали под(ур) някой стражар. Щом се обърне стражара – и те. Един ден бяха домъкнали един грамаден блок от полето и бяха го турили пред затворените полицейски врати. Стражарите искат да излизат – не могат. Хората донесли в полицията, както се предписва, един намерен предмет.

Из Иван Шишманов, Дневник 1879–1927 г. С., 2003. (сн.147)

ДЕЛЕЖЪТ СТАРИ И НОВИ СТУДЕНТИ

Такова разделяне на стари и нови се практикува в средите на българските студенти в Германия по подражание на тамошните традиции. Особено картинно остатъците от т. нар. пенализъм са описани в спомените на А. Балабанов за студентските му години в Лайпциг. „Новите българи бяхме под пълния терор на старите българи – жалва се Балабанов. –

147

Сакън! – това не бива. Сакън! – не се заглеждай в някой немски студент, че ей сега ще ти обяви дуел, сакън това, сакън онова – оставаше още да ни вържат за един оглав. Един – два месеца дошли по-рано от нас – и ето ги с титла „стари българи“.

80 ГОДИНИ ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА ОСО „ХР. БОТЕВ“ И БНСС

През февруари 1924 г. е възобновено организационно студентското дружество „Хр. Ботев“, около което през есента на 1925 г. се обособява общостудентска организация под същото име и национална ориентация. Разделена е на седем факултетни секции. Нейна трибуна става първият студентски вестник след войната – в. „Студентски глас“. Организиран са грандиозни факелни манифестации по случай 50-годишнината от слизането на Ботевата чета при Козлодуй и от Априлското въстание. Нейните организатори поставят основите на Българския национален студентски съюз през 1926 г. През лятото на 1927 г. се провежда първият учредителен конгрес на БНСС с представителство на всички студентски дружества в страната и чужбина. Откриват се студентски клуб, студентски кооперативен стол, студентска библиотека с читалня и кафене, летни студентски колонии във Варна, студентска болнична каса. Още в края на 1926 г. е спряно издаването на в. „Студентска мисъл“ и се поставя началото на студентския седмичник „Студентска борба“.

(сн.148)

148

В юбилейната книга, по случай 15-годишнината на ОСО "Хр. Ботев" са публикувани различни материали от преподаватели, студенти и гости от чужбина, посветени на проблемите на българското студентство. (сн.149)

Не само у нас, но във всички други страни, студентът се ползва някак си естествено и заслужено, с известни симпатии и добри чувства, навсякъде, където младият му дух го е водил. В средните векове, по цяла Европа, студентите са могли свободно да пътуват от една страна в друга, да остават там необезпокоявани, дори ако тази страна е във война с тяхната, никой не е можал университет да ги изхвърли из тяхното жилище и още по-малко да им вземе книгите за дълг, те не са плащали никакви данъци и са

149

149

149

легии и права, той говори по-скоро за задължения. И наистина новото време е някакси премахнало доста много от някогашната студентска безгрижност, то е накарало всички да почувстват, че животът не е играчка, не е само веселба, сериозна борба, лична, групова и обществена, срещу невежеството, мизерията и смъртта. В тази борба студентите са разбрали и заели и те своето място.

Проф. Тома Томов

И за да се даде на студентите възможност да влагат духовната си енергия в нещо по тях, основах в 1914 година дружеството „Бяло море“ с хубав другарски и радостен живот и със свободна научна работа за състезание между самите тях под другарските съвети на професорите...

В тъй нареченото Висше училище, после университет, имаше всичко на всичко обикновено от 250 до 300 студенти. Голяма част от тях не бяха свършили никаква гимназия, а просто с пе-

се радвали изобщо, на големи и многобройни права – 180 според изследвачите. Много от тези права са били запазени и в новите времена. Но новият студент се отличава много от средновековния и главно по това, че вместо за приви-

токладно образование бяха. Събираха ги от тук от там и им даваха огромната и за сега стипендия – по 75 златни лева месечно, тогава когато в София се купуваха пет и шест яйца за 20 стотинки... И знам аз точно, бях ученик и свидетел, изпити за завършване на университет се държеха не поне по големите учебници за горните класове в гимназиите, а по съкратените за първи, втори и трети клас за прогимназиите от Дерманчев!... И издържаваха изпитите с петорки.

А сега? Сега е страшно. От седмата си година до тридесетата си година човек трябва да следва, да учи, да учи, да държи изпит след изпит при най-строги обстоятелства, и едва когато стане на 32 години, ще му кажат, че може би там и там ще се открие ваканция, за да получава хиляда лева месечно! Да не говорим за самото записване...

И сега, и в тая статия, макар и на кратко – пак само това искам от всички студенти: страстна научна работа за творчество, а не зубрене, както още се практикува от някои, за жалост. Че студент що значи? Значи студент – ревност със страст към някоя наука. И такава ревност е най-хубавия двигател в живота.

Проф. Александър Балабанов (сн.150)

150

ЗА СТУДЕНТИТЕ ОТПРЕДИ 60 ГОДИНИ

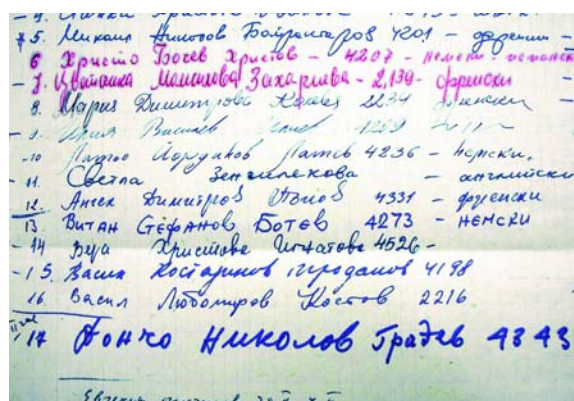
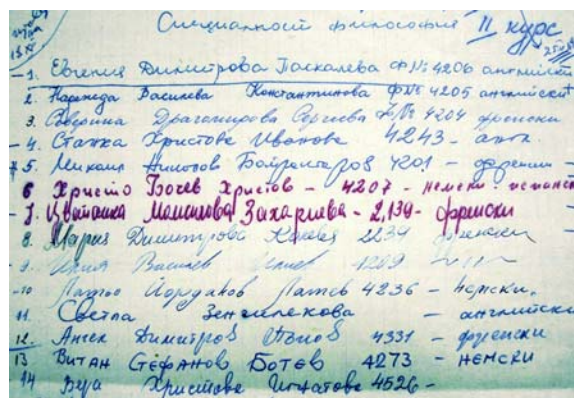
Записах се за студент в специалността класическа филология през учебната 1946–1947 г. Тогава тази специалност никак не бе актуална и модерна. През 1946 г. бяха премахнати класическите отдели в тогавашните гимназии, т.е. премахна се задължителното изучаване на старогръцки и латински в средното образование... Приемният изпит за Университета бе само писмен по тема из българската литература, при което се подписвахме върху самата конкурсна работа...

В класическа филология преподаваха учени с международна известност: акад. Владимир Георгиев (тогава професор), проф. Александър Балабанов, проф. Борис Геров, проф. Георги Михайлов – последните двама тогава асистенти. Специалността имаше собствени помещения на тавана в сегашното централно крило, над бив-

шата 14-а аудитория. Там имаше и отделна библиотека (тя и сега принадлежи само на класическата филология и правилно не е размесена с другите библиотеки от факултета). За студентите имаше и отделно помещение, т. н. „семинарна стая“. Там можехме да имаме и отделна маса, където си оставяхме книги, можехме да идваме, когато искаме, и да работим или просто да разговаряме като в клуб. Можехме да използваме това помещение и като читалня към библиотеката, която беше в непосредствена близост. Малко по-късно, когато започна кризата за помещения и залата се превърна в обикновена учебна зала, тя вече не ни служеше за читалня и клуб, както преди.

Студентите, които следваха класическа филология, бяха малко. Нашият първи курс започна с двадесетина студенти, но скоро повечето се прехвърлиха в други дисциплини и останахме само седем души, които и завършихме през 1950 г...

По какви учебни планове, дали изобщо е имало някакви учебни планове през тези години, това ние, студентите, не знаехме и не се интере-

151

сувахме. Лекциите и упражненията бяха много малко. Седмично имахме около 14 часа, от лекциите бяха 6, а останалите – т. н. просеминарни упражнения, четене и тълкуване на текстове от старогръцки и римски автори. Имахме обаче определено задължение – доколкото си спомням, всеки трябваше да има в книжката си записани и заверени 12 часа лекции. Това, което ни липсваше, го допълвахме с лекции от други специалности... Тогава бях записал лекции при проф. Димитър П. Димитров (по археология) и при проф. Янко Тодоров и проф. Христо Данов

(по стара история)... Всъщност основните изпити по класическите езици бяха в края на IV семестър, т. е. Първи университетски изпит. Той беше много труден: писмен по старогръцки и по латински език, и то по непознат текст. Към това се добавяше – за тези, които издържат писмени изпит – и предварително подготвен текст от по сто страници съответно и по двата езика. Устният беше пак превод и тълкуване на граматика и синтаксис. Нашата подготовка бе на такова равнище и така се познавахме (преподаватели и студенти), че изпитът бе до голяма степен формалност...

Между другото всеки студент тогава плащаше някаква семестриална такса – някъде към 2000 лева тогавашни пари. Деца на учители и университетски преподаватели (включително и пенсионирани) се ползваха със значително намаление...

Тържествено приемане на новите випуски нямаше. Всеки, който се беше записал студент, се интересуваше кога ще обявят четенията. Те започваха през началните дни на м. октомври...

За лекциите на проф. Балабанов и за онова, което сме научили от него, може много да се пише. Особено силна обаче остана неговата сърдечна и непосредствена връзка с нас, студентите. Вярно е, че не бяхме много на брой, но разказваха, че и през предишните години, когато студентите по класическа филология са били немалко, тази връзка винаги е съществувала. Тя продължаваше извън аудиториите. Обикновено веднъж месечно се събирахме в някое заведение, където често присъстваха и другите преподаватели от катедрата, и под ръководството на проф. Балабанов сме прекарвали чудесни вечери...

Бригадирското движение обхващаше естествено през първите следветосемтемврийски години и студентите от Университета. През 1948 г. започна строителството на голям язовир край с. Копринка, на десетина километра западно от Казанлък. Днес това е язовирът „Георги Димитров“. Археологическата обиколка на района установила, че там се издигат големи тракийски надгробни могили. Налагало се спешно започване на разкопки, за да се изследва теренът, където трябваше да се направи язовирът.

Разкопките били възложени на акад. Димитър П. Димитров, тогава професор и ръководител на катедрата по археология... Идеята беше осъществена и за пръв път студенти работеха на археологически обект. В бригадата, която наброяваше 100 души, бяхме включени и ние, няколко студенти по класическа филология... Бригадата се проведе през месеците юли и август (60 дни) на 1948 г. Тя бе действително събитие в търсенето на форми за привличане на студентите в практическа работа по тяхната специалност в областта на историята. По време на работата се стигна и до откриването на един неизвестен тракийски град. Името му стана известно няколко години след това, когато се откри надпис с името Севтополис...

Из спомените на проф. Велizar Велков, Спомену за Софийския университет. С., 1988. (сн.151)

СТУДЕНТСКАТА КЛЕТВА

Клетвата се осъществява като ритуал при първокурсниците през социалистическия период. По това време тя има други функции и цели. Основната идея е първокурсникът да бъде приобщен към комсомолската организация на студентите и най-често клетвата се свързва с патрона на организацията (загинал студент-антифашист в годините на Втората световна война) в отделните факултети или в общоуниверситетски мащаб. По устав клетвата се полага пред знамето на комсомолската организация. Със студентската клетва се свързва и ритуалът на връх Околчица (Врачански Балкан) в деня на почит към паметта на Христо Ботев и всички отгали живота си за свободата на отечеството – 2 юни. (сн.152)

АКАДЕМИЧНАТА ЦЕРЕМОНИЯ НА ПЪРВОКУРСНИЦИТЕ

Приемането на първокурсниците в Алма матер днес има своето подобаващо място в академичните церемонии. На 1 октомври (първият академичен учебен ден) според уставовения ред в Правилника на Университета първокурсниците се приветстват от Ректора в тържествената обстановка на Аулата, получават официално студентските си книжки от деканите по факултети, посещават музея на Университета, веселят се на купона на първокурсника в двора на Ректората, уча-

стват в развлекателни опознавателни игри на университетското пространство. В слобото си към първокурсниците от випуск 2001 г. Ректорът на Университета проф. д-р Боян Биолчев определя Алма матер като *дом на изисканото мислене, на изяществото на разсъдъка*, създаващ онази „неподражаема среда, в която натрупаната мощ на ума се слива с енергията на младото поколение в едно двудединство, от което произтича едностъщността на националната ни устойчивост – ключ за съвременния свят.

По същество Университетът е своеобразна симбиоза на строгото йерархично начало на преподавателския творчески дух с търсещата разнообразие, свобода и хаос студентска същност. Именно тази университетска среда ражда специфичните академични ритуали и церемонии по време на шествията, промоциите и празниците. (сн.153)

5 ГОДИНИ ОТ СЪЗДАВАНЕТО НА СТЕНАТА

През м. юли 2001 г. под купола на северното крило на Централната сграда на Университета започна да функционира Клуб по алпинистко катерене при „Академик“ под названието *Стената*. За изминалите 5 години клубът стана популярен сред столичните студенти и предизвиква техния оправдан интерес към екстремните изживявания. Близкото съжителство между Музея на СУ и *Стената* в подкуполното пространство на 6-ти блок на северното крило се превръща в повод любителите на алпинисткото катерене да станат и приятели на Музея на Университета. (сн.154)

АБСОЛВЕНТСКАТА АКАДЕМИЧНА ПРОМОЦИЯ

154

153

Със специални академични ритуали се отличават и университетските промоции. Това са абсолюентските промоции за присъждане на степените бакалавър и доктор, както и промоциите по провъзгласяване на почетните доктори на университетите. При тези тържествени случаи задължително се обличат

154

ми в присъствието на преподаватели, колеги и близки. По време на церемонията обличат академични този. (сн.155)

СТУДЕНТИТЕ ВЪВ ВРЕМЕТО НА ИНФОРМАЦИОННИТЕ ТЕХНОЛОГИИ

155

155

155

155

Студентка пропуска лекция и праща имейл на професора с молба да получи копие на записките. Друга, недоволна от оценката си, излива разгрознението си по интернет. Трета обяснява закъснението си за упражнение с поглъщането на голямо количество алкохол през уикенда и необходимостта да се възстанови.

Имейлите в днешно време правят преподавателите далеч по-достъпни във всички колежи и университети в САЩ. Голяма част от тях се оплакват, че тази достъпност е прекомерна и заличава традиционната здравословна дистанция със студентите. Студентите се държат, сякаш трябва да сме на линия денонощно, като ни заливат със съобщения, които са твърде неформални или откровено неуместни – оплакват се професори и доценти.

Някога в позицията на авторитети, днес голяма част от преподавателите се възприемат от студентите като доставчици на поредната услуга, за която се заплаща. Консуматорите не се свенят да обиждат, да се натрапват по всяко време и дори да задават въпроси, които всъщност им вредят.

Едно от правилата, на които се опитвам да науча студентите си, е, че човекът в по-слаба позиция винаги трябва да пише обратно – споделя преподавател от Калифорния.

По Ню Йорк Таймс, препечатка на в. Сега

ШАРЖОВЕ

БИСЕРИ

КСК' 2005

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ИЗПИТ ПО ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ 8. 05. 2005

Тема: *Възстановяване и укрепване на българската държава (1185–1207)*

Братята прокляли императора, а Асен го зашлевил.

Като промърморили нещо за бунт, братята си тръгнали.

Асеновци пуснали слуха, че св. Димитър е избягал от Солун.

От Солун пристигат костите на св. Димитър.

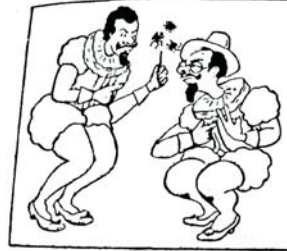
Иконата напуснала Солун, защото щяла да бъде осквернена.

КЛАСИЧЕСКА ДРЕВНОСТ.
Младежи в тунки сж насѣдали вь сьнчеста градина око-
ло своя професорь. Слушатъ лекции. Не разписватъ книжки. Студентска идилия!
Tempi passati, non ratornaro piu!

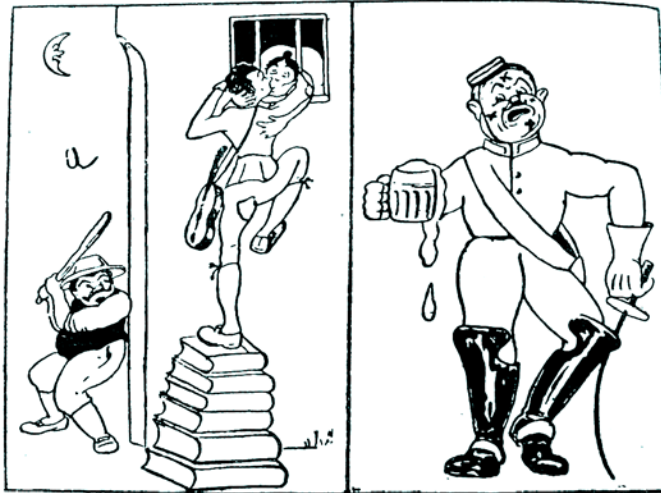
СТУДЕНТИТЪ ПО СВѢТА

СРЪДНОВЪКОВИЕТО. Група студенти, които се препиратъ и наблюдаватъ върха на една игла. Въпросътъ, който ги вълнува е, колко дяволи могатъ да се събератъ на върха на иглата. Единъ видъ — общостудентско събрание.

СТУДЕНТЪ ПРЕДИ ПОТОПА. Първиятъ студентъ троплодитъ, неговата пещера — аудитория. Наоколо — дилувияленъ фонь, иатнозаври. Изпити нѣмало

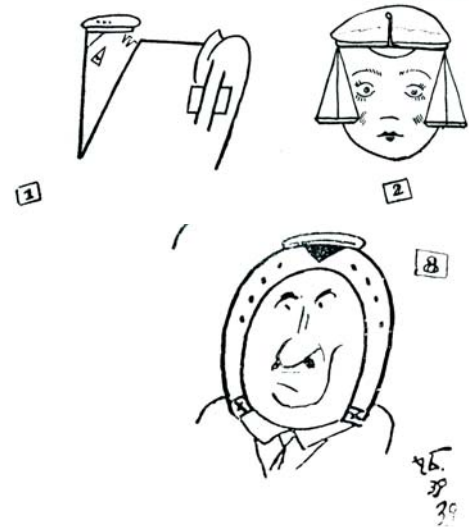

ВЪ ИСПАНИЯ (не се знае за републиканската частъ ли или за националистическата става дума). Студентътъ при своята тобозка, но... баша ѝ дебне...

ГЕРМАНИЯ и то Хайделбергъ. Биръ, фройлайнн, шпаги и... накълцани физиономии.

Видове студенти

ОТЪ А. В. ВОЖИНОВА

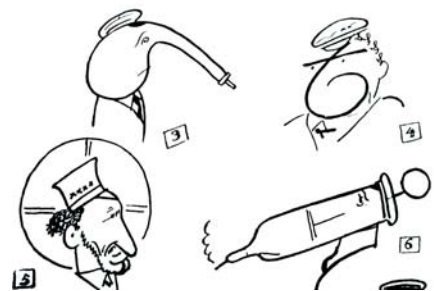
- 5. Богословъ
- 7. Агронормъ
- 6. Медикъ
- 8. Ветеринаръ

Шепотъ на саме

Райко Алексиевъ

Св. Клименте, ако питашъ какъ сме тждѣва — ей тъй сме: отъ начало сме жадни за наука, а следъ науката сме гладни за хлѣбъ!

На студентския празникъ

Следъ празника

БЪЛГАРИЯ — София

Високият 2 м Калоян лесно повалял дребните по онова време европейски рицари

Тодор обува червени чехли или червени уб-уфки.

Братята са родом от племето „миксу“, но независимо от произхода си, са безспорни българи.

Полужението е поразклатено.

Императорът постъпил много странно като подпалил няколко житни класа.

Българските земи попадат в тема Западна Месопотамия.

Българите не са запознати с паричната валута.

Тъй като нямат парични единици, селяните обеднявали.

На всеки тимар се давала определена област.

Калоян получил титлата зевс.

Асеновци освободили първо Горни Дъбник, а след това и Долни Дъбник.

За да не се разпадне по дългия път към дома, поданиците го осолели.

Императорът загубил златния си шлем, който и днес се търси от археолозите.

Венецианците минали през Добруджа и завзели Солун.

Появяват се и първите пукнатини в българо-ромейските отношения.

Кръстоносците навлизали през Балтийско море на Балканския полуостров.

Куманите са наречени още куманчи.

Въстанието се предвождало от Никулица Пингвина.

Данните сочат, че той е убит от Иванчо.

Асен и Петър били с каракачански произход.

Известно е, че българите не вземали пленници. Всички били избивани на място.

Калоян му благодари за титлата, която не получава.

Подписан бил договор между България и Византия, известен като Лондонско примирие.

Асен събрал цяла глутница от гемони в Тревненския проход.

Империята изпаднала в полужение на забвение от международните търговци.

Асен получава прозвището Булгур.

КСК` 2005

РЕДОВЕН ИЗПИТ
ПО ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ
19.07.2005

Тема: *Априлско въстание 1876 г.* (сн.156)

Българската държава изчезва от политическата карта на Европа за близо пет десетилетия.

Във въстанието участвали много мъже, много жени, а в някои случаи били замесени и деца.

Според Стоян Захариев териториите се разделили на 5 окръга, а според Захари Стоянов – на 4.

Въстанието приковава вниманието на европейските таблоиди.

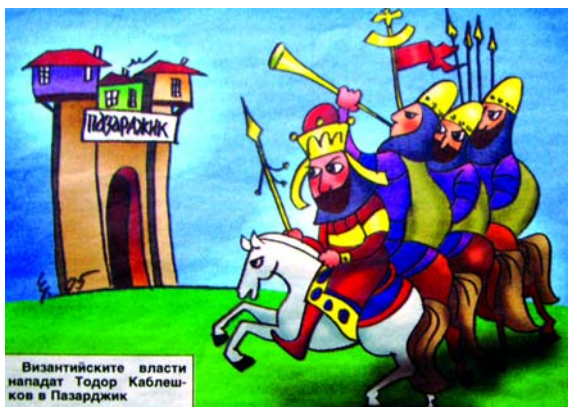
По-нататъшното съжителство между султана и българския народ става невъзможно.

В планината се копаят гунки за жените.

Леят се черешови топчета.

Бързо се възстановяват гимнастическите салони на Дякона, снабдени с пушки „Хайнекен“ от Италия и оръдия „Крут“ от Великобритания.

157

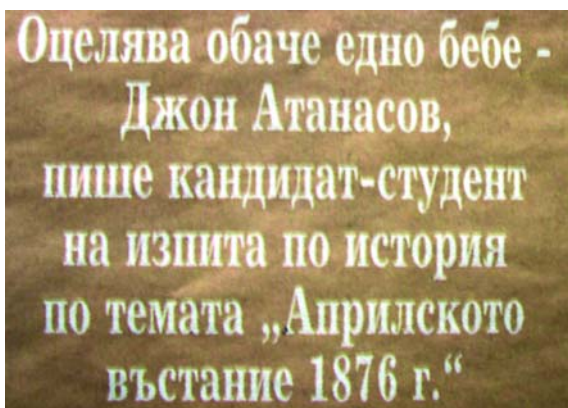
Византийските власти
нападат Тодор Каблеш-
ков в Пазарджик

За успокоение на страхливото население се пуска слухът, че се очаква намеса на Русия.

157

Интересно е, че тогава оцелява едно бебе, което всъщност по-късно емигрира в САЩ - известният в цял свят Джон Атанасов.

157

Хр. Ботев започва да издава в. „Слънце“. Той също се отдава прекалено много на революцията, отколкото на семейството си.

Постепенно съзнанието на българите узрява достатъчно, за да достигне до споменатата епопея.

В подготовката на въстанието зелят няколко съществени дупки.

Събранието на Оборище било при с. Бяла Мечка.

Дейците облекли своите екипировки.

Зъбтиетата били избити.

След като вижда кръвта по хартията, Стамболов решава, че няма време за губене.

Опитът на „Хвъркатама“ чета да вдигне народа не успява.

България плува в кървица и скелети.

Цяла Копривчица изгаря в пламъци.

Ботев успява да открадне румънския кораб „Рагетци“.

Задачата на възтаниците е да се качат на кораба и по най-бързо възможния начин да се преоблекат.

Хр. Ботев прекосява с кораба морето.

Така те стигат до един връх и поглеждат надолу.

Неочаквано се чува изтрел и войводата пада мъртъв, с което се събъдва мечтата му да умре за родината.

Въстанието в края на краищата е потушено на 39 април.

Британският журналист Макнанан също посещава „бойното поле“. (св.157)

АПРИЛСКОТО ВЪСТАНИЕ ПРЕЗ БИСЕРНАТА ТЕМА НА КАНДИДАТСТУДЕНТА от 1986 г.

Най-после дошъл редът на Априлското въстание. Страната била разделена на 12 възтанически оперативни зони (ВОЗ), начело с разгърнат Централен комитет. Видинският комитет бил оглавяван от Георги Порфиревич Стаматов. В пети революционен окръг начело бил Раковски, сменен поради мудност от Бенковски...

Не навсякъде нивото на подготовката било на ниска основа. Мъже се учили на талим, жени тъкали навуца и плели върви за последните, девойки приготвяли вкусен пексимет. Всеки дал по нещо, а Марин – черницата си. Във въстанието трябвало да участват мак-

симаен брой мъже, жени и деца с елементарен домашен добитък, за да се покаже масовостта на българите.

На 16 април на Бузлуджа се свикало дискретно събрание, на което присъствали представители на четирите революционни окръга. Никола Бенковски със своята решителност внесъл дезорганизация в редовете. Но въпреки дискретността в подготовката в клоните на дърветата се било притаило доверено лице. Получило се изтичане на информация. Това бил първият фаул на въстаниците.

Бачо Каблешков, поради липса на мастило, едва изчакал да бъде убит едноокият мюсюрлин, за да напише с него „кървавото писмо“. Народът смъкнал харема на робството. Той обявил тържественото откриване на въстанието. Бабички поставяли върху челата на въстаниците последните си пендари. Били отрязани няколко череши от църковните дворове. „Кой уши байряка?“ – ще попита по-късно турският военнопочалник, „Кой му тури знака?“. На двата въпроса ще получи отрицателен отговор. Знамето с огнените слова „Свобода или хляб“ било ушито от Райна Кабаиванска, която станала първата българска княгиня.

„Хвърчащата чета“ извършила пробег из Панагюрски окръг. Тя се появявала винаги, където е нужна – Мечка, Мехово, Лисичево и Вълчево от лявата страна на Марица и Класура и Стрелча от дясната. Извършва своя подвиг и „Червеният поп“ – легендарният поп Харитон. В Бяла черква той внезапно ослепял.

След известни усилия въстанието придобило обратен наклон. Потекли реки от кръв,

които написали светли страници в нашата история...

На кораба „Радецки“ ботевите четници, преоблечени като градинари, показали същността си. На 2 юни 1978 г. Ботев се извърсил на Козлодуйския бряг и потеглил устремно към Околчица. На 20 май неизвестен курушум прекъснал на връх „Св. Вола“ краткия, но твърде прогресивен живот на Ботев. Заедно с него паднал и Гемето.

Не успяло вътре, въстанието успя навън!... Манхатън посочил с органа си истината за българския народ. В защита на българския народ издигнали своя глас английският журналист Абрахам Линколн, братя Достоевски, Менделсон, Чингиз хан, Виктор Уго, чиято психика на демократ била потресена, Анри Барбюс и Ромен Ролан, Чарли Чаплин и Ломоносов, Пушкин, Айнщайн, Максим Горки, Емил Зола, английският политик Чърчил, бащата на Ленин и дъщерята на Маркс. Генерал де Гол изпратил приветствено писмо до въстаниците... (сн.158)

ДОКУМЕНТИ И МАТЕРИАЛИ

ДЮКЯНСКИ ТЕФТЕР НА 135 ГОДИНИ

От тавана на апартамента на сем. Балан в Музея на СУ попадна случайно дюкянски тедтер от 1870 г., който е изложен в експозиционната зала Корените. (сн.159)

УЧЕБНИЦИ ОТ ВЪЗРАЖДАНЕТО

В Музея на СУ са показани учебници от периода на Българското възраждане, представени от НИМ и изложени в експозиционната зала Корените. (сн.160)

АЛБУМ ОТ КРАЯ НА XIX ВЕК

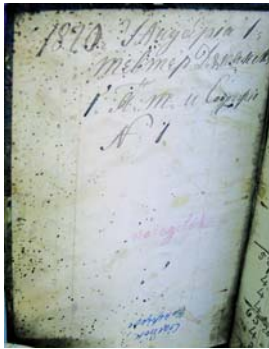
В Музея на СУ е изложен художествено оформеният фотоалбум на преподавателите от Висшето училище, подарен на неговия основател – министъра на народното просвещение Георги Живков, от края на XIX в. (сн.161)

ПРОТОКОЛНАТА КНИГА НА ИСТОРИЧЕСКИЯ СЕМИНАР ОТПРЕДИ 90 ГОДИНИ

Заведена през зимното полугодие на учебната 1914–1915 г. с вътрешни наредби на семинара, списъка на членовете (28 души), и с подпис на първия уредник г-р Васил Златарски. Приключена на 3 май 1949 г. Книгата съдържа изготвения през 1928 г. Правилник на Историческия институт при Историко-филологическия факултет, включващ като научно-помагален институт 5 семинара по: българска история, стара история, история на източноевропейските народи, средновековна и нова история, археология и история на изкуството.

159

160

160

160

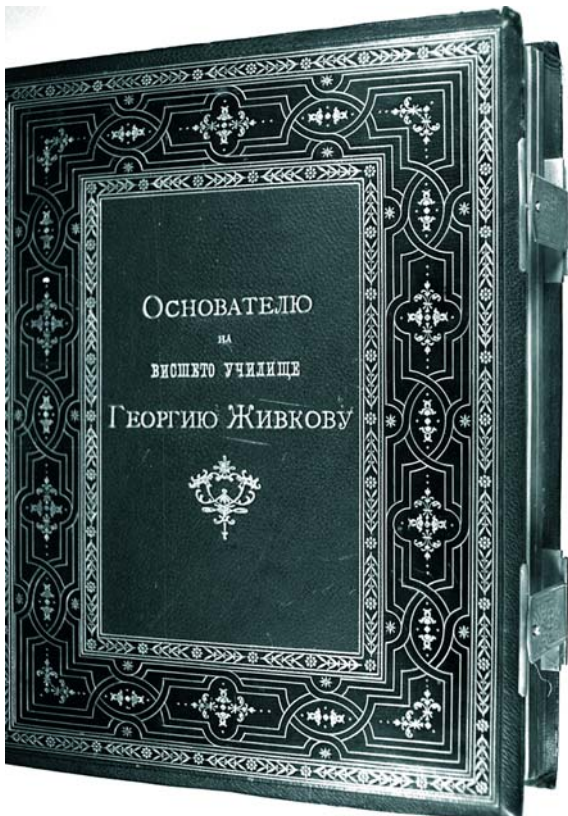

161

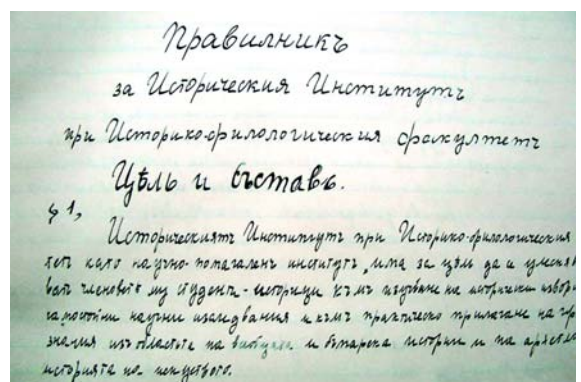
Начело на института е избран главен уредник от преподавателите по история и археология, утвърждаван от съвета на Историко-филологическия факултет, както и уредници на съответните семинари. За периода 1 декември 1943–7 ноември 1946 г. уредник на Историческия институт е проф. Светозар Георгиев, а секретар – частният доцент Христо

Гандев, а за 6 юни 1948–3 май 1949 г. – проф. Димитър П. Димитров и секретар – неговият асистент Кирил Жуглев. През 1949 г. за директор на Института е избран проф. Александър Бурмов, за негов заместник – проф. Христо Данов, а за секретар – Борислав Примов. В книгата се съдържат протоколите на историческата колегия от 1 декември 1943 г. до 3 май 1949 г. (сн. 162)

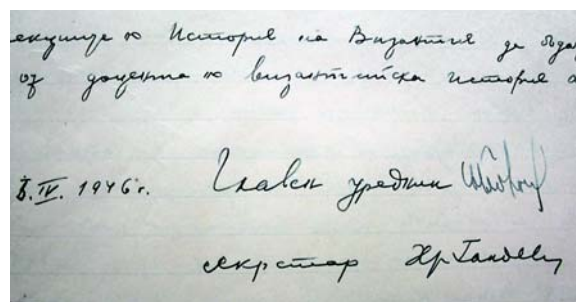
СЪСТАВЪТ НА АКАДЕМИЧНИЯ СЪВЕТ НА УНИВЕРСИТЕТА

161

162

162

ПРЕДИ 90 ГОДИНИ

През учебната 1914–1915 г. Академичният съвет се състои от 15 души, като в тях се включват ректорът, проректорът (зам.-ректорът), деканите и продеканите (зам.-деканите). Ректор на Университета по това време е проф. г-р Г. Бончев, а проректор е проф. г-р В. Златарски. Декан на Историко-филологическият факултет е проф. П. Нойков, на Физико-математическия – проф. Марин Бъчеваров и на Юридическия – проф. В. Ганев. Съответните зам.-декани на факултетите са: проф. И. Шишманов, проф. Г. Шишков и проф. М. Поповилев. Членове на Академичния съвет са: професорите А. Теодоров-Балан, Г. Кацаров, П. Райков, С. Петков, С. Киров, П. Стоянов и С. Ангелов. (сн.163)

164

ПРОТОКОЛНАТА КНИГА НА ЕФОРИЯТА ОТПРЕДИ 80 ГОДИНИ (1926–1935)

Книгата на Ефорията е заведена на 18 (19) юли 1926 г. и приключена със заседанието от 26 декември 1935 г. Дейността на институцията се осъществява със Закон за ефорията на университета братя Евлогий и Христо Георгиеви с указ от 12 януари 1904 г. Според него Ефорията се учредява по силата на точка 13 от Завещанието на Евлогий Георгиев и в състава ѝ влизат министърът на народното просвещение (за конкретния период министри са Н. Найденов, А. Цанков, Я. Моллов и К. Муравиев), двама членове, избирани от Народното събрание, други двама членове, избирани от универсалния наследник, и седмината изпълнители на завещанието (определени в точка 15). Изборният мандат е пет години. Ефорията заседава веднъж в месеца под председателството на министъра. Нейните дела и

164

с минимален размер на 7.442 лева.
 о) Ефорията съставя съответствено за изработен, след одобрение
 построява (16 кв. м.), поемни чедана за отглеждане поведома спаризи
 формидато мвето задр. Ава. ермидато казарм.

Определянето на ефорията,
 на Народното събрание: *[Signature]*

членове: *[Signatures]*

164

Историко-филологическият съвет
 през 1914/1915 учебна година, както се проректори и
 продекани, се състои от следните членове:

1. проф. Г. Бончев	ректор	ист. фил.	проректор
2. проф. В. Златарски	проректор	ист. фил.	проректор
3. проф. П. Нойков	декан	ист. фил.	декан
4. проф. М. Поповилев	зам.-декан	ист. фил.	зам.-декан
5. проф. И. Шишманов	зам.-декан	ист. фил.	зам.-декан
6. проф. Г. Шишков	зам.-декан	ист. фил.	зам.-декан
7. проф. В. Ганев	декан	ист. фил.	декан
8. проф. А. Теодоров-Балан	член	ист. фил.	член
9. проф. Г. Кацаров	член	ист. фил.	член
10. проф. П. Райков	член	ист. фил.	член
11. проф. С. Петков	член	ист. фил.	член
12. проф. С. Киров	член	ист. фил.	член
13. проф. П. Стоянов	член	ист. фил.	член
14. проф. С. Ангелов	член	ист. фил.	член

163

сметки се водят от секретаря и квестора на Университета.

Сред разискваните на заседанията проблеми за периода 1926–1935 г. могат да бъдат посочени решенията по доклада на архитектите Васильов и Цолов за отдаване на търг на правата на грубите работи на бъдещата университетска библиотека от 17 април 1930 г., предложението за намаляване ширината на ул.

на ефорията,
 решението: *[Signature]*

[Signatures]

Ефорията

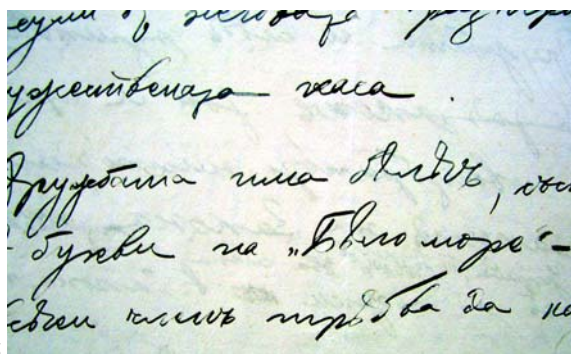
164

„Св. Климент“, прокарана по инициатива на Министерството на народното просвещение от 31 октомври 1911 г. с цел да се отдели т.нар. Университетски квартал от частни-

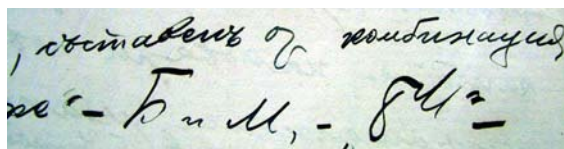
те имоти на съседите, искането за 27 млн. лв., необходими за довършителните работи на Ректората и Университетска библиотека, условията на търга и споровете относно направата на цветната стъклопис в централното фоайе между Иван Пенков и Харалампи Тачев, тържественото откриване на първите университетски сгради на 16 декември 1934 г. и много други. (сн.164)

92 ГОДИНИ ОТ НАЧАЛОТО НА АКАДЕМИЧНАТА ДРУЖБА БЯЛО МОРЕ

Учредена по инициатива на проф. А. Балабанов на 14 юни 1914 г., в дома на студента Н. Балабанов (ул. Граф Игнатиев 29) с пълното название Академична гружба на студентите по филология и литература Бяло море. Запазените в Историческата библиотека документи в Историческата библиотека документите, откъдето постъпват в Музея на СУ, съдържат Закон за гружбата, където са фиксирани правилата за нейното съществуване, протокол на учредителното заседание, списък на членовете-основатели, чернови бележки, писани от проф. А. Балабанов. Белег (знак) на гружбата са първите букви на името БМ, който всеки член следва да се научи да пише ловко, а датата 14 юни е определена за учредителен празник. Целта на Дружбата е чрез задружна научна работа да сближава студентите по филология и литература, да разширява знанията им, да ги приучва към самостоятелност, да поддържа стремежа им към лично самоусъвършенстване. Редовни членове могат да бъдат само студенти по литература и филология при Софийския университет, членове-гости – всеки студент в Университета. Заседанията се провеждат веднъж седмично (вечер от 6 ч. зимно и от 8 ч. лятно време) и се състоят от научна и весела част. Научната част включва час и половина четене на реферат или устно тълкуване на писател (съчинение) с общи разисквания. Веселата част се прекарва в задружни разговори, забави, шеги, игри, песни. Всеки член е длъжен да присъства поне час и половина на веселата част, като след три часа общо престой на заседанието може да напусне или да остане. Всеки член е длъжен поне веднъж в годината да вземе участие в научната част на гружбата с реферат или друга научна работа. Член или гост, който

165

165

се компрометира с лоша постъпка се изключва от Дружбата след разисквания в негово присъствие и с решение, взето с тайно гласуване. Дружбата се управлява от настоятелство, избирано с тайно гласуване, в състав от трима души – председател, подпредседател и касиер-секретар. (сн.165)

ПРАВИЛНИК ЗА ДОКТОРАНТСКИ ИЗПИТ ОТ 1928 г.

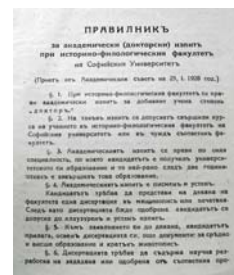
В Музея на СУ се съхранява Правилник за академичен (докторантски) изпит в Историко-филологическия факултет от 21 януари 1928 г. (сн.166)

СТУДЕНТСКА КУРСОВА РАБОТА от 1928 г.

В Музея на СУ се съхранява студентска курсова работа от 1928 г. под заглавие: *Българският войнишки институт през турско време*, одобрена с оригиналния подпис на проф. В. Златарски. (сн.167)

НЕГАТИВНИ ПЛАКИ ОТ ДОМА НА ПРОФ. Д-Р МИЛКО БАЛАН

Големият син на акад. А. Теодоров-Балан става професор в Катедрата по анатомия в Медицинския факултет на Софийския университет и е един от основателите на Музея по анатомия. Двадесет и пет годишен, веднага

166

166

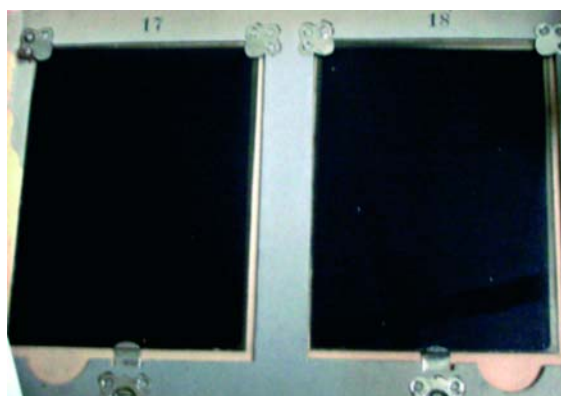
след дипломирането си по медицина във Виена, взема участие в Балканската война 1912–1913 г. Правените на фронта негативни плаки случайно попадат в Музея на СУ, предадени в кашон с материали от тавана на сем. Балан от Цветана Живкова (историк). По всяка вероятност плаките са правени от редник Стоян Терзийски, който в следващите години на Първата световна война изпълнява длъжността военен наблюдател на бойното поле заедно с големите асове пилоти – капитан Рагул Милков, капитан Топракчиев, поручик Балан и др. (сн.168)

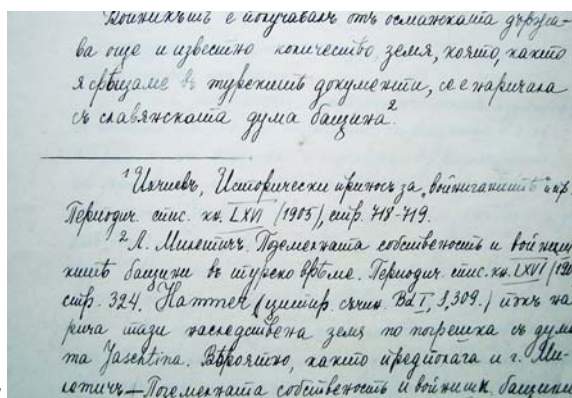
168

167

168

167

168

ОРДЕНИ ОТ ПЪРВАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

В Музея на СУ се съхраняват орден за храброст от Първата световна война (България) и австроунгарският орден Patriae ac Humanitati 1864–1914 К. Д., получен на 25 февруари 1916 г. (сн.169)

АЛБУМЪТ НА Г-ЦА ЮЛИЯ М. БАЛАН

Албумът с изгледи от България е правен от гъщерята на проф. Милко Балан Юлия, ученичка в трети клас, с много любов към българските културни забележителности. Попада в Музея на СУ от същия кашон с материали от тавана на сем. Балан. (сн.170)

ТОМОВЕТЕ НА МОЛИЕР НА ЮЛИЯ ГРЕСО

Юлия (Жюли) Гресо е от Швейцария и идва на работа в България по обява. Като млада

169

169

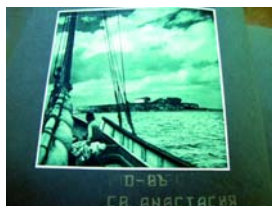
учителка по френски език в Пловдивската девическа гимназия се среща случайно с А. Теодоров-Балан. Срещата довежда до щастлив брак, от който се раждат седем деца (живи остават само три). В Музея на СУ се намират томове на Молиер, принадлежали на съпругата на акад. А. Теодоров-Балан Жули Гресо.

(сн.171)

**ПИШЕЩАТА МАШИНА
НА УНИВЕРСИТЕТСКАТА
КАНЦЕЛАРИЯ
(1900–1917)**

170

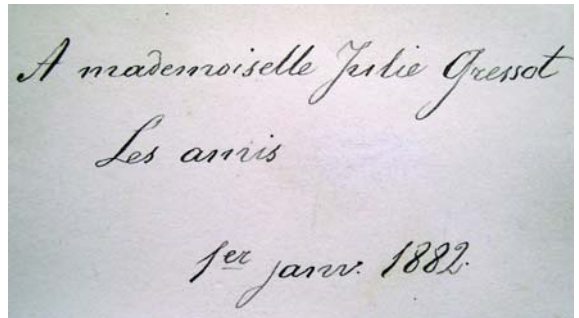

79

В експозицията на Музея на СУ е изложена пишещата машина на университетската канцелария от началото на XX в. (сн.172)

**СПОМЕН ЗА
Д-Р К. КРЪСТЕВ**

Среден на ръст човек. Високо чело лъщи чак до тила, до ниско остриганата му, светлокафена коса. Сини малки очи. Остър нос крепи в златни рамки очила. Широка уста. Устните в движение подават здрави едри зъби. Усмивка често озаряваше инак строгото лице. Гласът му

171

като бронзов звон наставлява, шегува се. А той сам никому не позволява никаква волност, никаква интимност. Професорът не слизаше от своята катедра, освен когато говореше с Пенча, Петка или с Яворова...

Боя се само, като видя Вас, жив образ на неговата смърт, боя се тогава да не повярвам в нея, да не влезе тя и в моята душа.

172

Но ще се боря до последни сили с нея, ще се боря!...

Ала не можа той да се бори с нея. След загубата на Славейкова в 1912 г., на Яворова в 1914 г., на Петко Тодоров в 1916 г. и него тя почна да дебне при всеки завой на пътя му. И го отнесе при другарите му през 1919 г...

Колкото и различни да бяха по темперамент тия четирима братя по дух (Кръстев – холеричен, Яворов – меланхоличен, Пенчо – сангвиник, Петко – сантиментален), те бяха клоне от едно и също дърво. Вятърът еднакво ги брули, еднакво слънцето ги обжегва. Те реагираха на скърбите и радостите на близки и далечни. Цялото човечество беше тяхно семейство. Това

174

173

не им пречеше да бъдат и националисти, всеки народ е особен инструмент в общия оркестър...

А колкото и да обичаха те другите и да живееха за другите, ако и всички да имаха другарки, никой от тях не можеше да се слее с друга душа. Те бяха осъдени да бъдат заключени в себе си. Петко се оприличаваше понякога на морски охлюв. Той искаше да напише една пиеса с това название. Сами на себе си дори те не са съвременници.

Такъв е жребият на всички предвестници на нови идеи, те са вечно самотни. Те вървят пред своето време. За тях нямаше празник, работеха денонощно почти. И все пак всеки от тях носеше празник със себе си; дете влезеше той, там биваше велик ден...

Никога не говореха те за частния си живот, нито за частния живот на другите. Никога не споменаваха думите „бог“ и „любов“ всуе. Не си казваха, че се обичат, но Кръстев, Пенчо и Петко не се минаваше ден да не се видят... (сн.173)

Мара Белчева. Из Великата четворка. Бегли спомени. (сн.174)

ПОЛИТИЧЕСКО УВОЛНЕНИЕ НА РЕДОВЕН ПРОФЕСОР ОТПРЕДИ 110 ГОДИНИ

С писмо на Министерството на народно просвещение от 25 септември 1896 г. д-р Кръстев, редовен професор по философия във Висшето училище, е уволнен, без да се посочват други мотиви, освен че Кръстев поддържа в списанието си Мисъл редовен „политически дневник“, списван от Cognitus, в който е

критикувана вътрешната политика на кабинета на К. Стоилов, опираща се на „безотговорен личен режим – в разрез с повелите на конституцията“. И ако Академичният съвет отминава случилото се без отговор, то самият д-р Кръстев излиза с решителна самозащита в писмо до министъра на просветата от 6 октомври 1896 г. Според него навред по света професорската длъжност е пожизнена, понеже човекът на науката посвещава целия си живот на своите задачи“. И като съзнава сам, че е далеч от идеала за един голям учен в европейски смисъл, все пак държи и на лична чест и на престиж на Висшето училище, гдето персоналът не може да се уволнява като кой да е случаен чиновник по администрацията. *Наистина хубаво Висше училище ще имаме ний, – разсъждава с горчивина преподавателят – велики научни труженици ще израснат в него, смели борци за духовния прогрес на народа ще изхвъркнат из неговите стени, ако неговите съдбини зависят от личните вкусове или симпатии на една, коя да е личност; ако дракването на перото на едно политическо лице, което, като такова, няма други, освен случайни връзки с него, може в един миг да унищожава един десетгодишен труд, един труд на цял живот!... Никой министър на просветата не е вършил досега това – да уволни един професор: ни Г. Живков, ни Ст. Стамболов, ни В. Радославов.*

Отговор на писмото обаче няма. А д-р Кръстев се връща да чете лекции във Висшето училище като командирован учител от Първа мъжка гимназия.

ПОЗДРАВИТЕЛНИ АДРЕСИ

В Музея на СУ са изложени поздравителни адреси от Университета в Болоня (1939)^(сн.175), от Политехниката в Париж (1939)^(сн.176), от Университета в Кембридж (1939)^(сн.177), от швейцарските университети (1939)^(сн.178), от немските университети (1939)^(сн.179), от Университета в Брюксел (1939)^(сн.180), от Университета в Осло (1939)^(сн.181), от Виенския университет (1988)^(сн.182), както и поздравителния адрес до проф. А. Балабанов от Македонския студентски съюз в чужбина и Македонското студентско дружество „Вардар“ (1934)^(сн.183)

100 ГОДИНИ ОТ СМЪРТТА НА ОСНОВАТЕЛЯ НА БАН АКАДЕМИК МАРИН ДРИНОВ

На 28 февруари 2006 г. в големия салон на БАН се състоя възпоменателно отбелязване на 100-годишнината от смъртта на един от основателите, действителен член и председател на Българското книжовно дружество в Браила (1869–1878) и в София (1878–1898) академик Марин Дринов.^(сн.184) В честването взе участие проф. дин А. Горина (Москва), почетен доктор на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, автор на изследователски труд, посветен на Марин Дринов. Във фо-

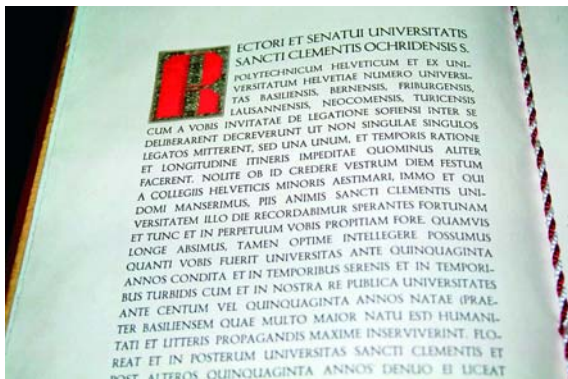
175

176

180

178

182

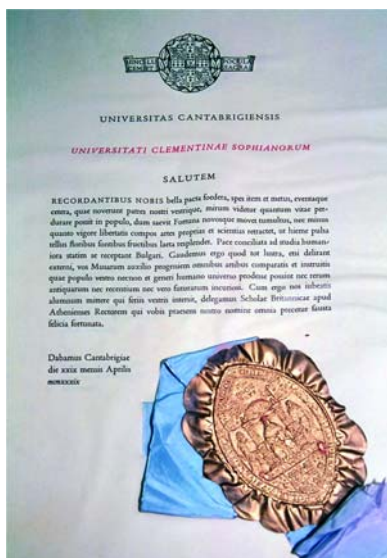
179

181

183

177

аѝе-то на БАН бе открѝта документална изложба, отразяваща живота и дейността на големия учен и общественик. (сн.185)

ПРОДЪЖАВАЙ, ДОБРЕ Е!

На 30 ноември 2005 г. в Аулата на СУ“Св. Климент Охридски“ Ректорът проф. дфн Боян Биолчев връчи наградата за литература на Университета за 2005 г. на големия български поет Валери Петров. В благодарствената си

184

ли с названията *Пътят* и *Юбилеите* на Алма матер.

В залата *Пътят* е организиран нов музеен кът (кръгла етажерка със съответните аксесоари и фотоси, шкаф-грамофон на акад. А. Теодоров-Балан, лингвафон с грамофонни плочи – всички от 30-те години на XX в. и стереоскоп от края на XIX в.) (сн.188) На втори подиум в близост са разположени експонатите от края

МУЗЕЙ

184

185

реч поетът провокира студентската аудитория с поредното си откровение в рима:

*И тук вий, на които
тук разказах за своето колебание скрито,
наверно задавате си в момента въпроса,
породен от това, че пред вас го разкрих
и не в проза, а в стих,
признат, превърнал го в стихотворение,
като сонда, изпратена към вашето мнение,
аз нарочно го пуснах да излезе в печата
и сега чакам с трепет и надежда в душата
дано поетическият успех ме огрее и ви чуя
да казвате: продължавай, добре е!* (сн.186)

МУЗЕЙНИ ДЕЙНОСТИ

ОБНОВЯВАНЕ И РАЗШИРЯВАНЕ НА ПОСТОЯННАТА ЕКСПОЗИЦИЯ

През 2005 г. помещенията на постоянната експозиция в Музея на СУ бяха обновени с ново погово покритие, боядисване и нов дизайн витрини. (сн.187) Аранжирани бяха и две нови за-

186

на XIX и началото на XX в. (пишещата машина на Университетската канцелария от началото на XX в., уреди от астрономическата обсерватория на Университета – визуален фотометър от 1905 г. и хронодаик от 1892 г. и др.). (сн.189) Стените и двете витрини в помещението са запълнени с материали и фотоси от историята на Университета. Върху трети подиум са експонирани бюрото и кантонерката на акад. Г. Бончев и проф. Цоню Димитров (30-те години на XX в.) с документи и материали от живота и дейността на проф. Ц. Димитров, предоставени от сина му Мир-

187

чо Цонев по повод 110-годишнината от рождението му.

Втората нова зала *Юбилеите* представя различни видове поздравителни адреси и сувенири, поднасяни на Софийския университет по повод юбилейни годишнини. (сн.190)

По стените в подхода към двете зали са експонирани фотоси на сградите на Универси-

187

187

мета през годините. (сн.191) Особен интерес представлява рядката снимка на обхванатия от скеле Ректорат от началото на 30-те години на XX в. (сн.192)

В любимо място за снимки на посетителите се превърна оригиналният чин (30-те години на XX в.) от първата сграда на Университета на ул. Московска № 49. (сн.193)

ПРАВИЛНИКЪТ НА МУЗЕЯ НА СУ

През м. ноември 2005 г. Академичният съвет на СУ“Св. Климент Охридски“ обсъди и утвърди Правилника на Музея на СУ, като ве-

188

191

192

188

190

189

домствена културна институция и структурно звено на Университета с неговите основни задачи, структура и управление, музейни дейности, финансиране и музейни издания.

190

ИЗЛОЖБА 10 ГОДИНИ КАТЕДРА НА ЮНЕСКО ПРИ ФЖМК

На 18 май 2005 г., на Международния ден на музеите, в залата за временна експозиция в Музея на СУ бе открита изложба, посветена

193

193

193

на 10-годишнината от създаването на Катедрата на ЮНЕСКО Комуникация и връзки с обществеността при ФЖМК на СУ“Св. Климент Охридски“. Изложбата бе открита от зам.-ректора проф. д-рн Стефан Стоянов. Гост на тържеството бе проф. д-р Роланд Буркарт от Виенския университет (Ав-

стрия) – доктор хонорис кауза на СУ, който поднесе поздравление към юбилярите. С кратко слово за дейността на катедрата за изминалите 10 години към присъстващите се обърна сегашният ѝ ръководител доц. д-р Минка Златева.

Началото на Катедрата се поставя през учебната 1994–1995 г. (ноември, 1995 г.) по времето на Ректора проф. д-рн Иван Лалов чрез договор–споразумение между СУ“Св. Климент Охридски“и Организацията на обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО) като част от мрежата от катедри на ЮНЕСКО по комуникация и връзки с обществеността ОРБИКОМ (обединение на 26 катедри на ЮНЕСКО в целия свят).

За 10-годишния период Катедрата е подготвила над 250 експерти по връзки с обществеността, 11 докторанти и в момента ръководи 19 докторанти.

Първият гост-лектор за учебната 1995–1996 г. е проф. д-р Бено Зигниер от Залцбургския университет. През годините в Катедрата със свои четения гостуват де-

194

194

194

СЪВМЕСТНО С НИМ

На 20 декември 2005 г. (в навечерието на Коледа със срок до 3 май 2006 г.) в залата за временни експозиции в Музея на СУ бе открита изложба съвместно с Националния исторически музей под наслов: *Наградните знаци на Третата българска държава*. Показани са над 85 ордени и медали от наградната система на княз Александър I Батенберг, на княз Фердинанд и цар Борис III, от периода на социализма и от съвременните наградни знаци, съхранявани в НИМ. (сн.195) В центъра на изложбата са експонирани ордени и медали (на проф. дин Христо Данов), почетни знаци и плакети от фонда на Музея на СУ (сн.196) През периода на социализма Софийският университет е награждаван с орден Г. Димитров по повод 75-годишнината от създаването му през 1964 г. (сн.197), а през 1988 г. по повод 100-годишния юбилей на Университета е удостоен с орден 1300 години България. (сн.198)

С кратки слова към присъстващите гости на откриването на изложбата се обърнаха зам.-директорът на НИМ г-р Цветана Къосева, изпълнителният директор на Музея на СУ доц. г-р Цвета Тодорова и ст. експертът, специалистът по фалеристика и хералдика при НИМ, Виолета Великова-Кошелева. (сн.199)

ПОСЕЩЕНИЯ И КОНТАКТИ

През 2005 г. Музеят на СУ привлече с експозицията и дейността си разнообразен поток от посетители, както индивидуални, така и колективни. Сред тях се открояват личностите на Ален Могу – президент на Орбитком, почетен доктор на Софийския университет (сн.200), на професора на Виенския университет Роланд Буркарт, почетен доктор на СУ (сн.201), на проф. Хени Лорер (сн.202), на проф.

194

194

сетки видни учени в областта на публичната комуникация. от 18 страни в Европа и САЩ.

Катедрата се стреми да осъществява една от основните си задачи, поставени ѝ от ЮНЕСКО и ИПРА – да се утвърди като образец за изграждане на подобни катедри в университетите на балканските страни.

Първият ръководител на катедрата проф. г-р Тодор Петев става съосновател през 1996 г. на първото професионално сдружение по публичен рилейшънс в България – Българското дружество за връзки с обществеността (БДВО), а сегашният ръководител на катедрата доц. г-р Минка Златева е 6 години член на Управителния съвет на БДВО.

От 1997 г. Катедрата на ЮНЕСКО съвместно с БДВО провежда ежегодни международни научни конференции по актуални проблеми на публичната комуникация и връзките с обществеността. Досега са проведени 7 конференции, а през 2005 г. – Осмата е на тема: *Публична комуникация и глобализация* (20-21 май 2005 г., Зала 13 на ФЖМК). Конференцията се посвещава на 10-годишнината от създаването на Катедрата на ЮНЕСКО и на обявената от Съвета на Европа 2005 за „Европейска година за демократично гражданство чрез образование“.

Изложбата в Музея на СУ представи 10-годишната дейност на Катедрата на ЮНЕСКО във фотоси, документи, книги и награди на преподавателите. Тя бе организирана и подготвена съвместно с Музея на СУ и с активното участие на студенти от II курс специалност Връзки с обществеността при ФЖМК. (сн.194)

ИЗЛОЖБА

196

199

199

196

195

195

195

195

195

195

197

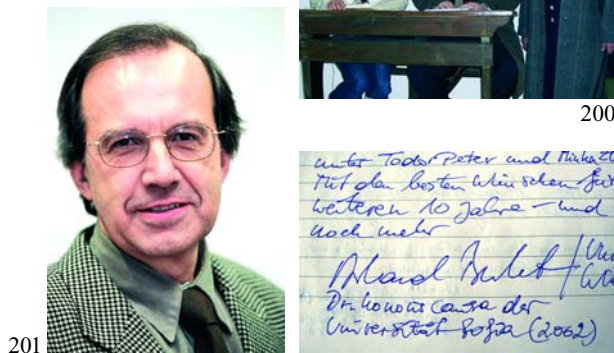
197

198

Надежда Андреева и г-жа М. Тангилова (сн.203) – приятели и дарители на Музея на СУ, на директора на Националната природноматематическа гимназия П. Недевски (сн.204), на група представители на администрацията на уни-

верситета в Скопие (сн.205), както и на обучаващите се в Летния семинар по българистика, на випуск 1965 на специалност история (сн.206), на студентите от университета „Сен Денис“ (Франция) (сн.207), на студентите от специалност Архивистика с преподавател доц. А. Нейкова от Историческия факултет (сн.208), на студентите II курс от специалността Връзки с обществеността при ФЖМК с ръководител доц. Минка Златева (сн.209), на сту-

дентите от I курс в специалност Педагогика с ръководител ас. Господинов (сн.210), на студентите от специалност Етнология, на участниците в докторантските четения на Историческия факултет (17 март 2006) (сн.211), на Стефан Стефанов (автор на документален филм за акад. Иван Т. Странски), на Емилия

205

210

207

211

208

206

209

212

Момчилова от библиотеката на БАН, на екипи на БНТ, на ученици от различните класове на средното училище (сн.212) и много други.

ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ФУНКЦИЯ НА МУЗЕЯ

На PR-студентите от II курс в специалността Връзки с обществеността при ФЖМК бе възложено да съставят жанрово интервю с директора на Музея на СУ, което след това бе обсъдено по време на упражнение

с доц. Минка Златева и в присъствието на доц. Цвета Тодорова, а студентите от специалност Етнология и специалност Архивистика при Историческия факултет използваха посещенията си в Музея на СУ за запознаване със спецификата на музейната експозиция и пространство. Студентите от първи курс в специалност педагогика посетиха Музея на

СУ с цел осмисляне на възпитателната функция на музейната експозиция.

МУЗЕЙНИТЕ ИЗДАНИЯ

През 2005 г. излезе брой 3-4 на годишното издание на Музея на СУ MUSEUM, а за Новата 2006 година бяха отпечатани рекламни календари. (сн.213)

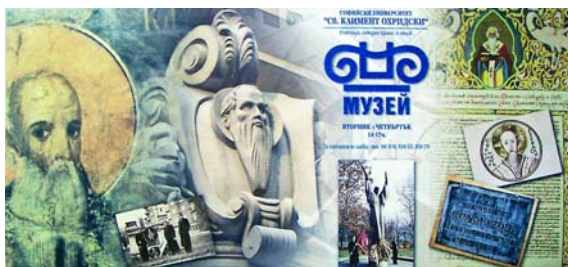
СИТНИ, ДРЕБНИ, като ...

Идеал е синтез, в който слагатся резултати на наблюдения, опитов, изследователски и служат нормою для деятельности. Он разграничават мисъл от дела, теория от практика, стои на перепутьи между созерцанием, которым заканчивается процесс познания и стремлением осуществить надежде, воплотить дознанное...

Кавелин

213 Я на СУ "Св. Климент Охридски", тел.: 02/ 986 16 80, 9308 558. За посещение: вторник и четвъртък от 14.00 до 17.00

213

213

(Идеалът е синтез, в който се включват резултатите от наблюденията, от опитите, от изследванията и служи като норма на дейността. Той разграничава мисълта от делата, теорията от практиката, стои на кръстопътя на съзерцанието, с което завършва процесът на познанието и стремеж за осъществяване на дело, възплъщение на опознатото...)

* * *

Что такое теория и что такое практика? Теория е знание того, что должно делатъ всегда, и чего не должно делатъ никогда; практика е знание того, что должно делатъ в настоящую минуту, или умение во время применять знание к делу.

Компас и карта на корабле суть теория; руль корабля е практика.

Жуковский

(Какво е това теория и какво е това практика? Теорията е знание за онова, което следва да се прави винаги и за онова, което не бива да се прави никога; практиката е знание за онова, което следва да се прави в настоящата минута или умение навреме да се прилага знанието на практика. Компасът и картата на кораба са по същество теория, а корабното кормило е практика.)

* * *

Историк должен: показать нам характер исторического лица так, чтобы оно рисовалось в нашем воображении, проходило перед нашими глазами со всеми оттенками своей индивидуальности; уловить идею события и выразить ее не разсуждениями и разглагольствованиями, а изложением события так, чтобы идея сама невольнo бросалась, так сказать в глаза читателя; представить нам все фразы жизни народа, все ее переходы и изменения, оттенить и очертить их.

Белинский

(Историкът е длъжен: да ни покаже характера на историческото лице така, че то да се очертае в нашето въображение, да премине пред нашите очи с всички оттенъци на своята индивидуалност; да улови идеята на събитието и да я изрази не с разсъждения и разглагольствования, а с изложение на събитието така, че идеята сама неволно да застане пред очите на читателя; да ни представи всички изрази на народния живот, всички негови преходи и изменения, да ги открои и очертае.)

* * *

Касателно метода следует прежде всего заметить, что истинно научный метод е не что иное, как та группировка, на которую разлагается сам собою данный материал.

Гейзе

(Относно метода, следва да се отбележи преди всичко, че истинският научен метод не е нищо друго, освен онова групиране, на което се разграничава сам гаденият материал.)

* * *

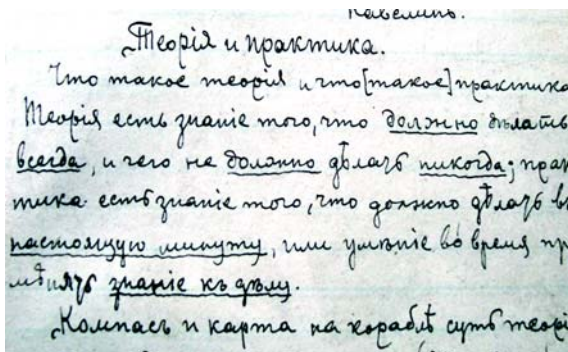
Безумных лет угасшее веселье
 Мне тяжело как смутное похмелье.
 Но как вино – печаль минувших дней
 В моей душе чем старее, тем сильней.
 Мой путь уныл. Сулить мне труд и горе
 Грядущего волнуемое море.
 Но не хочу, о други, умирать!
 Я жить хочу, чтобы мыслить и страдать
 И ведаю мне будет наслажденья
 Меж горестей, забот и тревоженья
 Порой опять гармонией увлюсь,
 Над вымыслом слезами обольюсь,
 И, может быть, на мой закат печальный

214

214

214

Блеснет любовь улыбкою печальной.

А. С. Пушкин

* * *

Мысли и афоризмы Козьмы Пруткова
 1. Жизнь нашу можно удобно сравнить со
 своенравною рекою, на поверхность которой
 плавают челн, иногда укачиваемый тихострун-
 ной волною, нередко-же задержанный в сво-
 ем движении мелью и разбиваемый о подвод-
 ный камень. – Нужно ли упоминать, что сей
 утлый челн, на рынке скоро проходящего вре-
 мени, есть не кто иной, как сам человек?

- 2. Никто не обнимет необятного.
- 3. Нет стой великой вещи, которую не-
 превзошла бы величиною еще большая. Нет ве-
 щей столь малой, в которую не вместились бы
 еще меньшая.
- 4. Смотри в корень!
- 5. Наука поощряет ум, ученье вострит па-
 мять.
- 6. Что скажут о тебе другие, коли ты сам
 о себе ничего сказать не можешь?
- 7. Самопожертвование есть цель для пули
 каждого стрелка.
- 8. Память человека есть лист белой бума-
 ги: иногда пишется хорошо, а иногда дурно.
- 16. Полезнее пройти путь жизни, чем всю
 вселенную.
- 17. Если у тебя есть фонтан, заткни его; –
 дай отдохнуть и фонтану.
- 18. Эгоист подобен давно сидящему в ко-
 лодце.
- 19. Гений подобен холму, возвышающемуся
 на равнине.
- 20. Умные речи подобны строкам, напеча-
 танным курсивом...
- 23. Первый шаг младенца есть первый шаг
 к его смерти.
- 24. Смерть для того поставлена в конце
 жизни, чтобы удобнее к ней приготовиться.
- 36. Все говорят, что здоровье дороже все-
 го; но никто этого не соблюдает...

(Козьма Прутков е колективен псевдоним на
 руските писатели А. К. Толстой и братята А.
 М. и В. М. Жемчужинкови. От края на 50-те го-
 дини на 19 в. те пишат множество стихове, ба-
 сни, пародии и афоризми, много от които ста-
 ват поговорку.)

Из личното тефтерче на проф. Васил
 Златарски от времето на учението му в Санкт
 Петербург (1881-1891) (сн.214)

* * *

В кафене „Панах“ Вазов съглежда на една
 маса двама старци, преждевременно сломену,
 с изгаснали очи, глас chevgotant.
 Виждаш ли, Шишманов, като тия двама
 ние с тебе няма да бъдем. Които живее с духа
 си, със сърцето си, не може тъй да остарее ка-
 то тях. Аз не съм ли вече почти старец (66-
 годишен), а ти си заминал 50-те. Има ли у нас
 следа от дряхлост? Ама човек не бива да се за-
 пуца. Трябва да гледа и физически да бъде чист
 и спретнат.

2 май 1916 г.

Из Иван Шишманов. Дневник (1879–1927), С., 2003.

Науката, сухата наука, дава второ зрение – но го дава на ума. В морала – тя е неутрална: на добро и зло тя гледа равнодушно.

Науката, прочее, не пречистя нашия дух.

Човек може да остане толкова лош кога изучи астрономията, колкото е бил лош преди да я изучи!

Истината е безсмъртна – тя може да чака.

Младите хора не обичат това, което считат за истинно – а считат за истинно това, което обичат.

Който признава себе си за прав, не трябва да афоресва онези, които му противоречат.

Из Стоян Михайловски. Мисли. Извлечени от различни цикли, обнародвани в *Църковен вестник*, сп. *Преглед*, сп. *Всеобщ преглед*.

Да гадем на тези, които имат гумата, и мисълта.

Добър лицемер е този, както и да прекрои мнението си, му стои добре.

Когато спорим със себе си, винаги излизаме безгрешни.

Колкото по-страшна е една заблуда, толкова по-трудно е да се прецени колко страшна е тя.

Свободата на словото съществува, ако, разбира се, правилно подбирате словата.

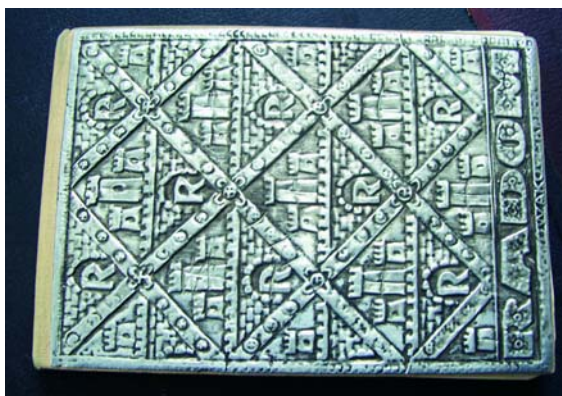
Тази идея е плод на академичен проблиясък в съзнанието на професора.

Най-доброто, което дава историята, е ентузиазмът, възбуден у поколенията.

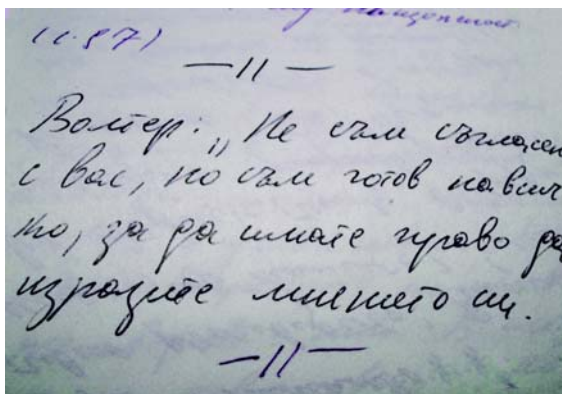
Пътят, по който ние можем да движим нещата през следващите четири-пет години, е извънредно тесен. По него няма никакво свободно пространство за стопански и политически експерименти.

Българите реагират по логиката на населението, което поставя материалните стойности над банкнотите в портфейла си.

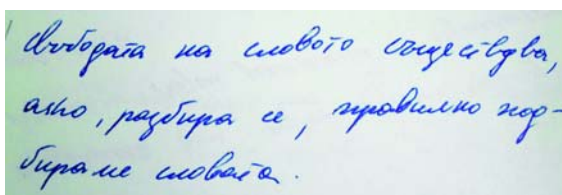
Няма добро, което да трае винаги, и няма зло, което никога да не свършива.

215

215

215

Понякога човек трябва да знае да подбутва историята с пръст.

Професията на всички тези хора е свързана с тренирана употреба на словото.

Журналистите казват обикновено половината от това, което знаят... или ...двойно повече.

Човек не трябва да вярва на всичко, което чуе, но може да го разправя.

Политикът е човек, свикнал да говори винаги от името на целия народ.

Историческите поврати не се правят с милосърдие.

Истинската революция се измерва не с това, което разрушава, а с това, какви хора създава.

Човек се учи от собствените си грешки, а от чуждите прави кариера.

В съмненията се раждат съмнителни истини.

Не съм съгласен с вас, но съм готов на всичко, за да имате право да изразите мнението си. (Волтер)

Някога великият Нютон е казал: Вярвам на опита, хипотези не измислям и тъкмо поради това свое кредо той до днес стои твърдо на пиедестала си.

Из личното тефтерче на проф. гин Милчо Лалков, Исторически факултет (сн.215)

* * *

Една вечер Ръдърфорд се отбил в лабораторията. Въпреки че било късно, в лабораторията, наведен над приборите, седял един от неговите многобройни ученици.

- Какво правите толкова късно? – попитал Ръдърфорд.

- Работя – последвал отговор.

- А какво правите през деня?

- Работя естествено – отговарял ученикът.

- И сутрин рано също работите?

- Да професоре, и сутрин работя – потвърдил ученикът, като разчитал да чуе похвала от устата на знаменития учен.

Ръдърфорд се намръщил и раздражено попитал:

- Слушайте, а кога мислите? (сн.216)

* * *

В една от своите лекции Давид Хилберт казал:

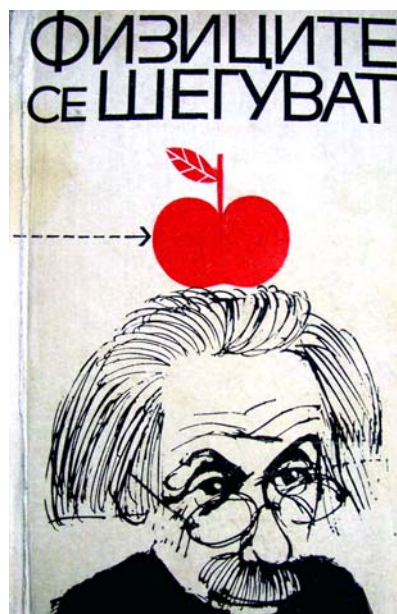
- Всеки човек има някакъв определен хоризонт. Когато хоризонтът се свива и става безкрайно малък, той се превръща в точка. Тогава човекът казва: Това е моята гледна точка.

* * *

Лиза Майтнер – първата-жена физик в Германия, получила научна степен в началото на 20-те години. Заглавието на нейната дисертация Проблеми на космичната физика се стори-

216

217

ло немислимо на някакъв журналист и във вестника било напечатано: Проблеми на козметичната физика.

* * *

В началото на научната кариера на Айнщайн един журналист попитал госпожа Айнщайн какво мисли тя за своя мъж.

- Моят мъж е гений! – казала госпожа Айнщайн. – Той умее да прави абсолютно всичко освен пари.

* * *

Великият физик Гибс бил много затворен човек и обикновено мълчал по време на заседанията на научния съвет в университета, в който преподавал. На едно от заседанията, когато се решавал въпросът, на кое да се отдели повече внимание на новите учебни програми – на математиката или на чуждите езици, той не издържал и произнесъл реч: Математиката – това е език! – казал той.

* * *

Макс Борн на времето си избрал астрономията като устен изпит за докторската степен. Когато дошъл на изпита при известния астроном-физик Шварцшилд, последният му задал въпроса:

- Какво правите, когато видите падаща звезда?

Борн разбирайки, че на това трябва да се отговори така: Аз бих погледнал часовника, за да отбележа времето, бих определил съзвездието, от което тя се е появила, посоката на движение, дължината на светещата следа и след това бих изчислил приблизителната траектория, не се удържал и отговорил:

- Намислям си едно желание.

* * *

Веднъж Айнщайн бил поканен у Склодовска-Кюри. Като седял в гостната, той забеле-

лязал, че две кресла край него били празни – никой не смеел да седне на тях.

- Седнете до мен – усмихнал се Айнщайн, като се обърнал към Жолио. – Иначе ми се струва, че съм в Пруската академия на науките.

Из Физиките се шегуват. С., 1968. (сн.217)

* * *

- Вие там, защо спите на моята лекция?

- Аз не спя, аз просто така бавно си мислям...

* * *

Професоре, страх ме е, че синът ми няма да вземе изпита при Вас...

- Да се обзаложим на сто лева, че ще го вземе...

* * *

Студент към професора си по генетика:

- Господин професор, какво ще получите, ако кръстосате слон с мравка?

Професорът:

- Как какво? Нобелова награда.

* * *

Студент пише писмо на баща си:

„\$къпи татко,

\$пешно ти \$бобцавам, че \$ъм добре. Уча \$е добре. Нау\$тина, не ми е \$ъв\$ем ле\$но. Моля те изпрати ми \$пешна телеграма. Ще \$е радвам да получа изве\$тие от теб.

Твой \$ин. „

Скоро пристига писмо от бащата:

„Синко,

Разбирам твоего НЕтърпение. НЕ прекалявай с учеНЕто. Ако ти стаНЕ много тежко, пиши пак, ако НЕ те затруднява, и никога НЕ се отчайвай. Винаги съм готов да ти помогна със съвети.

Баща ти. „

* * *

Психоаналитикът към преподавател по латински:

- Случайно да говорите, когато спите?

- Уви не. Само, когато другите спят.

* * *

Изпит в университет. В залата влиза добре почерпен студент, подпира се на масата на професора и казва:

- Г-н пр-р-професор-ре, н-н-на-питу из-з-пит-вате ли?

Професорът:

- По принцип не, но за Вас ще направя изключение.

Студентът се провикнал през рамо:

- Момче-е-е-та, внесете го!

* * *

Нощ преди изпит. В дома на професора звъни телефонът. Професорът вдига слушалката и със сънен и раздробен глас казва:

Gaudeamus igitur juvenes dum sumus

Нека се
възведе-
селим,
докато
сме
млади!

Защо покриват на Техническия университет в Москва, а коридорите му са ширски?
Покриват е плосък, за да има къде колегите да си покриват ментите, а коридорите са широки, за да вземат по лесно забравите.

Ами три!
От задрямте банки се чува:
„Аз знам 100!
Професорът пита друга студентка:
„Колко пъти знаете, колежке?“
- Аз знам 5.
От задрямте банки пак:
„Аз знам 100!
Професорът пита трета студентка:
„А вие, колежке?“
- Ами една.
- И как я ти, колежке?
- Мълкът върху леката, разбира се.

Знам ли го нещо на английски ми аз казвам:
Двама студенти се метен изпит по английски бавно добре покриват се разговар. „Ами бавно!“
- Давно ми бавно е мълкът!
- В студио от мит в студио!
- В студио!
- Не студентка на мит казва бавно!

218

- Да!
- Какво, спиш ли, гадино?
- ?!
- А ние тук учим ли, учим.

* * *

Срещат се трима студенти. Единият казва:

- Да знаете каква готина приятелка си намерих.

Вторият отговаря:

- А пък да знаете аз каква приятелка имам. Смятаме да се оженим.

Третият студент казал:

- Аз пък имам две приятелки – Роси и Мария. На Роси казвам, че съм при Мария, на Мария казвам, че съм при Роси, а аз си стоя в обществото и чертая.

Смешки. Сега, 30 юли 2005 г. (сн.218)

* * *

Веднъж проф. Тагамлицки и доц. Матеев чакат пред касата на Физико-математическия факултет да си получат заплатите и разговарят.

Алипи Матеев тъжно отбелязва:

- Колко колеги вече ходиха по няколко пъти в чужбина. Дали и ти някой ден ще отидеш?

- Ще го иде и моя ден – отвърща Тагамлицки и се усмихва – на куковден!

* * *

На учения математик дали нов апартамент. Една от стаите имала два прави срещуположни ъгъла, но другите два ъгъла били остър и тъп.

Проф. Тагамлицки погледнал и отбелязал:

- Нищо. Сборът от острия и тъпия ъгъл е равен точно на сбора от два прави ъгъла!

* * *

Почитаният и любим професор е известен с пословичната си учтивост и любезност. Веднъж студент минава по ул. „Раковски“ покрай бръснарницата, в която редовно ходи проф. Тагамлицки.

В момента на бръснарския стол до прозореца седи професорът. Студентът го забелязва и сваля шапка. На поздравя математикът, наполовина обръснат, отговаря по своя начин – става, обръща се към минаващия и леко се покланя!

219

Записал: Георги Тихолов (Клюстендил)

(сн.219)

* * *

Ал. Бурмов си беше спечелил името на много критичен човек. Той беше нещо като олицетворение на обществената съвест. Нямаше нито едно партийно събрание, нито едно заседание на факултетен съвет или на научен съвет, на което той да не вземе думата и да не се изкаже. При това винаги пръв и много критично. Колко пъти му е правена другарска, пък и не само „другарска“ бележка, но той отговаряше с въпрос: Прав ли съм? Не е ли уставно моето поведение?. На едно събрание партийният секретар на факултета дори му направи критика, че в трудове си не цитира юбилейния доклад на един политически геец. Разгразнен Ал. Бурмов веднага взе думата и каза: Аз съм професор по история и от мен политиките трябва да се учат на история. Аз пък от тях – на политика. Всеки трябва да знае къде е силен. Освен това не мога да цитирам доклад, който аз съм писал. Стана малко конфузно, но всички си казаха: Бурмов си е Бурмов.

Из спомените на проф. П. Петров: Член – кореспондент Александър Бурмов. – В: Споменни за Софийския университет. С., 1988.

* * *

София, 17 юли 1990 г., 15.00 часа

Николай Тодоров (шепне): Гиньо, спущай заседанието!

Гиньо Ганев (звъни): Музика, господа!

Николай Тодоров (пак му шепне): Не бе, Гиньо, това беше за вдигането!

Гиньо Ганев: Сега ще го оправим!

Дами и господа, колкото и да изглежда неудобно, заседанието започва!...

Кой какво може, казвам аз и правилника!

Славян Сапарев: Извинявайте, ние приют за бавно развиващи ли сме, училище ли сме някакви или сме Народно събрание?

Крум Неврокопски: Този въпрос, макар и на пръв поглед да изглежда много добре уреден в Конституцията и нетърпящ никакви възражения – това е така. Ние не сме обикновено народно събрание. Повече от очевидно е, че сме Велико народно събрание. Това обаче не е така...

Йосиф Петров: Не, не! Най-напред моля фотографите и фоторепортерите да не се кълбят на едно място и да пречат на телевизионните работници, да се разпиляят по периферията. Или ако идват отпред, да бъдат по един или двама, не на купища!...

Николай Тодоров: Има си хас! Ненародните представители, ако до няколко секунди не напуснете залата, ще ви помоля да излезете!

Йосиф Петров: Чуждицата изпари ли се от залата? Ако се забележи някой такъв, да се обади да го линчуваме!...

Гиньо Ганев: Моля народните представители, които изпълняват длъжността парламентарни секретари, да влязат в правата си и да освободят залата от фотографи незабавно! И много моля господа народните представители да слязат от стените! И за вас се отнася, господин Димитров!...

Гиньо Ганев: Благодаря Ви много за уточнението. Но няма да Ви отговоря. Ние сме председателство и нямаме право на такива пристрастия. Проектоправилникът, пък и практиката, не правят разлика между Бойко Димитров и Венцислав Димитров...

Николай Тодоров: Добре ще го обсъдим. Значи поред. Сега гласуваме, без да обявя резултатите по точка 1, за да видим коя точка трябва да стане първа. Ще вървим по този начин, за да бъдем по-демократични...

Юлий Бахнев: Ако така ръководите събранията, Вие ще влезете в историята!

Николай Тодоров: Има си хас! Отдавна вече съм влязъл в историята. Даже и днес по обяд гражданка от града на истината каза, че проф. Чирков бил прав да изпитва психическото ми състояние и че ще организират изхвърлянето ми от Великото народно събрание...

Гиньо Ганев

220

академик
Н. Тодоров

1991

220

Николай Друмев: Предлагам точка първа – Процедурни и всякакви разправиш от общ характер, да я обсъждаме на закрито заседание.

Николай Тодоров: Има си хас! Намираме се в етап, когато търсим гласността, а не я закриваме! В това отношение се отличаваме решително от някои други парламенти, които имат традиции. В края на краищата цялата наша работа не върви в унисон с това, което става в западните парламенти, така че можем да си позволим и този лукс. (Залата скандира: „Гласност, гласност!“)

Михаил Неделчев: Уважаеми господин Председателю, позволете ми тогава да изразя някои съображения във връзка с необходимостта да бъдат предавани заседанията на Великото народно събрание по радиото и телевизията, тъй като заседанията на Великото народно събрание са един политически театър. Това е един непрекъснато течащ във времето сюжет...

Из Драгомил Драганов. Смешна история на Седмото велико. С., 1991. (сн.220)

* * *

Печално известна истина е, че – общо взето – хората не четат. Те може и да са прави, като се има предвид по-голямата част от напечатаното: още древните са изразили това с парафразата *charta non erubescit* (хартията срам няма). Но и онези, които четат, не винаги знаят да четат. Сиреч, как. Не напразно има (азербайджанска) поговорка: Говори не за онова, което си прочел, а за онова, което си разбрал...

Животът е по-силен от всичко: чуждиците са така неизбежни, както и найлонът, пеницилинът, компютърът. И СПИН-ът. Но някои са непримирими. Чували сте за пуристичните напъни на сегашните кръстоносци за „чист френски“. Германците (които имат всичкото основание да „недолюбват“ американците) издават масово научна и техническа литература на английски. Французите (които бягаха пред германците като зайци пред хрътки) „не могат“ да четат освен на френски. Но това странно напомня за „идеалния герой на роман“ на Джером К. Джером. Бил, значи, този субект във всяко отношение „най“: нищо не можел да прави как да е. Обичал например да чете Платон – но само в гръцки оригинал. Добре, но Платон на гръцки в Лондон той не можал да намери. Мислите, че се е примирил и го е чел на английски ли? Много сте наивни. Та нашият герой е перфекционист. Превежда си той значи Платон от английски на гръцки – след което си го чете на гръцки...

Слава богу, и животът, и езикът се поосвободиха през последния половин век (понякога до слободия, но нейсе). Вижте грехите: когато през моето ученичество автор на роман искаше да подчертае, че героят му е много развълнуван, пишеше: Той изкочи на улицата без шапка! Да, а в Съвременна етикеция или как да се гържим в обществото? можехте да

прочетете, че е неприлично един мъж да пуши на улицата. Времена и нрави...

Можем да се запитаме: защо днес не се раждат бетовеновци, микеланжеловци или рембрандовци? И да си отговорим: защото има радио, телевизия, футбол и шоу-стадиони. Но нито питаме, нито отговаряме. Иначе бихме се оказали в положението на човек, който недоумява: 2 е четно число, 2 е просто число – дали 2 е четно, защото е просто, или е просто, защото е четно? Този въпрос е глупав, този въпрос е философски – дали е глупав, защото е философски, или е философски, защото е глупав? Философски настроеният ум все нещо пита – мирен той да стои не може. Баща ми казваше: Има 36 категории луди, но всеки си е башка луд; после ме поглеждаше дяволито и добавяше: А има и бамбашка луди. Но как би изглеждал светът без лудите? Първо, не мога да си представя такъв свят; и второ, в едно съм сигурен – би бил много скучен.“

Из *Хора като хора или още за математиката, математиците и някои други неща*, С., 2005. Автор проф. Иван Чобанов (1923–1997) – ръководител на Катедра по аналитична механика във ФМИ на СУ (1974–1988).

* * *

Драмата на старостта не е в това, че човек има нужда от другите, а че другите вече нямат нужда от него... Защото всичко, което обичаме рано или късно ще ни се изплъзне, а ние гържим на него, сякаш то ще трае вечно... Животът с другите осигурява в най-добрия случай само едно крехко щастие.

Цветан Тодоров (професор в СУ, 1953–1962). Живот с другите. С., 1998.